

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: LHIMAS – Historie og historiedidaktikk masteroppgave	Vårsemesteret, 2022 Åpen
Forfatter: Can Kucukoglu	 ..... (signatur forfatter)
Veileder: Alexandre Dessingué	
Tittel på masteroppgaven: Minneses sultan: En studie av Recep Tayyip Erdogans minnebruk i taler Engelsk tittel: The Sultan of Memories: An analysis of Recep Tayyip Erdogan's use of memory in speeches	
Emneord: Minnehistorie Kollektive minner Tyrkisk historie Politikk Politisk historie	Antall ord: 32 587 + vedlegg/annet: 0 Stavanger, 11.mai 2022

Forord

Med denne masteroppgaven kommer jeg til veis ende ved min 5-årige lektorstudie. Arbeidet med denne oppgaven har vært spennende, interessant, krevende, men mest av alt veldig lærerik. Jeg har likevel hatt god støtte til å fullføre denne oppgaven siden jeg startet med dette prosjektet høsten 2021.

Det må rettes en stor takk til min veileder Alexandre Dessingué. Jeg takker han for hans gode, konstruktive og konkrete tilbakemeldinger gjennom arbeidet med denne oppgaven. Uten gode samtaler med Alexandre hadde ikke denne oppgaven vært fullført.

Jeg vil samtidig takke familien og kjæresten min som har støttet meg gjennom hele min studietid, og gjort det mulig for meg å fullføre lektorstudiet.

Alle skrivefeil og unøyaktigheter i oppgaven står jeg selv ansvarlig for.

Tusen takk til alle sammen!

Can Kucukoglu

Stavanger, Mai 2022

Sammendrag

Denne avhandlingen undersøker hvordan Tyrkias nåværende president Recep Tayyip Erdogan prøver å påvirke minnekulturen i dagens Tyrkia, med utgangspunkt i teori fra fagtradisjonen knyttet til minneteori. Problemstillingen i oppgaven lyder som følger: «*Hvordan kommer den tyrkiske minnekulturen til uttrykk på Recep Tayyip Erdogans offisielle presidentnettside?*». Ved siden av problemstillingen er det stilt to forskningsspørsmål som vil være utgangspunkt for drøftingskapittelet i oppgaven. Den første av disse ser på hvilke minner som kommer til uttrykk ut av den utvalgte empirien, mens den andre prøver å svare på hvordan diskursen i empirien kan ses på som et forsøk på å påvirke den tyrkiske minnekulturen.

Oppgavens empiri er 14 taler som er hentet fra Tyrkias offisielle presidentnettside, og disse talene er holdt av Erdogan på forskjellige minnedager- og feiringer. Datamaterialet er analysert ved å bruke diskursanalyse som James Paul Gee redegjør for. Gees syv «building tasks» er brukt for å lage analysekriterier til analysen.

Oppgavens analyse er tett oppkoblet til hermeneutisk metode, hvor det vil være et stort fokus på å tolke mening i de utvalgte tekstene og bruke disse tolkningene i samspill med oppgavens teorigrunnlag. Funnene i analysen viser hvordan Erdogan bruker flere former for minner på ulik måte til å påvirke dagens tyrkiske minnekultur. Analysen peker samtidig på flere funn som er knyttet til Erdogans forståelse av identitet, ideologi og historie som gjenspeiles i den minnekulturen han ønsker å skape. Drøftingskapittelet bruker funnene i analysekapittelet til å presentere og drøfte hvordan Erdogan opererer med flere «minnesirkler» i sitt forsøk på påvirke den tyrkiske minnekulturen gjennom sin forståelse av tyrkisk historie, identitet og samfunn. Avhandlingen tilføyer en forståelse av hvordan Erdogan har en alternativ forståelse av minner og minnekultur i forhold til det som har vært normalen i Tyrkia over de siste 90 årene.

Abstract

This dissertation examines how Turkey's present president Recep Tayyip Erdogan is trying to affect the Turkish memory culture, based on the academic field of memory studies. The main research question of the thesis is: "*How does the Turkish memory culture come to expression on Recep Tayyip Erdogan's presidential web page?*"

In addition to the main thesis question there are two other research questions which is the basing point for the discussion chapter. The first, examines what kind of memories that are expressed in the chosen empirical data. The second, examines how the discourse in the empirical data can be seen as an attempt of affecting the Turkish memory culture.

The empirical data consists of fourteen speeches held by President Erdogan on different occasions, like memorial days and anniversaries. The data has been analyzed using discourse analysis as described by James Paul Gee. Gee's "building tasks" have been used to make analysis criterions for the analysis.

The analysis of the dissertation is based on hermeneutical method and focuses on interpretation of the data and a further interpretation of the data in interaction with the theoretical background. The findings of the analysis show how Erdogan uses different forms of memory in different ways to affect the Turkish memory culture. The findings of the analysis also point to Erdogans understanding of history, identity and ideology which reflects upon the memory culture he desires to create. The discussion chapter uses the findings in the analysis to present and discuss how Erdogan operates with several "circles of memory" in his attempt to affect the Turkish memory culture through his understandings of Turkish history, identity, and society. The dissertation adds an understanding of how Erdogan has an alternative understanding of memories and memory culture in contrast to the Turkish normality.

Bilder

Alle bilder som er brukt i denne oppgaven er hentet som skjermdump fra nettsiden tccb.gov.tr/en. Skjermdumpene er tatt av meg.

Forkortelser og tyrkiske ord

AKP – Adalet ve Kalkınma Partisi (Utvikling- og rettferdighetspartiet)

CHP – Cumhuriyet Halk Partisi (Det republikanske folkepartiet)

HDP – Halkların Demokrat Partisi (Folkets demokratiske parti)

Ecdad – Forfedre

Makam – Religiøst pilgrimsted

Anıt - Minnesmerke

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
ABSTRACT	4
BILDER	5
FORKORTELSER OG TYRKISKE ORD	6
1.INNLEDNING	9
1.1 INTRODUKSJON.....	9
1.2 HISTORISK KONTEKST	10
1.3 FORSKNINGSSTATUS OG TIDLIGERE FORSKNING	15
1.4 PROBLEMSTILLING, FORSKNINGSSPØRSMÅL OG STRUKTUR	18
2.TEORI	20
2.1 KOLLEKTIVE MINNER	21
2.2 MINNER VS. HISTORIE.....	24
2.3 «LIEUX DE MÉMOIRE» - MINNESTEDER	26
2.4 KULTURELLE, KOMMUNIKATIVE MINNER OG MINNEKULTUR.....	28
3.EMPIRI OG METODE	32
3.1 EMPIRI – UTVELGELSE OG AVGRENSNING	32
3.2 METODE FOR ANALYSE AV EMPIRI.....	37
3.3 DISKURSANALYSE – «THE SEVEN BUILDING TASKS».....	38
4.ANALYSE	43
4.1 TALE HOLDT VED DET 562.JUBILEET AV EROBRINGEN AV ISTANBUL I 2015	43
4.2 TALE HOLDT VED DEN TYRKISKE NASJONALFORSAMLINGENS ÅPNING I NOVEMBER 2015	54
4.3 TALE HOLDT I ETTERKANT AV KUPPFORSØKET 15.JULI 2016	62
4.4 TALE HOLDT VED DET 27.MØTET FOR BYDELFORMENN.....	68
4.5 TALE HOLDT VED 100.SEIERSJUBILEET AV BELEIRINGEN AV KUT.....	74
4.7 ERDOGANS TALER VED 30.AUGUST SEIERSDAGEN	82
4.8 ERDOGANS TALER VED 29.OKTOBER REPUBLIKKDAGEN.....	87
5.DRØFTING	95
5.1 HVILKE MINNER KOMMER TIL UTTRYKK I MINNEDISKURSEN RUNDT ERDOGANS TALER?	95
5.2 HVORDAN KAN ERDOGANS TALER TOLKES SOM ET FORSØK PÅ Å PÅVIRKE DEN TYRKISKE MINNEKULTUREN?.....	99
6. AVSLUTNING	106
6.1 OPPSUMMERING	106
6.2 VIDERE FORSKNING	107
7. KILDE- OG LITTERATURLISTE	109
7.1 KILDER.....	109
7.2 LITTERATUR	111

1. Innledning

1.1 Introduksjon

«The dichotomy of *Old and New Turkey* is not used by AKP for the first time.»¹

Sitatet er hentet fra forskningsartikkelen «Turkey's Memory Politics In Transformation: AKP's *New and Old Turkey*» av førsteamanuensis Ismet Parlak ved Universitetet i Pamukkale. Sitatet viser hvordan det tyrkiske regjeringspartiet AKP med president Recep Tayyip Erdogan i spissen har gått inn for å forme et nytt Tyrkia. Et nytt Tyrkia som skal formes etter de politiske, ideologiske og kulturelle tankene som står i sentrum for Erdogan og hans parti AKP. I sitt ønske om å forme et nytt Tyrkia, står minnebruk sentralt. For å frem et nytt Tyrkia er Erdogan helt avhengig av å endre de etablerte kollektive minnene i dagens Tyrkia. Kollektive minner i dagens Tyrkia bygger på den republikanske ånden fra mellomkrigstiden, hvor Mustafa Kemal Atatürk og hans idéfeller grunnla den tyrkiske republikken som følge av oppløsning av Det ottomanske riket. Grunnleggerne av republikken måtte ta i bruk ulike metoder av sosial konstruksjon i samfunnet og omformulere historien for å skape et nytt kollektivt minne for den nye tyrkiske republikken. Det ble funnet opp akseptable tradisjoner for den nye nasjonale identiteten, samt nye myter, sagn og symboler. Det er det samme Erdogan prøver å gjøre nesten 100 år etter republikkens grunnleggelse og han bruker alle midlene han har til å påvirke og endre det kollektive minnet i Tyrkia. For slik Michael Herzfeld skriver er det den som kontrollerer velstanden og staten, som også kontrollerer kunnskapen. De definerer hva som skal aksepteres om kulturarv og avviser anerkjennelse av alt annet.²

Hensikten med denne oppgaven vil være å utforske hvordan Recep Tayyip Erdogan prøver å påvirke den etablerte minnekulturen i Tyrkia gjennom å bruke en nettplattform, og på sikt endre det kollektive minnet i Tyrkia. Utgangspunktet for oppgaven er å se på hvordan Erdogan bruker den offisielle presidentnettsiden til å spre et budskap som på sikt skal virke inn på det tyrkiske kollektive minnet. Hovedhensikten er å se på hvordan diskursen i innhold som blir lagt ut på denne siden viser til et forsøk på å endre etablerte kollektive minner i

---

¹ Ismet Parlak, «Turkey's Memory Politics In Transformation: Akp's New And Old Turkey», i *Political Culture of Turkey in the Rule of the AKP | Politische Kultur der Türkei in der Herrschaft der AKP* (Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2016), 67–87, <https://doi.org/10.5771/9783845276274-67>, s.79.

² Parlak, s. 67.

Tyrkia. I det følgende vil jeg først ta for meg den historiske konteksten knyttet til oppgaven, deretter vil jeg presentere forskningsstatus og tidligere forskning og til slutt presentere problemstilling og forskningsspørsmål.

1.2 Historisk kontekst

For å kunne forstå hvorfor Erdogan ønsker å påvirke det kollektive minnet i Tyrkia er det viktig å forstå den historiske konteksten i Tyrkia og den komplekse politikken som har vært til stede i landet over flere tiår. Den historiske konteksten i Tyrkia vil samtidig bidra til å forstå hvorfor Erdogan ønsker å endre de kollektive minnene. Som tidligere nevnt strekker den tyrkiske republikkens historie seg tilbake til mellomkrigstiden, og nærmere sagt til året 1923. Etter en treårig uavhengighetskrig mot de europeiske stormaktene ble den tyrkiske republikken grunnlagt i 1923 med Mustafa Kemal Atatürk i førersetet.³ Mustafa Kemal ønsket å forme den nye republikken etter holdningene og prinsippene han traff i oppveksten som en ung soldat. Gjennom materialistiske ideologier fant Mustafa Kemal en manual til å bygge et samfunn som skulle være velstående, rasjonell og irreligiøs.⁴ Hans så på den europeiske sivilisasjon som modernitet og toppunktet av progresjon, hvor han gjerne ville erstatte gammeldage muslimske og ottomanske holdninger og sedvaner med europeiske. Ifølge Mustafa Kemal selv var de muslimske holdningene regler og reguleringer som var laget i ørkenen for 1300 år siden som ikke kunne anvendes i samtiden.⁵ Dette førte til flere reformer i årene etter republikkens dannelse. Den tyrkiske nasjonen skulle være sekulær av form, og de første reformene som ble innført i 1924 gikk ut på å avskaffe kalifatet og sharia-loven. Dette ble etterfulgt av vesteuropeiske rettskoder som var inspirert av sveitsiske privatrettslige lovkode i 1926, for å erstatte islamsk lov i sosiallivets aspekter.⁶

Mustafa Kemal endte opp med å styre landet som enerådende leder frem til hans død i 1938. Hans heltmodige arbeid under uavhengighetskrigen og hans moderniseringsarbeid i mellomkrigstiden ble hedret med å tildele han etternavnet Atatürk, som i ren oversettelse betyr «tyrkernes far». Gjennom sin styretid var Atatürk veldig påpasselig med å gi religion en plass i samfunnet, hvor moskeene og imamene ble underlagt en statlig myndighet som skulle administrere religionen i landet. Atatürks ettermæle og det kollektive minnet han dannet i det

---

³ Ådne Goplen, «Mustafa Kemal Atatürk», i *Store norske leksikon*, 26. mars 2021, http://snl.no/Mustafa_Kemal_Ataturk.

⁴ M. Şükrü Hanioglu, *Ataturk: An Intellectual Biography*, Course Book. (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2011), s. 50.

⁵ Hanioglu, s. 59.

⁶ Hanioglu, s. 61, 150.

tyrkiske samfunnet med republikansk ånd og sekularisme som statens hovedkomponenter, har møtt lite utfordring i samfunnet frem til Erdogans regjeringstid. Frem til slutten av 1900-tallet, møtte ikke den kemalistiske kollektive bevisstheten utfordringer som var store nok til å nedkjempe den historiske og ideologiske basen av en sekulær tyrkisk republikk, verken av politikken eller samfunnet. Fra starten av 1980-tallet førte endringer i sosiale, strukturelle, økonomiske og teknologiske miljøer til vesentlige endringer i det politiske bildet. Politiske, institusjonelle og økonomiske omstyrtinger på nittitallet som var forårsaket av den bipolare verdensordenen som følge av slutten på den kalde krigen, førte til at flere nasjonalstater møtte legitimitetskriser etterfulgt av økonomiske og politiske kriser. Konsekvensene av disse krisene var oppveksten av miljøer i det politiske spektret som sto i opposisjon til den regjerende makten i forskjellige land.⁷

På 1980-tallet var opposisjonsgruppen *Milli Görüş Hareketi* (Den nasjonale utsiktsbevegelsen) et av miljøene på det politiske spektret i Tyrkia. Deres politiske partier ble konstant stengt ned av de konstitusjonelle domstolene, fordi deres politiske aktivitet ble sett på som en trussel mot den sekulære strukturen til den tyrkiske republikken.⁸ På 1990-tallet var de politiske motsetningene i Tyrkia ganske merkbare. På den ene siden hadde man militæret og det sivile byråkratiet som ble sett på som grunnleggerne av republikken og moderniserte Tyrkia etter vestlig mønster. Det tyrkiske militæret sammen med byråkratiet hadde i årrekker hatt en prestisjefull og privilegert status, hvor de posisjonerte seg selv over folkevalgte ledere i en stilling som voktere og garantister av nasjonalt felleskap og enhet, territoriell integritet og kemalistiske prinsipper. På den andre siden opplevde politisk islam i Tyrkia stor medgang med en økt velgerbase som en aldri hadde sett i republikkens historie. I 1994 lyktes Erdogan i å bli borgermester i Tyrkias største by Istanbul, og ble valgt for den nasjonale utsiktbevegelsens parti, *Refah Partisi* (Velferdspartiet). Velferdspartiet var i stor medgang med valgseier ved parlamentsvalget i 1996. Men etter seks måneder ble regjeringen nødt til å akseptere en kraftig avgjørelse av *Milli Güvenlik Konseyi* (Det nasjonale sikkerhetsrådet) som hadde interessen av å forsvare den tyrkiske sekularismen. Året etter ble Erdogan tiltalt av høyesterett for å «oppfordre til fiendtlighet og uvilje blant mennesker på grunnlag av religion og rase», og måneden etter ble Velferdspartiet stengt ned av høyesterett på grunn av anti-sekulær politisk aktivitet.⁹

---

⁷ Parlak, «Turkey's Memory Politics In Transformation», s. 67.

⁸ Parlak, s. 68.

⁹ Parlak, s. 76.

Til tross for rettslige og militære tiltak mot politisk islamisme hadde strategien til den kemalistiske eliten en negativ innvirkning. På sikt bidro de til at partiene i den nasjonale utsiktsbevegelsen opplevde suksess. Den kemalistiske delen av befolkningen, og da spesielt militært personell og byråkrater var bekymret for å miste deres privilegerte posisjon. Reaksjonen ble en ny form for tyrkisk nasjonalisme som var sterkt sekularisert, modernistisk, vestlig rettet og bar preg av etatisme og kemalistisk nostalgi. Ledelsen i den nasjonale utsiktsbevegelsen skjønnte at deres politikk ville forbli begrenset uten en modernistisk retorikk. Etter hendelsene i 1997 hadde etterfølgerne til Velferdspartiet, *Fazilet Partisi* (*Dydspartiet*), tatt til seg en ny taktikk, og gått bort fra deres anti-vestlige, anti-kapitalistiske og islamske diskurs. Den nye taktikken innbefattet en islamsk versjon av kemalistisk nostalgi. Den nye politiske diskursen pekte mot at den religiøse delen av samfunnet ikke var fiender av den tyrkiske republikken og dens republikanske verdier, tvert imot fremstilte de seg selv som de ekte grunnleggerne av republikken. Bevegelsen pekte fingrene mot den sekulære befolkningen som de ekte fiendene av republikken som avviste den ottomanske arven og bidraget av islamske aktører før og under de første årene av republikken. Den politisk-islamske bevegelsen forstod viktigheten av minnepolitikk i kampen for politisk herredømme.¹⁰

Den nasjonale utsiktsbevegelsen ble fraksjonert i to fra og med 2001. I november 2001 formerte en reformistisk gruppe av bevegelsen seg under navnet *Adalet ve Kalkınma Partisi* (*Rettfærdighets- og Utviklingspartiet*) under Istanbuls tidligere borgermester Erdogan. AKP kunngjorde sin løsrivelse fra bevegelsen og politisk islam, og definerte seg selv som et konservativ-demokratisk parti. I 2002 vant de parlamentsvalget med 34% av stemmene, og har siden kommet ut av hvert valg med forbløffende seire. Med AKP i spissen og Erdogan som partileder kunne ikke Tyrkia fortsette med tradisjonell økonomipolitikk, som var karakterisert av etatisme og import substitusjon i begynnelsen av det 20. århundre. I det voksende markedet måtte Tyrkia tilpasse seg aggressiv eksport-politikk og en gradvis utfasing av militær pedagogikk og ortodoks kemalisme.¹¹ Samfunnet måtte gjennomgå en overgang fra en angivelig homogen og monistisk samfunn til et mangfoldig og pluralistisk samfunn. Reduksjonen av statlig kontroll og fri markedsøkonomi resulterte i et nytt borgerskap i Anatolia. Fremveksten av det anatoliske borgerskapet skjedde under de ovennevnte

---

¹⁰ Parlak, s. 77.

¹¹ Parlak, s.77.

forholdene og gjerne i religiøse og rurale deler av Tyrkia som endret synet på sosialt og politisk liv i Tyrkia. Rikdommen førte til at det anatoliske borgerskapet krevde høyere livskvalitet, mer makt i politiske beslutninger og krav, og sosial og økonomisk rettferdighetslover mot dominansen til den kemalistiske stats- og velferdseliten i Istanbul. Oppveksten av et anatolisk borgerskap førte til oppdelingen av tyrkiske forretningsmenn grunnet deres kulturelle og ideologiske forskjeller. Det sekulære Istanbul-borgerskapet organiserte seg under *TÜSIAD* (Tyrkisk industri- og forretningsorganisasjon). Det anatoliske borgerskapet som var religiøst orientert organiserte seg under *MÜSIAD* (Organisasjonen av uavhengige industrialister og forretningsmenn).¹²

Erdogans valgsuksess skyldtes støtten han fikk av den religiøse klassen som har vært fremtredende helt siden hans dager som borgermester. Partinavnet Rettferdighets- og Utviklingspartiet adresserer samtidig kravene til et voksende anatolisk borgerskap. Dette har møtt motstand av de sekulære seksjonene i samfunnet som har betegnet dem som «islamistisk kapital». AKP har over flere år bygget sin partipolitikk på de sosioøkonomiske forskjellene mellom den sekulære statseliten og rurale religiøse grupper, som videre hadde et sentrum-periferi-forhold under den ottomanske perioden. I etterkant av republikkens grunnleggelse slo religiøs symbolisme rot i småbyer og i utkanten av de store tyrkiske metropolene som bidro til en landsdekkende forening av periferien i opposisjon mot dominansen til vestlig og sekularisert sivil-militært byråkrati i byene.¹³

Det rår en sterk politisk strid i dagens Tyrkia, hvor AKP har som mål å ødelegge den sosiale verdigheten, påliteligheten og legitimiteten av sin hovedopponent; det første partiet i den tyrkiske republikken og Atatürks eget parti *Cumhuriyet Halk Partisi* (Det republikanske folkepartiet). AKP har i denne sammenheng fremstilt den republikanske perioden som et «kulturelt traume». De kulturelle traumene minnes gjennom å vise til lidelsene og sorgen den religiøse befolkningen på landet led under republikansk periode. CHP som skaper av den kemalistisk-republikanske ideologien blir brukt som en metafor for å symbolisere det «gamle» Tyrkia. Ifølge denne symbolismen, var grunnen til alle disse lidelsene «CHP-mentalitet» karakterisert av sosialt arbeid, top down styre, etatisme, totalitarisme, autoritær sekularisme, korrupsjon og diskriminering. «CHP-mentaliteten» trodde at modernisering var å avstå fra det AKP kaller for «vår tradisjonelle kultur og verdier» som viser til ottomansk arv og islam.

---

¹² Parlak, s.77-78.

¹³ Parlak, s.78-79.

Denne mentaliteten forneker den ottomanske arven og diskriminerte den ekte muslimen av Anatolia ut av politikken, det sosiale og økonomiske systemet, og henholdsvis stemplet dem med ignoranse.¹⁴

I 2011 la AKP-ledelsen frem prosjektet «Nye Tyrkia» som var basert på tre steg. Disse tre stegene baserer seg på tre sentrale historiske hendelser i Tyrkias fortid og forsøker å etablere en langsiktig minnepolitikk. Den første fristen er den tyrkiske republikkens 100 års jubileum som finner sted i 2023. Det andre jubileet vil finne sted i 2053 som markerer det 600 året av ottomanenes erobring av Konstantinopel i 1453, og det siste jubileet vil finne sted i 2071 som 1000 års jubileet av tyrkernes ankomst til Anatolia som den siste fristen. Målene for de sistnevnte fristene er ikke klargjort, men AKPs visjon for 2023 beskrives tydelig i en publikasjon fra 2012 med navnet «Visjon 2023: Stornasjon, Stormakt, Fokus 2023». I korte trekk går AKPs visjon ut på å oppnå en sammenhengende «strategisk mentalitet» gjennom at nasjonen og samfunnet gjenoppdager sin tyrkiske, ottomanske og muslimske identitet. Dette står i motsetningen til kemalistisk og sekulære tankegang som ignorerer den langvarige ottomansk-muslimske historien og regner den tyrkiske historiens start fra 1919. I Erdogan og AKPs «nye» Tyrkia vil en ikke fornekte nasjonen og samfunnet dens historiske arv og en vil heller fremme sin tradisjonelle ottomansk-muslimske historie, kulturarv og identitet.¹⁵

Derfor vil hovedfokuset i denne oppgaven være å se på hvordan Erdogan og AKP prøver å fremme den ottomansk-muslimske historien, arven og identiteten som på sikt virker å ha et mål om påvirke og endre de kollektive minnene i det tyrkiske samfunnet. Til tross for at Erdogan og AKP prøver å fremme en bortglemt og nedbrutt del av den tyrkiske historien, er han også veldig opptatt av å vise hvordan hans og AKPs politiske virke er med på å prege minnekulturen i dagens tyrkiske samfunn. I dagens samfunn, hvor det sosialiseres på sosiale medier virker bruken av nettsider for å fremme politiske meninger å være et medium som når ut til større deler av samfunnet. Derfor vil den offisielle presidentnettsiden være et meget relevant forum til å bedrive politisk aktivitet som har som mål å påvirke minnekulturen.

---

¹⁴ Parlak, s. 78-80.

¹⁵ Parlak, s. 80-81.

1.3 Forskningsstatus og tidligere forskning

Emre Gönlügür og Devrim Sezer skriver i artikkelen «Therapeutic forgetting, agonistic remembrance: Conflicting memories of Izmir's Kültürpark and contested narratives in contemporary Turkey» at interessen for minner i Tyrkia kan spores tilbake til 1990-tallet. Interessen for minner har vist seg i mange former; en voksende interesse for genealogisk studier, forskjellige former for nasjonale minnesmarkeringer og nye museer og stor interesse i memoarer, historiske noveller og filmer.¹⁶ Derfor har tyrkiske minnestudier basert seg på mye av de samme temaene som er nevnt ovenfor, og det er skrevet en del om minner i Tyrkia i vår samtid.

Til tross for at det har blitt skrevet om minnestudier i Tyrkia, har jeg ikke funnet tidligere forskning som ser på diskursen nåværende president Erdogan bruker for påvirke den tyrkiske minnekulturen. Likevel, er det en del forskning som befinner seg i samme felt som min masteroppgave. Enno Maessen har skrevet mastergraden *Reassessing Turkish National Memory: the AKP and the Nation*, som tar for seg hvordan Recep Tayyip Erdogans parti AKP forsøker å fase ut de republikanske minnene og den nasjonale identiteten, og erstatte den med ottomansk nostalgi og en egendefinert identitet. Maessens problemstilling diskuterer i hvilken grad AKP har hatt en innflytelse i den offisielle historiske diskursen av den tyrkiske republikken. Videre diskuterer han i hvilken grad AKP og dens medlemmer har vært involvert i å omorganisere det nasjonale minnet for å innlemme den ottomanske fortiden og om dette har hatt en innvirkning på den tyrkiske nasjonen og tyrkisk identitet.¹⁷ Maessens prosjekt har hatt mål om å analysere minnediskursen på et større nivå enn det mitt prosjekt sikter på å gjøre. De største forskjellene mellom Maessens prosjekt og mitt prosjekt er størrelsen på empirigrunnet og empiriens natur. Jeg sikter på å operere på et mikronivå ved å se på hvordan Erdogan og AKP forsøker å påvirke minnekulturen gjennom innhold på den offisielle presidentnettsiden.

Førsteamanuensisene Ahmet E. Öztürk og Dağhan Irak har gjort en kvantitativ studie av hvordan AKP bruker online-verdenen til å opprettholde formelle og uformelle nettverk i nettforumet Twitter. Studien fokuserer på Twitter-interaksjoner mellom 25 aktører i AKPs

---

¹⁶ Emre Gönlügür og Devrim Sezer, «Therapeutic forgetting, agonistic remembrance: Conflicting memories of Izmir's Kültürpark and contested narratives in contemporary Turkey», *Memory Studies* 14, nr. 2 (1. april 2021): 395–421, <https://doi.org/10.1177/1750698020921432>, s. 399.

¹⁷ Enno Maessen, «Reassessing Turkish National Memory: the AKP and the Nation» (Master thesis, Utrecht University, 2012).

vev av nettverk mellom 2010 og 2016. Öztürk og Irak valgte 25 institusjoner som kunne regnes som statsapparat. Dette inkluderte departementer som kunnskapsdepartementet, kultur- og turismedepartementet og utenriksdepartementet, så vel som statlige organisasjoner som tyrkisk rikskringkasting og nyhetsbyrået Anadolu Ajansı. Ikke-statlige organisasjoner som har tette forbindelser til Erdogan og hans familie ble også inkludert. Grunnet den store mengden av data mellom 2010 og 2016, valgte Öztürk og Irak å fokusere på tweets som ble lagt ut i perioder med begivenhetsrike politiske hendelser i Tyrkia. Eksempelvis tweets lagt ut under Gezi-protestene i Istanbul eller perioden rundt og etter kuppforsøket 15.juli 2016. Dataen de samlet ble analysert av en Eigenvector algoritme som viste til den mest innflytelsesrike aktøren i et nettverk, hvor den viktigste aktøren har en verdi nærmest 1 og den minst viktige aktøren har verdi nærmest 0.¹⁸

Funnene i Öztürk og Iraks studie svarte på hypotesene de la frem, hvorav den første påsto at nettverk som inneholder interaksjoner med statsapparater i online-verdenen, burde kjennetegne Erdogan som hovedaktør. Denne hypotesen ble bekreftet da Erdogan var den eneste aktøren med full Eigenvector verdi. Den andre hypotesen pekte på at det ikke var noe forskjell mellom offisielle og uoffisielle nettverk blant AKPs vev av nettverk. Med henblikk på medier, konkluderer Öztürk og Irak med at hypotesen stemmer da pro-regjerings medier, som *24 TV*, *A Haber*, *Sabah* og *Yeni Safak*, alle nyhetskanaler, hadde like mye innflytelse som de statlige mediene i dette nettverket. Dermed kunne studien bekrefte at 25 av de offisielle og uoffisielle statsapparatene dannet et nettverk som var godt forbundet til kjernen av tweetsene som hadde tilknytning til president Erdogan og AKP.¹⁹ Öztürk og Iraks bidrag har likheter til mitt prosjekt da vi begge er opptatt av å se på hvordan Erdogan og AKP bruker nettaktivitet for å vise sin tilstedeværelse på flere plattformer. Likevel er det klare forskjeller i Öztürk og Iraks prosjekt og mitt. Mens Öztürk og Irak har gjennomført en kvantitativ studie, sikter prosjektet mitt på å gjennomføre en kvalitativ studie av hvordan Erdogan og AKP påvirker minnekulturen. Öztürk og Irak forskning har heller ikke tatt stilling til minnekultur, en klar forskjell da jeg ønsker å forske på minnediskurs i Tyrkia.

---

¹⁸ Dağhan Irak og Ahmet Erdi Öztürk, «Redefinition of State Apparatuses: AKP's Formal–Informal Networks in the Online Realm», *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 20, nr. 5 (3. september 2018): 439–58, <https://doi.org/10.1080/19448953.2018.1385935>.

¹⁹ Irak og Öztürk.

Et nyere bidrag til debatten rundt minnekultur i Tyrkia er boken *Erdoğan's Turkey Islamism, Identity and Memory* som er redigert av M. Hakan Yavuz og Ahmet Erdi Öztürk. Yavuz er professor i statsvitenskap ved Universitetet i Utah og har forsket på Islams rolle i nasjonsbygging og nasjonalisme. Öztürk som også er nevnt ovenfor, er førsteamanuensis i politikk og internasjonale forhold, og har vært medredaktør i flere bøker som tar for seg moderne politikk i Tyrkia. *Erdoğan's Turkey Islamism, Identity and Memory* har som hensikt å utforske religionens rolle i endringene i Tyrkia under president Recep Tayyip Erdogan og hans politiske parti AKP. Boken prøver å komme til rette med den eksisterende problematikk rundt den nåværende regjeringens retning mot et autoritært system. Videre, prøver boken å svare på hvordan og i hvilken retning AKPs strategier og mål har endret seg i løpet av de to tiårene de har hatt makten. Avslutningsvis adresserer boken mange av forsømmelsene og manglene med tidligere studier av AKP og Erdogan. Den viser til at det har vært mer komplekse forhold som har hatt påvirkning i tyrkisk politikk siden 2002 og at en må gå vekk fra å se tyrkisk politikk bare som et slag mellom Islam og sekularisme.²⁰ I likhet med Maessens prosjekt er Yavuz og Özturks prosjekt nær beslektet til det som er målet med mitt forskningsprosjekt. Men også her er det klare forskjeller i hvilket mål som er satt til prosjektet. Yavuz og Öztürk har et større mål og et empirigrunnlag på et makronivå, mens mitt empirigrunnlag er på mikronivå. Yavuz og Öztürk har samtidig et større fokus på den helhetlige politikken Erdogan og AKP fører, hvorpå jeg er mer interessert i den delen av Erdogan og AKPs politikk som handler om minnekultur og kulturarv.

Et annet bidrag i feltet er boken *The Politics of Public Memory in Turkey* som er redigert av Esra Özyürek. Özyürek er førsteamanuensis i antropologi ved Universitetet i California og har publisert artikler om statsideologier, bilder av Atatürk, publisitet og hemmelighet og islam i Tyrkia. Özyürek er opptatt av hvordan nostalgi har hatt en innvirkning på barnebarna av grunnleggerne til den tyrkiske republikken. Disse har en annen tilnærming til historien og anstrenger seg for å minnes, dokumenter og forsone seg med historien før den tyrkiske republikken. De mange og personaliserte representasjonene av fortiden som den yngre generasjonen engasjerer seg i tillater samtidens samfunnsborgere til å skape alternative identiteter for dem selv og for fellesskapet de tilhører. Dagens tyrkiske nasjonalisme bruker minner og skaper forskjellige beretninger om nasjonen. Den dynamiske endring i Tyrkias

---

²⁰ «Erdoğan's Turkey: Islamism, Identity and Memory», Routledge & CRC Press, u.å., <https://www.routledge.com/Erdogans-Turkey-Islamism-Identity-and-Memory/Yavuz-Ozturk/p/book/9780367759056>.

forhold til fortiden tillater å studere den komplekse karakteren av offentlige minner i Tyrkia. De som forsker på dette utforsker ulike måter mennesker utfordrer, bekrefter og endrer konsepter som historie, nasjon, fedreland og republikken gjennom minnehandlinger.²¹ I likhet med Özyüreks prosjekt er jeg opptatt av å se på minnekultur fra et tyrkisk perspektiv. Men også her er det klare forskjeller i mitt prosjekt i forhold Özyüreks prosjekt. Der Özyürek er opptatt av å se på hvordan samfunnsborgere i Tyrkia forholder seg til begreper som minner, identitet og fellesskap, er jeg opptatt av å se på hvordan presidenten og hans politiske parti fungerer som minneaktører i det tyrkiske samfunnet. Det er også perspektivforskjeller i prosjektene. Mens Özyürek ser på minner fra samfunnets og offentlighetens perspektiv, vil jeg være mer opptatt av hvordan en spesiell gruppe ser og bruker minner i samfunnet.

Forskningsprosjektene som jeg nå har nevnt, med mer forskning, har vært med på å gi inspirasjon til å bidra i dette feltet. Det har selvsagt blitt skrevet en god del om dette emnet, i løpet av en 30-års periode, hvor interessen for minnekultur og for hvordan Erdogan og AKP har prøvd å påvirke minnekulturen i Tyrkia har blitt mye omtalt. Likevel, har ikke noe av den forskningen jeg funnet en vinkling som fokuserer på hvordan Erdogan og AKP prøver å påvirke minnekulturen gjennom å bruke en nettplattform.

1.4 Problemstilling, forskningsspørsmål og struktur

Med alt tatt i betraktning vil problemstillingen i denne oppgaven være: *Hvordan kommer den tyrkiske minnekulturen til uttrykk på Recep Tayyip Erdogans offisielle presidentnettside?*

Gjennom å se på minnediskursen på denne nettsiden vil jeg prøve å avdekke hvordan Erdogan og AKP bruker nettet som et medium for å bestemme og påvirke hvilke minner som skal fremtre i det tyrkiske samfunnet. Målet med denne problemstillingen vil samtidig være å avdekke hvilke minner som får plass i Erdogan og AKPs offentlighet og hvilken betydning de har for dagens tyrkiske samfunn. Empirien er hentet fra nettsiden som er knyttet til Erdogans presidentembetet. Det er samtidig viktig å nevne at oppgaven ikke har interesse av å analysere selve nettsiden, men heller relevant innhold i nettsiden som bidrar til diskursen rundt Erdogan og AKPs forsøk på å påvirke tyrkiske minner.

---

²¹ Esra Özyürek, *The Politics of Public Memory in Turkey* (Syracuse University Press, 2007), s. 2-3.

Det vil være forskningsspørsmål som er knyttet til problemstilling i denne oppgaven. Hensikten med disse spørsmålene er at de skal hjelpe med å svare på problemstillingen som er utarbeidet for oppgaven. Jeg har valgt følgende forskningsspørsmål:

1. Hvilke minner kommer til uttrykk i minnediskursen knyttet til den utvalgte empirien?
2. Hvordan kan Erdogans taler ses på som et forsøk på påvirke den tyrkiske minnekulturen?

Strukturen i denne oppgaven er bygget opp på følgende vis: Etter innledning vil jeg presentere teorien og teorigrunnet for oppgaven. Deretter viser jeg til empirien og metoden som har blitt brukt i oppgaven. Deretter presenteres analysekapittelet etterfølgende av en drøfting rundt funnene i analysen og til slutt konkluderer jeg avhandlingen med en avslutning.

2. Teori

I det følgende kapittelet skal jeg redegjøre for det teoretiske grunnlaget i denne masteroppgaven. Problemstillingen i denne oppgaven vil se på hvordan Erdogan prøver å påvirke minnekulturen i Tyrkia og denne avslører på mange måter det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Oppgavens teori er forankret i fagfeltet minnestudier og minnebegrepet vil være knyttet til hvordan Erdogan og hans parti AKP bruker minner for å påvirke minnekulturen i Tyrkia. Hvilke minner Erdogan og AKP bruker som minneaktør og hvilken påvirkning disse minnene har på den tyrkiske minnediskursen, vil kobles opp mot analyse- og drøftingskapittelet.

Jeg vil først og fremst starte med å presentere hva minnestudier er og hvordan fagfeltet har hatt en dynamisk utvikling de siste årene. Senere legger jeg frem begrepene som vil være sentrale i masteroppgaven knyttet til den minneteoretiske konteksten. Et av begrepene som vil bli redegjort for er *kollektive minner* introdusert av den franske sosiologen Maurice Halbwachs som er en stor bidragsyter innenfor moderne minnestudier. Den franske kulturhistorikeren Pierre Nora definerer begrepet *minnesteder* som også vil være relevant å presisere. Jan Assmanns definisjoner av *kommunikative og kulturelle minner* vil også være sentrale begreper å belyse. Det er tatt utgangspunkt i disse begrepene grunnet deres funksjonalitet som ressurssterke verktøy under analyse av det empiriske materialet jeg skal ta for meg. Begrepsapparatet gir samtidig et rammeverk for å kunne tolke og analysere poengene som kommer frem i minnediskursen.

Professor Joanne Garde-Hansen skriver i boken *Media & Memory* at historien av filosofer som har evaluert, reflektert og prøvd å forklare minner og minnestudier er lang. Spennet på filosofer som har studert minner strekker seg fra de antikke filosofene Platon og Aristoteles til filosofer fra moderne tid som Sigmund Freud og Henri Bergson. Konseptet rundt minnestudier har utviklet seg fra 1500-talls tro om at man gjennom minner kunne få tilgang til kunnskap som var uformidlet.²² Astrid Erll på sin side beskriver Maurice Halbwachs som grunnleggeren av kulturelle minnestudier, og man kan på mange måter konkludere med at moderne minnestudier fikk medvind og fotfeste etter funnene til Halbwachs.²³ Minnestudier har siden den gang utviklet seg nokså dynamisk og det er forsket på minner innenfor fagfelt som historie, sosiologi

---

²² Joanne Garde-Hansen, *Media and Memory*, Media Topics (Edinburgh: University Press, 2011), s. 13.

²³ A. Erll, *Memory in Culture*, Palgrave Macmillan Memory Studies (London: Palgrave Macmillan UK, 2011), s.7.

og antropologi. Dette kan begrunnes i at minnestudier som et teoretisk felt ikke har hatt tilknytning til en spesifikk fagdisiplin og kan på mange måter tolkes som interdisiplinært og flerdimensjonelt fenomen i de ulike fagene den er brukt i. Dette har ledet til og åpnet for et bredt spekter av teorier, definisjoner, begreper og forskningsmateriale innenfor de ulike akademiske feltene.

I henhold til oppgavens teoretiske anliggende er det relevant å se på minnestudier i sammenheng med teknologi og media. Astrid Erll forklarer at det har vært en kraftig økning i minnestudier, hvor interessen i minner har blitt sett i sammenheng med utviklingen av teknologi og medier i samfunnet.²⁴ Utviklingen av medieteknologien har bidratt til muligheten for at minner og historie kan anvendes på ulike måter. Erll viser blant annet til dagens datamaskiner, som har evnen til å ivareta minner og lagringer som en ikke kunne tenke seg tidligere. Med Erlls egne ord har disse datamaskinene på mange måter blitt et globalt mega-arkiv og bidratt til at dagens diskurser på nettet omfatter tilstedeværelsen av minner og minnestudier som fagfelt.²⁵ Relevansen til medier og teknologi kan begrunnes i at begrepene er egnet i forhold til oppgavens tema som ønsker å se på hvordan president Erdogan bruker en nettplattform til å påvirke den tyrkiske minnekulturen. Gjennom nye medier har vårt forhold til fortiden blitt mer dynamisk, hvor mediene fungerer som en plattform der mennesker møter historier og minner. Det er ved bruk av disse minnene og historiene at mennesker danner og utvikler nye meninger, gjør seg opp tanker og bidrar til å påvirke andre folks meninger. I mitt prosjekt er media og teknologi relevant i den grad av at jeg vil utforske hvordan Erdogan prøver å påvirke den tyrkiske minnekulturen gjennom et internettmedium som er tett knyttet til han.

2.1 Kollektive minner

Det er flere minneteoretikere som støtter seg på Maurice Halbwachs forskning rundt minner. En av disse er den britiske antropologen Paul Connerton som har skrevet boken *How Societies Remember*, og som peker på Halbwachs som en av de viktigste bidragsyterne for arbeidet med sosiale minner. Med Maurice Halbwachs' begrep "la mémoire collective" eller "det kollektive minnet" kan vi forstå minneprosessen dialogisk. I *The Social Framework of Memory* (1925) diskuterer Halbwachs hvordan minnet blir aktivert av konteksten, eller av de sosiokulturelle rammene individet er en del av. Halbwachs argumenterer for at mennesker gjennom tilhørighet til ulike sosiale grupper som familie, religion og samfunnsklasse tilegner seg kunnskapen av å

---

²⁴ Erll, s.4.

²⁵ Erll, s.4.

lokalisere og huske egne minner. Halbwachs mente at mennesker henvender seg til egne minner for å svare på spørsmål som andre mennesker stiller dem og når vi svarer på disse spørsmålene forespeiler vi at vi har samme gruppetilhørighet som den som spør. Hvert eneste minne, uavhengig av hvor personlig det er, selv de minnene som en opplever alene og de minnene som ikke er uttrykt eksisterer helhetlig sammen med forestillingene andre i samfunnet innehar. Dette gjelder både nye og fjerne minner.²⁶

Et sentralt spørsmål å stille er hvordan kollektive minner blir videreført i den sosiale gruppen det gjelder. I følge Halbwachs velger ulike samfunn å velge vekk minner som kan skape forskjeller mellom individene i gruppen. Andre ganger kan det være nødvendig for gruppen å skape nye verdier og minner som er tilpasset det samfunnet de lever i dag.²⁷

I likhet med Connerton peker Jan Assmann på Halbwachs som utvikleren av den sosiale konstruksjonen av minner. Denne er skissert gjennom tre verk; *Les Cadres sociaux de la mémoire* (1925), *La Topographie Legendaire des Evangiles en Terre Sainte* (1941) og *La mémoire collective* (1950, posthumt). Den sentrale teorien i Halbwachs arbeid er at han holder fast ved den sosiale behandlingen av minner. Han er ikke interessert i det materielle, altså det kognitive fundamentet rundt minner. Halbwachs fastsatte i stedet en sosial ramme som hentyder at ingen individuelle minner verken kan forme seg selv eller ivareta seg selv. Minner er ikke mulig uten det rammeverket som brukes av samfunnsborgere til å bestemme og gjenbruke deres minner. Minnet kan bare bli sett gjennom prosessen av sosialisering. Til tross for at det kun er individet som har minner, er minnene utviklet kollektivt. Derfor må ikke begrepet kollektive minner bli sett på som en metafor, til tross for at grupper selv ikke har noen minner, avgjør det minnene gruppemedlemmene sitter igjen med. Til og med de mest personlige minnene kommer frem gjennom kommunikasjon og sosial interaksjon. Det finnes ikke minner uten en mening som allerede er forbeholdt de sosiale rammene av oppmerksomhet og tolkning. Halbwachs foretar en rammeanalyse av minner som er analog til Erving Goffmans analyse av erfaringer. Halbwachs går så langt som å gjøre den kollektive gruppen subjektet av minnet, og han danner nye begreper som «gruppeminner» og «nasjonens minner».²⁸

---

²⁶ Paul Connerton, *How Societies Remember*, Themes in the Social Sciences (Cambridge: University Press, 1989), s.37.

²⁷ Connerton, s.38.

²⁸ Assmann, s.21.

Det er derimot motstridene argumenter rundt kollektive minner og dens funksjon som en metafor. Mens Halbwachs argumenterer for at kollektive minner ikke bør bli sett på som en metafor, argumenterer Alexandre Dessingué for at det ofte glemmes at vi anvender en metafor når vi snakker om kollektive minner. Denne metaforen skaper en analogi mellom de individuelle og de kollektive minnene. Dessingué peker på at det ikke er de sosiale gruppene som husker, men individene i gruppen. Gruppene skaper kollektive og kulturelle rekonstruksjoner av fortiden som på sikt kan bli en kollektiv minnehandling.²⁹

Menneskers minner former seg selv gjennom deres deltakelse i kommunikative prosesser. Det er deres deltakelse i en variasjon av sosiale grupper fra familie til religion og videre til nasjonen. Minner overlever gjennom kommunikasjon, og hvis kommunikasjonen kuttes av, eller hvis de refererende rammene av det som blir kommunisert forsvinner eller endres, blir konsekvensene av dette stillhet. Fra gruppens perspektiv, er minner et tema om kunnskap som er fordelt mellom og internalisert av hvert medlem. Halbwachs mener at minner er individuelle i den forstand at det er en unik sammenheng mellom kollektive minner (av erfaringen til de forskjellige gruppene) og minnene til den spesifikke personen det gjelder.³⁰

Kollektive minners relevans i forhold til denne oppgaven kan ses i Halbwachs argument om at minner blir aktivert av konteksten og de sosiale rammene individer er en del av. For å kunne se på om Erdogan påvirker minnekulturen i dagens tyrkiske samfunn er det høyst relevant å se på hvordan Erdogan bruker den tyrkiske identiteten, religion og andre sosiale tilknytninger som knytter tyrkere sammen enten for å lokalisere og huske minner eller for å skape nye minner. Et annet viktig aspekt er at minner former seg gjennom deltakelse i kommunikative prosesser. Det empiriske grunnlaget i denne oppgaven bygger på taler av Erdogan, og gjennom disse talene deltar Erdogan selv i den kommunikative prosessen og oppfordrer befolkningen til å delta for å forme minner etter samfunnets behov. Som den øverste lederen i Tyrkia kan Erdogans kommunikasjon gjennom taler både bidra til at eksisterende minner overlever ved å holde minnehandlinger, samtidig som det kan bidra til at Erdogan gjennom sin kommunikasjon bidrar til å skape nye kollektive og kulturelle rekonstruksjoner av fortiden som på sikt kan ta over som kollektive minnehandlinger i det tyrkiske samfunnet.

---

²⁹ Alexandre Dessingué, «From collectivity to collectiveness: Reflections (with Halbwachs and Bakhtin) on the concept of collective memory», 2015, 89–102.

³⁰ Assmann, s.22-23.

2.2 Minner vs. historie

Før jeg forklarer Halbwachs tanker rundt minner og historie vil jeg forklare forskjellen på disse to begrepene. I artikkelen *Myndiggjøring gjennom kritisk minnebevissthet: Minnestudier i didaktisk perspektiv* forklarer Dessingué og Knutsen at det å minnes går ut på å relatere samtidige behov og interesser til fortiden og videre gjennom det påvirke nåtiden og fremtiden. Derfor kan man forstå konseptet rundt å minnes som å bruke fortiden til å sette meningen ved nåtiden og fremtiden. På en annen side er historie forstått som fortellinger om fortiden og et fag som ser på hvordan vi kommer frem til kunnskap om fortiden ved hjelp av kilder. Et kjennetegn ved historie er dens avstand til fortiden for å opprette en troverdighet siden historiefagets framvekst på 18-og 1900-tallet. Den tradisjonelle oppfatningen var at historikerens oppgave var å gjengi eller gjenskape historien slik «den egentlig var». Denne oppfatningen blir utfordret på 1980-tallet med nyere minnestudier som vokste frem. Kulturhistorikeren Pierre Nora forstår minner som et motbegrep til historiens totaliserende rolle. Minnebegrepet problematiserer forholdet til fortiden som en kulturell praksis og konstruksjon.³¹

Dessingué og Knutsen peker på at den språklige vendingen har endret forståelsen av historie. En av de sentrale bidragsyterne for denne endringen har vært historikeren Hayden White og endringen har tatt for seg å forstå historie som resultatet av et samspill mellom fortidsfortolkning, nåtidsforståelse og framtidforventning i motsetning til en avspeiling av fortiden. I et av sine verk viser White til hvordan historie som fortelling farger vår oppfatning av fortiden. White peker på at historiske narrativer ikke er nøytrale og argumenterer for at historiske narrativer innebærer «imaginative» handlinger. På den måten kan historie forstås epistemologisk som en bestemt måte å være i verden på, hvor det i like stor grad fortelles om produsenter av historie og deres kontekster som selve objektet det skrives om.³²

Avslutningsvis, viser Dessingué og Knutsen til at historie kan bli en del av nåtiden og forme oss, uten at historie og minner kan forstås synonymt. Selv om historie påvirker vår minnekultur, må man se på historie som en bestemt type minnehandling som påvirker nåtiden og hvordan fortiden minnes. Minner på sin side påvirker historie, gjennom at historien er epistemologisk avhengig av minner på to måter. Først og fremst gjennom kilder som brukes

---

³¹ Alexandre Dessingué og Ketil Knutsen, «Myndiggjøring gjennom kritisk minnebevissthet: Minnestudier i didaktisk perspektiv», 22. oktober 2020, s.27.

³² Dessingué og Knutsen, s.27.

til å konstruere narrativer om fortiden og dernest som minnene til produsenten av disse narrativene. Derfor kan det konkluderes med at minner og historie virker i vårt forhold til fortiden ved å gjensidig påvirke hverandre.³³ Dette er gjerne en forståelse som utfordrer synet til Halbwachs på minner og historie.

Halbwachs mente at grupper innbefatter egen fortid ved å avvise all form for endring. Avvisningen av forandring i Halbwachs kollektive minne spiller en viktig rolle i det han kaller for «historie» som er det motsatte av kollektive minner, da historien fungerer på en reverserende måte i forhold til kollektive minner. Mens minnene ser på gruppen fra innsiden og ikke er kapabel for å presentere et bilde av egen fortid som den kan gjenkjenne på alle stadier og ekskludere store forandringer gjør historie det motsatte. Historien etterlater perioder uten forandring som tomme mellomrom i historien slik at det kun er de historiske faktaene som avslører begivenheter og prosesser som resulterer i noe nytt. Kollektive minner i en gruppe legger da vekt på skilnaden på kollektive minner fra andre grupper og ens særegenhet. Historie hjelper med å eliminere alle forskjeller og reorganiserer faktaene rundt en historisk kontekst som er homogen hvor ingenting er unikt, alt kan sammenliknes og individuelle erfaringer er koblet til andre erfaringer som har jevnbyrdig betydning.³⁴

Historie kan derfor anses som homogeniserende da den forsøker å homogenisere de historiske narrativene og dette bryter tilknytning med individuelle grupper, forskjellige identiteter og kriterier. Fortiden blir dermed rekonstruert uten identitet. For Halbwachs kan ikke historie være minner, da det ikke finnes et universalt minne. Minnene er kollektive, gruppespesifikke og identitetsfikserte. Alle kollektive minner har en gruppe med bærere som er bundet til tid og sted. Summen av begivenhetene fra fortiden kan kun samles på et enkelt bilde med forbehold om at disse kan separeres fra minnene grupper holdt fast ved, samtidig er det brudd med den psykologiske og sosiale tilknytningen. Til slutt er det viktig at minnenes kronologiske og romslige representasjon er bevart.³⁵

I det empiriske materialet som skal analyseres i denne oppgaven er det ikke til å komme unna med forståelsen Dessingué og Knutsen legger frem om at minner og historie påvirker hverandre gjensidig i forhold til fortiden. Selv om Halbwachs argumenterer for at historien homogeniserer

---

³³ Dessingué og Knutsen, s.28.

³⁴ Assmann, s.28-29.

³⁵ Assmann, s.29-30.

de historiske narrative vil Dessingue og Knutsens argument være overveiende i denne oppgaven. I mange av Erdogans taler kan man se at han er opptatt av å bruke historien som et middel til å både påvirke nåtiden og hvordan fortiden minnes. Derfor har jeg funnet det relevant å definere og vise til hvordan historie og minner fungerer i forhold til hverandre.

2.3 «Lieux de mémoire» - Minnesteder

Kulturelle minnestudier skjøt fart på 1980-tallet, og en av de mest innflytelsesrike bidragsyterne innenfor kulturelle minner på 80-tallet var den franske kulturhistorikeren Pierre Nora. I likhet med Maurice Halbwachs, baserte Nora seg på kollektive minner for å forklare de utallige politiske formene å tale om fortiden på. I årene mellom 1984 og 1992 ferdigstilte Nora sitt syv binds verk *Les lieux de mémoire*, hvor Nora i likhet med Halbwachs konstaterte at minner og historie ikke kunne ses på som synonyme, men heller at de er fundamentalt opposisjonelle. Det som likevel skiller Nora fra Halbwachs er hans fokus på det han kaller *lieux de mémoire*, rent oversatt til minnesteder. Slike steder kan være geografiske lokasjoner, bygninger, monumenter, kunstverk så vel som historiske personer, minnedager, vitenskapelig og filosofiske tekster eller symbolske handlinger. For å gi et eksempel er Paris, Versailles og Eiffeltårnet minnesteder, samtidig som Jeanne d'Arc, det franske flagget, 14.juli, Marseillaise og Descartes hovedverk også er det.³⁶

Derimot, kan ikke minnesteder være med på å danne kollektive minner slik Halbwachs definerer kollektive minner. Nora forklarer denne problematikken med at det i dag eksisterer minnesteder, fordi det ikke eksisterer «milieux de mémoire», ekte minnemiljøer lenger. De franske minnestedene som er nevnt ovenfor, har sitt opphav fra 1800-tallet, under den tredje franske republikken. Under denne perioden, var det nasjonale minnet fortsatt i stand til å oppfostre en kollektiv identitet, men denne egenskapen har falt sammen i løpet av 1900-tallet. Ifølge Nora er dagens samfunn i en overgangsfase, hvor det er et sammenbrudd med forbindelsene til en levende, gruppe- og nasjonsspesifikk og identitetsformende fortid. Dermed mener Nora at minnestedene fungerer som en kunstig kurator for et ikke-eksisterende naturlig kollektivt minne.³⁷

---

³⁶ A. Erll, *Memory in Culture*, Palgrave Macmillan Memory Studies (London: Palgrave Macmillan UK, 2011), s.23.

³⁷ Erll, s.23.

I første bind av *Les lieux de mémoire* har Nora en teoretisk innledning hvor han forklarer hvilke forhold en hendelse eller et objekt må oppfylle for å regnes som et minneste. Ifølge Nora er det tre dimensjoner som kjennetegner minnesteder: materiell, funksjonell og symbolsk dimensjon.³⁸

- **Materiell dimensjon:** Minnesteder er kulturelle objektiveringer i bredeste forstand. Dette inkluderer ikke bare fysiske objekter som malerier og bøker; tidligere hendelser og minnestunder som har minuttst stillhet utfolder en materiell dimensjon. Nora forklarer dette med at den materielle dimensjonen bryter med den tidsmessige dimensjonen.
- **Funksjonell dimensjon:** Slike objektiveringer må oppfylle en funksjon i samfunnet. For eksempel blir bøker skrevet med en viss hensikt før de blir gjort om til minnesteder. Minuttst stillhet har den funksjonen av å oppvekke et minne periodisk.
- **Symbolsk dimensjon:** Objektiveringen må også ha en symbolsk mening. For eksempel, skjer dette når handlinger blir til ritualer eller at stedene blir tildelt en symbolsk aura. Det er den intensjonelle symbolske bemerkelsen – enten som er tilskrevet objektiveringen allerede ved skapelsen eller ved et senere tidspunkt, som gjør det kulturelle objektet til et minneste.

I forhold til *lieux de mémoire* fremstiller kritikerne spørsmålet om hva som kan bli til et minneste. Svaret en får ut av det er hvilken som helst av kulturelle fenomener, uansett om det er materielle, sosiale eller mentale, noe som et samfunn assosierer med fortiden sin og sin nasjonale identitet. Det er samtidig vanskelig å forstå Pierre Noras sivilisasjonskritiske og sterkt dømmende fortolkning av det forfallende og sammenfallende kollektive minnet. Ifølge Nora er samtidens minnekulturer konfrontert med globalisering, demokratisering og ankomsten av massekultur og markerer slutten på samfunn som er basert på minner og slutten på ideologier som er basert på minner. Dette setter Nora i kontrast med en romantisert versjon av et originalt, naturlig og autentisk minnemiljø, slik som en bondekultur som er kjernen for oppbevaring av kollektive minner. Det vi står overfor i dag ifølge Nora, er en terror eller tyranni av minner.³⁹

En annen tilnærming til *lieux de mémoire* kan man se gjennom Ann Rigneys tilnærming som forstår *lieux de mémoire* fundamentalt som mnemoteknisk prosess i stedet for en stabil enhet.

---

³⁸ Erll, s.24.

³⁹ Erll, s. 25.

Rigney legger vekt på at minnesteder konstant blir reinvestert med ny mening og at det dermed blir en selvforevigende syklon av symbolsk investering. Rigney taler for lieux de mémoire i lys det hun kaller for et bytte fra «steder» til «dynamikk» innad i minnestudiene. Dette byttet drar paralleller til et større skifte av oppmerksomhet innenfor kulturelle studier fra produktet til produkter til prosessene, fra et fokus på de kulturelle artefaktene til en interesse for hvordan artefaktene sirkulerer og påvirker eget miljø.⁴⁰

Den tyrkiske minnekulturen er således preget av mange forskjellige minnesteder som kan assosieres med både tyrkisk og ottomansk fortid og nasjonalidentitet. Dette gjenspeiles i talene til Erdogan både i forhold til tematikk og budskap. Noen av minnestedene som blir presentert i talene til Erdogan er Istanbul, sultan Mehmed II, Manzikert, den tyrkiske nasjonalforsamlingen, Gallipoli, Kut, Mustafa Kemal Atatürk og mer. Det er mange kulturelle fenomener i Tyrkia som faller under begrepet minnesteder, og i den forstand vil det senere i analysen være viktig å forklare hvordan Erdogan bruker minnesteder til å fremme viktighet og relevans i forhold til å påvirke minnekulturen.

2.4 Kulturelle, kommunikative minner og minnekultur

I boken *Cultural Memory and Early Civilization* skiller Jan Assmann mellom begrepene kommunikative og kulturelle minner. Kommunikative minner består av minner som kan knyttes til nær fortid. Disse deles med samtidsindivider. Et typisk eksempel kan være generasjonsminner som påløper innad i gruppen, som får sitt opphav og forsvinner med tiden eller at minne presiseres av innehaverne. Når de som har tatt til seg disse minne dør, gir det rom for nye minner. De kommunikative minnene kan beskrives som biografiske minner som angår personlige erfaringer og erfaringenes rammeverk, som tilsvarer nær fortid. De kommunikative minnene avhenger av sosial interaksjon. Gruppens deltakelse i kommunikative minner varierer betraktelig. Eldre mennesker i gruppen vet som oftest mer enn de yngre, og derfor strekker deres minner seg lengre tilbake enn den yngre generasjonen. Til tross for at det er enkelte mennesker som sitter på flere minner enn andre, er det ikke spesialister eller eksperter innad en slik tradisjon. Alle har lik kompetanse.⁴¹

Kulturelle minner beskrives som institusjonaliserte minner, og blir ofte omtalt som grunnleggende minner som angår opphavet til minnene. De kulturelle minnene er alltid i

---

⁴⁰ Erll, s. 27.

⁴¹ Assmann, s.36-40.

funksjon gjennom fast objektivisering på språklige og ikke-språklige måter gjennom riter, danser, myter, forløp, klær, smykker, landskap og malerier. Alle de ovennevnte eksemplene er forskjellige tegnsystemer og grunnet deres minnetekniske funksjon som støtter minner og identitet hjelper de med å fremføre disse minnene. Kulturelle minner fokuserer dermed på faste punkter i fortiden, men er ute av stand til å bevare fortiden som den var. De faste punktene presiserer som oftest symbolske figurer som minnene knytter seg til. Dette kan for eksempel være fortellinger som noe viktig innad i samfunnet og som gjerne feires og brukes til å forklare gruppens situasjon i nåtiden. Det som regnes som kulturelle minner er ikke faktahistorie, men minnehistorie. Kulturelle minner forvandler fakta om til minnehistorie herav omgjørelse til myter. Gjennom minner blir historien gjort om til myter. Historien blir ikke kunstig fordi den omgjøres til en myte, tvert imot er det dette elementet som gjør den ekte på den måten at den blir en makt som er varig, normativ og formativ.⁴²

Slike eksempler viser at kulturelle minner er inngitt med et element av det hellige. Minnefigurene er tildelt religiøs signifikans og minnestund kommer til uttrykk gjennom en høytidsfest hvor formålet er å holde den grunnleggende fortiden i livet i samtiden. Forbindelsen til fortiden skaper et identitetsfundament for gruppen som minnes. Ved å minnes egen historie og gjenkonstruere spesielle begivenheter fra fortiden fornyer gruppen bekræftelse av eget selvbilde. Dette er derimot ikke en hverdagsidentitet. Den kollektive identiteten til gruppen trenger en seremoni som ikke kan kobles opp mot det hverdagslige. Seremonien som et kommunikasjonsmiddel er en formerende påvirkning, da det former minnet gjennom tekst, bilder og ritualer.⁴³

Kulturelle minner har en annen tilnærming knyttet deltakelse. De kulturelle minnene har spesielle bærere. Dette kan være skaldere, prester, lærere, artister, lærde osv. Den ekstraordinære naturen av disse kulturelle minnene reflekteres gjennom at de spesialiserte bærerne skilles ut fra hverdagslivet og plikter. I kontrast til kommunikative minner spres ikke kulturelle minner seg spontant, men må heller planlegges og undersøkes grundig.⁴⁴

Det er tre funksjonelle oppgaver som må gjennomføres for å tilfredsstille kravet om å skape fellesskap og rettleidende handlinger: oppbevaring, gjenvinning og kommunikasjon. Med andre

---

⁴² Assmann, s.37-38.

⁴³ Assmann, s, 38-39.

⁴⁴ Assmann, s.40-41.

ord, poetisk form, rituelle praksiser og kollektiv deltakelse. Tilgang til ens kulturelle minner kommer til uttrykk gjennom personlig tilstedeværelse. Først og fremst, må det etableres en anledning for å gjennomføre samlinger hvor det kan være personlig tilstedeværelse. Vanligvis er dette festiviteter. Gjennom kontinuerlig repetisjon av ritualer og festiviteter forsikres kommunikasjonen og kontinuiteten av kunnskap som definerer gruppeidentiteten. Rituell repetisjon forsterker samtidig gruppesammenhengen i tid og sted.⁴⁵

	Kommunikative minner	Kulturelle minner
Innhold	Historiske erfaringer i rammen av individets eget liv.	Mytiske historier om opphav, begivenheter om en absolutt fortid.
Form	Informerende uten en spesifikk form. Naturlig vekst gjennom hverdagslige interaksjoner.	Organisert, ekstremt formelt, seremoniell kommunikasjon, høytidelig festivitet.
Media	Å leve, organiske minner, erfaringer og rykter.	Fast objektivering, tradisjonell klassifisering og oppsetting gjennom ord, bilder, danser osv.
Tidsperiode	80-100 år, med et progressivt spenn på tre til fire generasjoner.	Absolutt fortid av en mytisk urtid.
«Bærere»	Uspesifikk, medlemmer i samtidens minnesamfunn.	Spesialiserte «tradisjonsbærere».

Tabell I: Tabellen viser forskjellen mellom kommunikative og kulturelle minner. Hentet fra: *Cultural Memory and Early Civilization*, s.41

Kulturelle og kommunikative minner er viktig i denne oppgaven i den forstand av at det er en gråsoner i hvilke typer minner Erdogan kommuniserer med i talene sine. Erdogans tilknytning til ottomansk nostalgi og minner fra ottomansk periode kan falle inn under både kulturelle og

⁴⁵ Assmann, s.41-43.

kommunikative minner. Det er ikke til å legge skjul på at den ottomanske historien og dens minner som formet Tyrkia i nesten 600 år, kan regnes som kulturelle minner, men minnekulturen knyttet til den tyrkiske republikken har bidratt til å skape stillhet rundt minnene knyttet til Tyrkias ottomanske fortid. Så Erdogans interesse for den ottomanske nostalgien kan også forstås som kommunikative minner, da disse minnene kommer på dagsordenen på nytt. På den måten vil det være relevant å se på hvilken tilnærming Erdogan har til minner i talene, og om minnene han presenterer kan tolkes som kommunikative eller kulturelle minner.

Assmann definerer minnekultur som noe som angår sosiale forpliktelser knyttet til en gruppe. Det viktige spørsmålet her er «hva er det som ikke må glemmes?». Dette spørsmålet er mer eller mindre absolutt og et sentralt spørsmål for hvilken som helst gruppe. Hvor det er sentralt og integrerende for gruppens identitet og selvilde, kan man snakke om «minnesamfunn». Med andre ord, er minnekultur koblet til minner som former et samfunn.⁴⁶ Minnekultur avhenger særlig av forskjellige forbindelser fra fortiden. En fundamental del av teorien er at fortiden bare kommer til eksistens slik vi velger å vise til den. Det er slik fortiden blir rekonstruert og på den måten kan vi si at fortiden blir formet slik vi velger å vise den.⁴⁷ Sett fra en tyrkisk sammenheng har minnekulturen i Tyrkia over de siste 90 årene vært preget av den republikanske historieforståelsen. I dette tilfellet har det vært normalt å feire og minnes minnedager som er knyttet til den republikanske historien. Sett fra dagens situasjon med Erdogan og AKP som styrende makt, kan man ane et ønske om å kunne endre den republikanske minnekulturen som i hovedsak bare anerkjenner republikkens historie som hovedaktør i dagens tyrkiske minnekultur.

---

⁴⁶ Assmann, s.16.

⁴⁷ Assmann, s.17.

3. Empiri og metode

Denne delen av oppgaven sikter på å gjøre rede for valget av empiri og metode. Kapitlet er todelt, hvor jeg først og fremst vil legge frem de ulike valgene jeg har tatt når det kommer til å velge og avgrense empiri. Deretter vil jeg gjøre rede for valg av analysemetode og metodens tilknytning til analysen.

3.1 Empiri – utvelgelse og avgrensning

Det utvalgte datamaterialet i denne oppgaven er knyttet til problemstillingen i oppgaven.

Opgavens formål er å undersøke hvordan president Erdogan som minneaktør prøver å påvirke den tyrkiske minnekulturen og hvilke former for minner Erdogan og AKP bruker.

Som jeg viste tidligere, har minnediskurs knyttet til den tyrkiske minnekulturen vært debattert lenge. Siden Erdogan og AKPs maktovertakelse i Tyrkia har diskursen fått en ny retning. Med Erdogans Tyrkia har den etablerte minnekulturen i landet blitt utfordret og det har ført til ulike forståelser av hvilke minner som skal fremmes som viktige og gjeldende i samfunnet.

Grunnlaget for empirien er taler som er lagt ut på den offisielle presidentnettsiden. Grunnen til at jeg valgte denne nettsiden som utgangspunkt for empiri kan begrunnes i at den står Erdogan nært, og kan på mange måter oppfattes som et avsted for politisk overtalelse av befolkningen. Med dette mener jeg at Erdogan og AKP kan få gjennomslag og bekreftelse for minnepolitikken de fører. En annen grunn til at jeg bruker denne nettsiden som empirisk grunnlag, kan ses i at denne nettplattformen har en bred tilgjengelighet for allmennheten, hvor hvem som helst kan gå inn å lese disse talene.

Utvelgelsesprosessen av empiri for denne masteroppgaven har vært en krevende prosess, da jeg i startfasen gikk veldig mye frem og tilbake rundt hva som kunne være nyttig som empirisk materiale for å svare på problemstillingen i oppgaven. Det empiriske materialet og problemstillingen er gjensidig avhengig av hverandre, så jeg har hele tiden måtte regulere problemstillingen i forhold til den empirien jeg har funnet. Til å starte med var planen å se på hvordan den tyrkiske minnediskursen kom frem i ulike internasjonale aviser, men når empirimengden jeg fant ble for omfattende, måtte jeg gå bort fra å bruke aviser. Etter en del omfattende søk kom jeg over nettsiden tccb.gov.tr, som er den offisielle nettsiden for Tyrkias president. Herav valgte jeg å hente dataen min fra denne nettsiden og endret problemstillingen ut fra dataen jeg fant her.

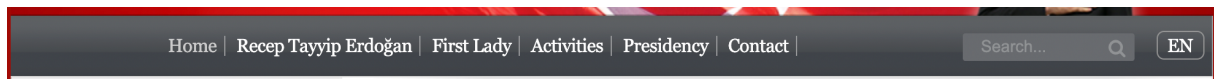

Å skaffe riktig og god datamengde fra denne nettsiden har ikke vært enkelt. Med et tema som minnekultur har det heller ikke vært innlysende å finne data som tar for seg diskursen rundt minnekulturen i Tyrkia og om Erdogan og AKP prøver å endre denne minnekulturen. Derfor har det vært et betydelig arbeid med å gjennomgå og sortere datamaterialet som har vært relevant for oppgaven. På grunnlag av det, er det relevant å forklare hvordan jeg gikk frem for å finne datamateriale.

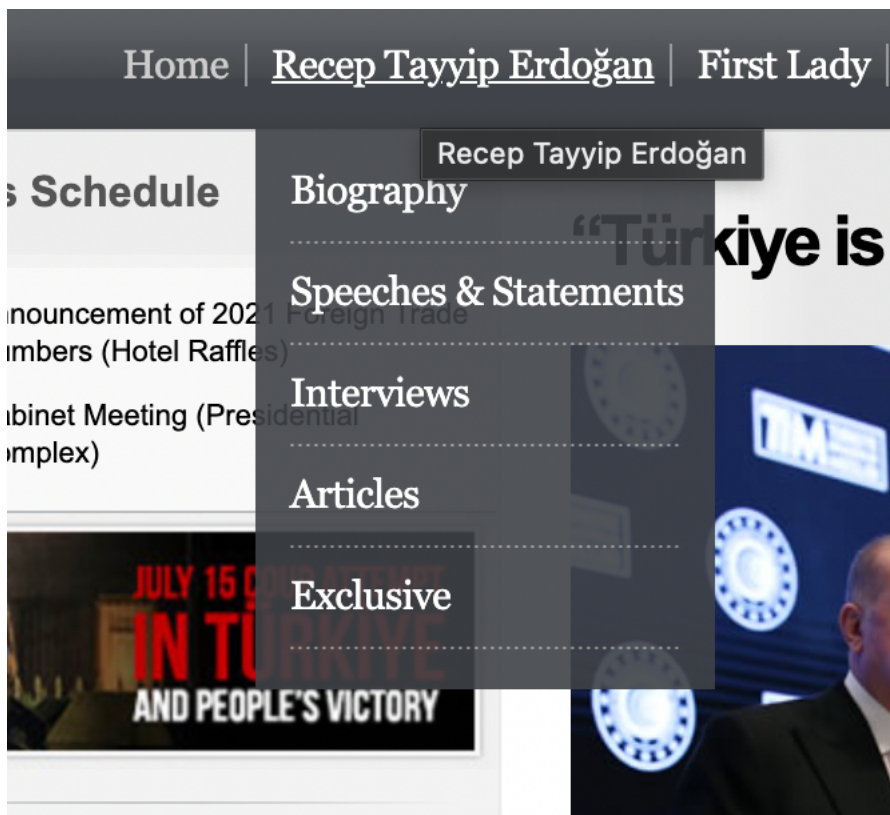
Bilde 1: Bilde 1 viser en oversikt over forsiden man møter når en klikker seg inn på tccb.gov.tr. Bilde hentet fra: tccb.gov.tr/en

Det først en møter når en klikker seg inn på denne nettsiden er en forside som tar for seg de nyeste sakene knyttet til Tyrkia og Erdogan. Nettsiden kan på mange måter minne om en nettavis som tar for seg relevante saker knyttet til Erdogan og presidentembetet, men med et offisielt og formelt preg. I henhold til hvem som har designet nettsiden foreligger det ikke noe konkret informasjon om dette. Det kan likevel tenkes at nettsiden er designet i samarbeid med presidentembetets medieansvarlige og kommunikasjonsrådgivere. En essensiell del av det å finne data, har vært å undersøke nettsiden grundig, for å utpeke det som kan være relevant data. Jeg har derfor brukt mye tid på å undersøke og gjennomgå siden. På forsiden av den offisielle presidentnettsiden kan man se en grå bolk med forskjellige emner som man kan klikke seg inn på. Siden Erdogan er en stor del av denne oppgaven fant jeg det naturlig å klikke meg inn på emnet «Recep Tayyip Erdogan».

Bilde 2: Bildet viser den grå bolken med de forskjellige emnene i den offisielle presidentnettsiden. Hentet fra: tccb.gov.tr/en

Når man fører pilen over de forskjellige emnene får man opp flere temaer som knyttes til det spesifikke emnet. I tilfellet ved emnet om «Recep Tayyip Erdoğan» får man opp emner som biografi, taler og uttalelser, intervjuer og artikler. Med andre ord, er det en god del temaer som er knyttet til presidentens oppvekst og hans vei til presidentskap, taler og uttalelser han har hatt, intervjuer som er holdt med han og artikler som er publisert i internasjonale aviser.

Bilde 3: Bildet viser de forskjellige temaene som er knyttet opp til delen om Erdoğan i den offisielle presidentnettsiden. Hentet fra: tccb.gov.tr/en

Av temaene knyttet til Erdoğan fanget «Speeches & Statements» interessen min, da dette er taler og uttalelser som er holdt av Erdoğan, og kunne være relevant som oppgavens empirigrunnlag. Når jeg klikket meg inn på seksjonen med disse talene og uttalelsene møtte jeg en god del taler og uttalelser som var knyttet til utenrikspolitiske aspekter som telefonsamtaler med andre statsledere og Erdogans besøk til forskjellige deler av verden. Det var likevel et interessant aspekt som gjentok seg i arkivet av disse talene og det var taler Erdoğan hadde holdt ved forskjellige minnedager, både republikanske og ikke-republikanske.

Erdogan som er kjent for å være kritisk til republikkens grunnleggere, har holdt taler ved republikanske minnedager som Tyrkias øverste leder. Det som likevel er interessant ved talene holdt av Erdogan er at de nødvendigvis ikke er opptatt av å minnes de gitte minnedagene. Selv om talene er holdt på republikanske minnedager, virker innholdet og betoningen i talene å være rettet mot å sette andre minner i dagslys. Med i denne gryten av taler holdt ved republikanske minnedager, er det også enkelte taler som er holdt ved nye minnedager, som har kommet til liv med Erdogan. Noen av disse talene har samtidig fokus på kritiske perioder i Erdogans presidentskap, til eksempel kuppforsøket i 2016 som har vært veldig omdiskutert. Derfor har jeg valgt å hente dataen min fra det jeg har funnet under «Speechs & Statements».

Tekstene jeg har valgt å innlemme i det empiriske grunnlaget er taler som er holdt av Erdogan ved forskjellige anledninger, alt fra republikanske minnedager til nyere minnedager som har oppstått under Erdogans regjeringstid. Grunnen til at jeg har valgt disse talene som empirisk grunnlag er fordi talene gjenspeiler seg som Erdogan og AKPs stemmer i samfunnet. De er en direkte representasjon av politiske meninger og holdninger knyttet til den minnediskursen som vil problematiseres i denne oppgaven. Når det kommer til avgrensninger i oppgaven ble det lenge vurdert å bruke andre medier enn denne nettsiden. En av mulighetene som lenge ble vurdert var å se på den tyrkiske minnediskursen i aviser og se på hvordan avisene fremstilte Erdogan som en minneaktør i dagens Tyrkia. Her ville det vært mulig å se forskjellige synspunkter knyttet til minnediskursen i Tyrkia, hvor kanskje enkelte aviser ville vært positiv til påvirkningen Erdogan prøver og skape, mens andre medier ville vært negative. Under arbeidsprosessen med oppgaven har jeg kontinuerlig vurdert hvilke avgrensninger som må tas i betraktning, og korrigert empirien etter det som har vært funksjonelt og hensiktsmessig for oppgaven.

Det har vært en utbredt mengde av data som har vist seg å ha ulik grad av anvendbarhet. Derfor har det vært viktig å avgrense seg til en god og riktig mengde data som gir svar på spørsmålene som skal svares i oppgaven. En av disse avgrensningene er knyttet til tidsperioden som er gjeldende for oppgaven. Dette har hjulpet med å spisse oppgaven og peke ut en håndterbar mengde av data. Avgrensningen av tid er satt fra 2015 til 2021. En av hovedårsakene til dette er fordi tidsaspektet på nettsiden, kun strekker seg til taler utgitt i og etter 2015. Det er både ulemper og fordeler knyttet til at startpunktet er satt til 2015. Erdogan og AKP har vært i makten helt siden 2002, så det er et tydelig gap som blir etterlatt med

hvilke tendenser og holdninger Erdogan har hatt tidligere. En klar ulempe kan for eksempel ses i årene mellom 2011 og 2013, en periode hvor det var stor politisk uro knyttet til Erdogans vei mot et mer autoritært regime etter Gezi-protestene i denne perioden. Her ville det vært interessant å se på hvordan Erdogan forholdt seg til den tyrkiske minnekulturen i denne perioden. Likevel er det mange fordeler knyttet til tidsavgrensningen satt mellom 2015 og 2021. Siden 2015 har Tyrkia vært gjennom en turbulent periode politisk sett. Her sikter jeg blant annet til kuppforsøket i 2016, som har fått stor medieomtale både nasjonalt og internasjonalt og resulterte i en unntakstilstand som varte i nesten to år. Dette ble etterfulgt av folkeavstemning i 2017 knyttet til maktoverføring fra parlamentet til presidenten. Denne gikk Erdogan seirende ut av. Samtidig har det vært en god del kontroversielle hendelser knyttet til Erdogan og AKP i makten. Derfor ønsker jeg å undersøke om det er en utvikling i hvordan Erdogan påvirker minnekulturen i landet og om han bruker disse hendelsene i perioden fra 2015 til 2021 som en ressurs til å påvirke minnekulturen. Her er det klart at mye av empirien går igjen, slik som talene som blir holdt på de forskjellige republikanske minnedagene. Derimot blir det interessant å se på om Erdogans betoning og holdning i disse talene endrer seg i løpet perioden som er valgt for tidsavgrensningen.

Avslutningsvis vil jeg problematisere nettsidens språkvalg. I henhold til data som skal brukes i denne oppgaven har jeg vektlagt å benytte data både fra engelsk og tyrkisk versjon av nettsiden. En av grunnen til at den engelske utgaven av nettsiden ble valgt begrunner jeg med å vise til Erdogan og AKPs kommunikasjonsevner. At nettsiden eksisterer på flere språk enn tyrkisk tyder på at folk rundt omkring i verden følger med på Erdogan. Å oversette nettsiden til språk som engelsk, fransk og arabisk gir indikasjoner om at Erdogan og AKP ønsker å nå ut til et mer internasjonalt og bredere publikum enn bare den tyrkiske befolkningen. Noen av talene jeg har inkludert i listen er på tyrkisk. Årsaken til dette ligger i at disse talene ikke har blitt oversatt til engelsk, og at de er av stor betydning for å svare på problemstillingen. Talene som er valgt på tyrkisk bryter ut fra mønstret i den grad at de ikke tar for seg republikanske minnedager, men heller minnedager som har sett dagslys med Erdogan. Det har derfor vært nødvendig å inkludere taler på tyrkiske for å få en variasjon i budskap og tema i talene.

I det følgende vil dere få presentert det utvalgte datamaterialet oversiktlig gjennom en tabell. Jeg har laget en tabell som viser de 14 talene som er valgt for oppgaven, og disse er delt etter tittel, dato og språk.

Taler

<i>Tittel</i>	<i>Dato</i>	<i>Språk</i>
İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma	30.05.2015	Tyrkisk
Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech	01.10.2015	Engelsk
President Erdogan's Message on the Republic Day (1)	28.10.2015	Engelsk
Kut'ül Ammare Zaferinin 100. Yıl Dönümü Töreni'nde Yaptıkları Konuşma	29.04.2016	Tyrkisk
15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma	23.07.2016	Tyrkisk
27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma	29.09.2016	Tyrkisk
Message of President Erdoğan on the Republic Day (2)	28.10.2016	Engelsk
Anniversary of the Victory of Malazgirt	25.08.2017	Engelsk
August 30 Victory Day (1)	29.08.2017	Engelsk
President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (3)	28.10.2018	Engelsk
President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (4)	28.10.2019	Engelsk
Message on August 30 Victory Day (2)	29.08.2020	Engelsk
Message on August 30 Victory Day (3)	29.08.2021	Engelsk
President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (5)	28.10.2021	Engelsk

3.2 Metode for analyse av empiri

I det følgende vil jeg ta for meg hvilke analytiske metoder jeg skal bruke for å analysere den innsamlede empirien. Som tidligere nevnt sikter oppgaven på å få kjennskap rundt hvordan

Erdogan bruker nettsiden til å påvirke minnekulturen i Tyrkia. Analyseprosessen går dermed ut på å analysere taler fra denne nettsiden. Uten om å analysere talene, vil tolkning også være en del av analyseprosessen. Oppgaven er med andre ord tett koblet opp til hermeneutisk metode, hvor fokuset er å tolke mening i de utvalgte tekstene, med utgangspunkt i det teoretiske grunnlaget i oppgaven. I den hensikt, tas det utgangspunkt i eksisterende teori innenfor minnestudier. Metoden jeg har brukt for innsamling av empiri er en kvalitativ innsamlingsmetode av tekstdata.

Det har vært en krevende prosess å lande på en analysemetode som er passende for oppgaven, og som er kompatibel med ønskene rundt hva jeg ønsker å få frem av empirien. Den største utfordringen var knyttet til å finne en metode som samsvarer med teksttypen som er valgt for oppgaven. Løsningen på problematikken ble å ta i bruk en analysemodell som passer det valgte empirigrunnlaget. For å analysere talene, har jeg valgt å bruke diskursanalyse som analytisk metode. Begrunnelsen for dette ligger i at Erdogan er det klare subjektet i de valgte talene. Språkbruken i disse talene er samtidig med på å fortelle mye om innholdet og Erdogans betoning og holdninger i talen. Språket i talene avslører Erdogans holdninger i forhold til minnedagene han taler ved. Derfor er kriterier for analyse satt opp etter hvordan Erdogan bruker språket til å fremme poeng, meninger og ideologiske perspektiv.

3.3 Diskursanalyse – «the seven building tasks»

Ifølge lingvisten James Paul Gee er diskursanalyse en studie av språkbruk, og det er mange forskjellige tilnærminger til diskursanalysen. Enkelte tilnærminger kan se på innholdet i språket, temaene og problemene som eksempelvis blir tatt opp i en samtale eller en artikkel. Andre tilnærminger har mer fokus på språkstrukturen og hvordan strukturen bearbeider en mening ut fra den spesifikke konteksten. Dette er tilnærminger som har røtter i den lingvistiske disiplinen. Denne tilnærmingen ser på integrasjonen mellom å si (informere), å gjøre (handling) og å være (identitet), og hvordan grammatikken er et verktøy for å få frem denne integrasjonen.⁴⁸

Enkelte diskursanalytiske tilnærminger, kan ses på som deskriptive og har som mål å beskrive hvordan språk fungerer i forhold til hvordan den blir forstått. Hensikten med en deskriptiv

---

⁴⁸ James Paul Gee, *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*, 3rd ed. (New York: Routledge, 2010).

diskursanalyse er å få en dypere forståelse hvordan språket fungerer og hvorfor den fungerer slik. Selv om diskursanalytikerens arbeid har praktiske anvendelser, er ikke analytikerne motivert av disse anvendelsene. Andre tilnærminger til diskursanalyse kan ses i kritisk diskursanalyse, som tar for seg hvorfor vi skal analysere på en annen måte. Den kritiske diskursanalysens mål går ikke bare ut på å forklare hvordan språk fungerer eller å gi en dyp forklaring. Den vil også ta for seg og gripe inn med sosiale og politiske problemer, vanskeligheter og kontrovers. Kritisk diskursanalytikere vil anvende eget arbeid i den virkelige verden. Akademikere som har en deskriptiv tilnærming tenker ofte at en kritisk tilnærming er ikke-vitenskapelig, fordi den kritiske diskursanalytikeren er påvirket av egne interesser og innlevelsen til å gripe inn i noe som er et verdensproblem. Akademikere med en kritisk tilnærming tenker ofte at en ren deskriptiv tilnærming er unnvikende fra sosialt og politisk ansvar.⁴⁹

Som tidligere nevnt handler språkbruk om å gjøre, å si og å være. I tillegg til det ovennevnte, utøver vi enkelte «spill» eller «praksis» som etter tur og orden gir meningen om det vi sier, det vi gjør og hvordan vi er. Disse praksisene som blir utført tilhører alltid en sosial gruppe, kulturer eller institusjoner (f.eks. jurister, samer, universiteter og skoler osv.). Så når vi utøver disse praksisene, bevarer vi samtidig disse sosiale gruppene, kulturene og institusjonene. For å eksemplifisere dette kan vi se på musikk. Forskjellige kulturer har regler for hvordan man lager musikk. Men innad i kulturen, lager hver artist musikk som både passer reglene (og med det er gammelt), men samtidig er unik, og laget i forhold til artistens talent og stil (noe nytt med det). Det samme gjelder når vi snakker om språk. Vi bruker ordet grammatikk for regler om hvordan vi snakker og skriver. Hver gang en person bruker språket, gjør personen det på en måte som passer reglene samtidig som personen gjør det på en unik måte ved uttrykke seg på spesiell måte og ord som er valgt med omhu.⁵⁰

Gee peker på at vi bruker språket til å bygge ting i verden og for å engasjere til å bygge opp verden rundt oss. Vi lager eller bygger verdslige ting gjennom språk. Hver gang vi snakker eller skriver, konstruerer vi syv grener eller nivåer av virkelighet. Gee kaller dette for «building tasks» av språket, som forekommer på syv nivåer. Siden vi bruker språket for å konstruere de syv grenene, kan en diskursanalytiker spørre syv spørsmål om enhver del av språkbruk.⁵¹ Jeg

---

⁴⁹ Gee, s.9.

⁵⁰ Gee. s.16.

⁵¹ Gee, s.17-20.

kommer til å ta i bruk de fem første av disse syv kriteriene og innordne de i min oppgave ved hjelp av mitt teoretiske grunnlag som bygger på minner. De fem kriteriene og mitt teoretiske grunnlag vil hjelpe meg med å analysere talene. I det følgende viser jeg til de syv kriteriene av «building tasks» og gir en forklaring på hvordan jeg vil flette minneteorien med denne metoden:

1. Signifikans – Språket blir brukt til å gi ting signifikans eller peke på at de har mindre signifikans - **Hvordan blir språket i talene til Erdogan brukt til å gi bestemte minner signifikans?**
2. Praksis/aktiviteter – Med praksis menes sosial anerkjennelse og engasjement som er støttet av det institusjonaliserte og kulturelle. Dette involverer å kombinere og sekvensere handlinger på en spesifikk måte. Språket blir brukt til å engasjere en aktivitet. Vi bruker språket til å anerkjennes ved å engasjere oss i enkelte former for praksiser eller aktiviteter – **Hvordan går Erdogan og AKP aktivt inn for å minnes noe?**
3. Identitet – Vi bruker språk til å ta på oss en spesiell rolle eller identitet. Ofte utøver vi vår identitet ved å snakke eller skrive på en måte som skiller vår identitet fra en annen. Dette er identitet vi enten ser i sammenlikning eller ser i kontrast fra vår egen. – **Prøver Erdogan å danne en ny nasjonalidentitet som skiller seg fra den republikanske identiteten og i så fall, hvordan gjør han det?**
4. Forhold – Vi bruker språk for å signalisere hva slags forhold vi har, vil ha eller prøver å ha med de som lytter på oss, leser oss eller andre mennesker, grupper eller institusjoner vi kommuniserer med. Vi bruker språket for å sosiale forhold. – **Hvilket forhold kommuniseres mellom Erdogans taler og den eksisterende minnekulturen?**
5. Politikk – Vi bruker språket til å mene noe om sosiale praksiser og aktiviteter i samfunnet. – **Hvilke politiske og ideologiske perspektiver kommer til uttrykk når minner blir diskutert? Hva er det Erdogan vurderer som verdifullt, egnet og riktig?**

6. Forbindelse – Vi bruker språket til å besvare hvordan enkelte ting som er forbundet eller relevant i forhold til andre ting gjennom tilknytning og relevans.
7. Tegnsystem og kunnskap – Mennesker produserer kunnskap og tro gjennom tegn systemer som språk og språkets varieteter. Vi kan bruke språket til å lage tegn systemer og kunnskap som er relevant for oss.

Jeg velger å utelate punkt seks som omhandler forbindelser grunnet dens likhet med punkt fire som omhandler forhold. Punkt syv som omhandler tegnsystem og kunnskap velger jeg å utelate, da jeg ikke skal analysere tegn eller bilder. I analysen sikter jeg på å analysere talene punktvis ut fra disse kriteriene. Temaet i noen av talene går igjen, da det er taler som er holdt ved årlige minnedager. Disse talene vil bli analysert sammen. I etterkant av analysen vil det bli viet av en egen del til drøfting rundt funnene i analysen.

4.Analyse

I denne delen av oppgaven vil det bli redegjort for funnene i det undersøkte datamaterialet gjennom analysemetodene som er nevnt i kapittelet ovenfor. Som tidligere nevnt, er det utvalgte datamaterialet baserte på taler som er holdt av Erdogan. Målet er å se på hvordan minner fremtrer i de ulike tekstene. Analysedelen er strukturert slik at det i forkant av selve analysen kommer et eget avsnitt som kontekstualiserer talene som er valgt. Her vil jeg gå inn på når de er holdt og litt om bakgrunnen til talen. Enkelte av talene er knyttet til en spesifikk minnedag og holdes årlig. Disse vil analyseres sammen. Talene vil bli analysert i henhold til analysemetodene som ble omtalt i kapittelet ovenfor. I neste kapittel vil jeg foreta en drøfting i forhold til funnene i analysekapittelet.⁵²

4.1 Tale holdt ved det 562.jubileet av erobringen av Istanbul i 2015

Temaet rundt den første talen omhandler erobringen av Istanbul, og talen er holdt ved en feiring knyttet til denne erobringen. Parlak & Aycan peker på at Istanbul har en signifikant symbolsk verdi i AKPs minnepolitikk. Istanbul har alltid hatt en funksjon som hovedstad for store riker. I 1453 ble byen erobret av ottomanene og var hovedstad i det ottomanske riket frem til grunnleggelsen av den tyrkiske republikken, da det ble endret til Ankara. Istanbul har samtidig hatt en religiøs signifikans. Byen har fungert som en religiøs senter, og under ottomanene var den sete for det islamske kalifatet frem til avskaffelsen av kalifatet i 1924. Istanbuls geopolitiske beliggenhet mellom Asia og Europa, separert av Bosporos-stredet har en unik betydning. Denne transkontinentale beliggenhet har bidratt til å gi Istanbul signifikans som en kulturell, politisk, økonomisk og kommersiell senter gjennom historien, og derfor har byen fungert som Tyrkias historiske, kulturelle og økonomiske hjertet til tross for Ankaras posisjon som hovedstad.⁵³

Talen som er holdt under denne feiringen er ikke knyttet til en årlig minnedag hvor man gjerne minnes en begivenhet som er knyttet til den republikanske historien. Parlak og Aycan legger det frem slik at kollektive minner og det å minnes noe ikke bare påvirker fremtidige minnedager, men også begivenheter hvor avgjørelser er diskutert og vedtatt gjennom lover. AKP-administrasjonens handlinger som å bagatellisere republikanske minnedager og jubileer og å overgå dem med feiringer og minnedager knyttet til ottomansk fortid ses på som en av

---

⁵² Alle de tyrkiske talene har sitater som er oversatt til norsk. Disse er oversatt av meg etter beste evne.

⁵³ Parlak, «Turkey's Memory Politics In Transformation», s.82.

mange aspekter knyttet til rammeverket rundt symbolismen av det «gamle» og det «nye» Tyrkia.⁵⁴ Erdogans tale knyttet til denne feiringen som minnes ottomansk fortid ved å feire erobring av Istanbul i 1453 gir tydelige indikasjoner på hvilke minner som er viktig og relevante for Erdogan og AKP. Det vil derfor være like viktig å se på hva Erdogan sier i talene som er holdt ved disse feiringene for å undersøke hvordan han eventuelt påvirker minnekulturen gjennom disse talene.

1. Signifikans

For å si noe om hvordan Erdogan bruker språket i talene til å gi bestemte minner signifikans er det viktig å sette det i kontekst i forhold til hva han taler om. Feiring av Istanbul erobring er ikke noe som har vært vanlig praksis tidligere, så Erdogan har i den forstand måttet være tydelig i talen, både hva det gjelder tematikk og budskap. Talen kan således tolkes som et kommunikativt minne Erdogan ønsker videreformidle til befolkningen. Erdogan starter talen med å hilse Istanbul, og hilser alle hjørner av Istanbul på denne måten:

*Jeg hilser deg med alle dine kommuner, alle dine distrikter og alle dine gater. Jeg hilser deg med dine syv åser, med minareter som strekker seg til himmelen og med alle de spirituelle skattene som befinner seg på din jord. Jeg hilser alle mine brødre og søstre fra Istanbul.*⁵⁵

Et veldig interessant punkt ved denne teksten er at Erdogan i starten av talen velger å sitere av koranen ved to tilfeller. Som en konservativ politiker er Erdogan sterkt knyttet til religion og dette gjenspeiles i talen når Erdogan siterer koranen. Erdogan viser til koblingen mellom koranen og Istanbul betydningen i koranen. I talen gjengir han strofen «Letüftehanne'l Kostantiniyye. Ve Le Ni'mel Emrü Zalike'l Emr Ve Le Ni'mel Ceyşü Zalike'l Ceyş».⁵⁶ Oversettelsen av strofen sier at Konstantinopel skal bli erobret en dag og god er soldaten og hæren som erobrer denne byen. Grunnen til at Erdogan gjengir denne strofen kan ses i lys av Sultan Mehmed IIs erobring av Istanbul i 1453, som videre knyttes til en profeti fra koranen. Det er med andre ord mye islamsk symbolikk i starten av denne talen. Erdogan ber for Guds

---

⁵⁴ Parlak, s.82.

⁵⁵ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma», <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/32584/istanbulun-fethinin-562-yil-donumu-kutlamalarinda-yaptiklari-konusma>.

⁵⁶ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma»

beskyttelse over byen og ønsker at minaretene ikke skal være foruten sin bønn og at byens moskeer ikke skal være foruten sine menigheter.⁵⁷

Det som fremstår som signifikant i den talen er minnstedet Istanbul, dens erobrere Mehmed II og verdiene som er knyttet dem. Talens tematikk er knyttet til Mehmed IIs erobring av Istanbul, og gjennom talen er Erdogan opptatt av å adressere denne erobringen som et verdifullt minne i den tyrkiske historien. Erdogan mener at det er viktig å forstå historie for å forstå hva erobring egentlig er og kommer med store islamske, ottomanske og seljukkiske ledere som har drevet erobring. Dette gjør han på denne måten:

«[...] Erobring er Saladin ibn Ayub som gjennom brorskap reiste det islamske flagget i Jerusalem. Erobring er Alparslan som åpnet Anatolias dører til Wien for dette velsignede folket. Erobring er Osman Ghazi som sa forsørg mennesket så mennesket forsørger staten [...]»⁵⁸

Erdogan peker på ulike egenskaper ved disse lederne og at det er disse egenskapene som tilsvarer erobring. Men Erdogan taler ikke bare om erobring som en krigshandling. I begrepet erobring legger han også mening og verdier i å jobbe for å snu den elendige skjebnen til befolkning i landet, og jobbe for enhet, samhold og brorskap i nasjonen. Verdiene knyttet til minnstedene Istanbul og Mehmed II er opptatt av å hedre og minnes disse minnstedene i forhold til den funksjon de har hatt gjennom historien. Samtidig vitner vi til at Erdogan er med på å forevige handlingene til Mehmed II når han er opptatt av vise frem erobring som noe de fortsatt streber etter i dag.⁵⁹

Men hvilke verdier er det som kommer tydeligst frem i Istanbul-talen til Erdogan?

Innledningsvis i talen er Erdogan opptatt av å vise til at det er Mehmed II som har bragt islamsk tro, tilbedelse og bønnerop over Istanbul. Derfor ønsker han velsignelse overfor de martyrene og soldatene som mistet livet sitt for denne saken. Han peker samtidig på at Mehmed IIs handlinger endte en dyster periode og ble en døråpner for en periode i historien

---

⁵⁷ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

⁵⁸ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

⁵⁹ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

som Erdogan beskriver som «sivilisasjonens lys». Videre i talen forsøker Erdogan å bygge en bro mellom nåtidens tyrkiske borgere og det han kaller for deres tyrkiske forfedre ved å vise til likheter mellom dem. Erdogan viser til at tyrkere er et folk med sterk tro og en sivilisasjon som har et åpent sinn for alle andre folk. Han viser videre til at forfedrene ikke levde etter forståelsen av at det kun er de sterkeste i samfunnet som overlever, men at de sterkeste i samfunnet hjelper andre med å overleve. Her er han sterk i sin mening om at dagens tyrkiske befolkning fortsatt lever etter den filosofien. Erdogan taler også til Tyrkias unge generasjon og sier at det er denne generasjonen som skal konstruere fremtidens Tyrkia og han ber ungdommen se etter gode forbilder som Mehmed II.

Ungdom,, det er dere som skal bygge og oppfylle drømmene våre for Tyrkia i 2053. Jobben deres er stor og hard. Sultan Mehmed II. var kun 21 år under Istanbul-erobringen. Som erobrere kunne han snakke arabisk, persisk, latinsk, gresk og hebraisk i tillegg til sitt eget morsmål. Han var med på å designe både eroblingsplanen og kanonen som penetrerte Istanbuls bymur [...]»⁶⁰

Erdogan bruker nostalgien og minnene knyttet til den ottomanske erobringen av Istanbul og tilegner dem en funksjon som sikter på å minnes den ottomanske perioden. Erdogans kommunikative minne av Istanbuls erobring brukes som en veiledning for samtidens tyrkiske befolkning.

I talen går Erdogan også til angrep på det tyrkiske militæret:

Vi brukte samme forståelse når vi tok regjeringsansvaret i dette landet. På grunnlag av denne forståelsen kjempet vi mot kuppmakere, juntaer og formyndere. Vi greide å få en overgang fra et Tyrkia med forbud til et Tyrkia med frihet gjennom denne forståelsen. [...]»⁶¹

Kemalismen er en ideologi som baserer seg på seks prinsipper og bygger på politikken Atatürk førte i sin tid. Et av disse prinsippene er sekularisme som ønsker å skille religion og

---

⁶⁰ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

⁶¹ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

politikk.⁶² I etterkant av Atatürks død har ansvaret for å opprettholde sekularismen blitt tatt opp av byråkratiet og militæret. Disse har gjennom de republikanske årene sett på seg selv som vokterne av arven fra Atatürk. I talen går Erdogan til direkte angrep på det tyrkiske militæret, og sier at de har måttet kjempe mot kuppmakere og militærjuntaer. Erdogan sikter til militærkuppene som ble gjennomført på 1960-, 70-, 80- og 90-tallet på grunnlag av at datidens myndigheter begynte å vike fra kemalismens prinsipper. I sitatet ovenfor viser Erdogan at samfunnet har gått fra et Tyrkia med forbud til et Tyrkia med frihet. Med det nevner han perioder der deler av den tyrkiske befolkningen ble utsatt for fornærmelser knyttet deres tro, klær og livsstil på denne måten:

*[...] Husk det gamle Tyrkia, mennesker i dette landet ble krenket grunnet deres tro, påkledning, skjegg og skaut. Mødre med skaut og fedre med skjegg fikk ikke lov til å være med sine barn på deres lykkeligste dag, de ble nødt til å se dem fra avstand med tårer i øynene [...]*⁶³

Med sin religiøse og tradisjonalistiske bakgrunn er Erdogan kritisk til det sekulære prinsippet om å skille stat og religion, og derav forby religiøse plagg i statlige institusjoner. Med Erdogan i makten har det både vært lettelsener knyttet til religion i det daglige og religion har fått en større rolle i samfunnet. Han omtaler samtidig at handlinger gjennomført i denne perioden har fått Mehmed til å vri seg i graven, påført martyrene smerte og truet den tyrkiske erobringssånden.⁶⁴ På denne måten har Erdogan satt et tydelig skille på det han ser på som verdier som er relevante i forhold til å minnes Istanbul og erobringssånden til Mehmed II og de verdiene som har vært med på å true og svekke denne minnekulturen som han tilrettelegger Istanbul og Mehmed IIs erobring av Istanbul.

2.Praksis/Aktivitet

Erdogan går aktivt inn for å engasjere til å aktivt minnes ottomanenes erobring av Istanbul. Aktiviteten for å minnes erobringen av Istanbul skjer gjennom en seremoni og feiring på dagen Konstantinopel falt i hendene på ottomanene, og talen til Erdogan er en aktiv handling

---

⁶² Nilas Johnsen, *Erdogan: Tyrkias nye sultan* (Oslo: Aschehoug, 2019), s.38.

⁶³ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

⁶⁴ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

for å minnes denne historiske hendelsen. I talen gjør Erdogan dette først og fremst ved å referere til byen i en historisk og religiøs forstand. Dette ser man her:

*[...]Det er sultan Mehmed som forente denne byen med muslimsk bønn. Det er hans gudfryktige og troende hær som forente denne byen med Islam. [...]*⁶⁵

Istanbul by er derimot ikke bare et nasjonalt minnested som skal engasjere til denne minnedagen hvert år. Erdogan tillegger byen og de som har vært med på å bygge byen flere karakteristikk. Først og fremst fremmer han et budskap om at erobring av Istanbul og Mehmed II representerer en sivilisasjon og ett folk som er opptatt av å føre videre tradisjonsfundamentet til forfedrene. Han er opptatt av å adressere erobringsånden og at det er denne som har vært til stede i Tyrkia over flere hundre år gjennom mange forskjellige egenskaper. Det er gjennom disse egenskapene de er med på å utvikle dagens Tyrkia.⁶⁶ Erobringen av Istanbul får en funksjon som veiviser for tyrkiske verdier og holdninger. Disse bygger på fellesskap, enhet og brorskap og gjennom dette peker Erdogan på at Tyrkias styrke ligger i at det er ett folk uavhengig de forskjellige etnisitetene.

Erdogans Istanbul-tale er også opptatt av å komme i kontakt med den yngre generasjonen. Erobringen av Istanbul og Mehmed II skal minne kommende generasjoner på verdiene som ligger til grunne for Istanbul og Tyrkias progresjon. Erdogan ber ungdommen å strebe etter å lære og utvikle seg slik Mehmed gjorde, slik at de kan bygge framtidens Tyrkia.⁶⁷ Dette er et godt eksempel på et kommunikativt minne, hvor Erdogan prøver å skape generasjonsminner knyttet til Istanbuls erobring og verdiene knyttet til denne erobringen.

Minnesmarkeringen av Istanbul-erobringen er likevel ikke helt uproblematisk. Som en relativ ny minnesmarkering har ikke denne feiringen fotfeste som kollektive minner i det tyrkiske samfunnet. Grunnen til dette er at kollektive minner i Tyrkia i aller største grad er preget av den republikanske minnekulturen. Minnesmarkeringen av erobringen av Istanbul kan regnes som et kommunikativt minne skapt av Erdogan og som Erdogan vil fortelle videre til yngre

---

⁶⁵ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

⁶⁶ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

⁶⁷ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

generasjoner for at aktiviteten skal bli institusjonalisert og få status som et kulturelt minne. For selv om erobringen av Istanbul er en del av den ottomanske fortiden til Tyrkia, har mange av disse minnene blitt fortrent gjennom utviklingen av den republikanske minnekulturen. Derfor kan det tenkes at Erdogan jobber for at aktiviteten for å minnes erobringen av Istanbul skal bli institusjonalisert.

3. Identitet

Et bemerkelsesverdig aspekt ved denne talen er identiteten Erdogan tar til seg og den identiteten han ønsker å pålegge publikummet. Gjennom talen pålegger Erdogan både seg selv og publikummet en sterk ottomansk og religiøs identitet. Gjennom minnesmarkeringen minnes de sin ottomanske fortid, med en historisk begivenhet som har hatt stor betydning for den ottomanske historien. Det er flere eksempler på at Erdogan pålegger en ottomansk identitet til seg selv og publikummet. I talen bruker han blant annet ordet «*ecdadimiz*», som på norsk betyr forfedre.⁶⁸ Ved å referere til ottomanene som deres forfedre bygger han opp den ottomanske identiteten, hvor han bryter grensene mellom det å være tyrkere og det å være ottomansk.

Erdogan fremstår samtidig som kunnskapsrik og betenkt rundt feiringen og den ottomanske historien. I talen gjenforteller Erdogan Mehmed IIs bragd med å erobre Konstantinopel, og det ligger en spesiell stolthet i at det var Mehmed II som introduserte denne byen for islam og dens helligheter. Men Erdogan er ikke fornøyd med å bare fortelle om Mehmed II og hans erobringsånd. Han sammenlikner egen politiske virke med denne erobringsånden og kritiserer de myndighetene før han for å ha sørget for en elendig skjebne for den tyrkiske befolkningen.

*[...] Erobring er å kjempe for å snu dette folkets elendige skjebne i 12 år [...]*⁶⁹

Med det sagt, kan man si at Erdogan sammenlikner seg selv med Mehmed II og kjemper med samme erobringsånd for å forbedre vilkårene til den tyrkiske befolkningen. Erdogan kler på seg sin ottomanske identitet for å vise hvordan han kjemper for dagens tyrkiske identitet. Som tidligere nevnt, bruker Erdogan den ottomanske identiteten til å inspirere den yngre

---

⁶⁸ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

⁶⁹ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

generasjonen. Erdogans tilknytning til den ottomanske identiteten adresseres gjennom framtidsutsiktene de har satt for 2053. 2053 representerer det 600.jubileet av erobringen av Istanbul, og i talen uttrykker Erdogan håp om at den tyrkiske befolkningen kan leve med egen tro, kultur og forståelse for hverandre innen 2053. Erdogan er tydelig på at 1453 var erobring gjennomført av en fremadstormende sivilisasjon og derfor håper han at 2053 blir en ny erobring hvor det tyrkiske folket åpner denne sivilisasjonens dører på nytt.⁷⁰ Derfor har utvikling frem mot 2053 en stor symbolsk betydning for den ottomanske identiteten Erdogan fremmer.

Erdogans holdninger mot identitet i denne talen bærer samtidig preg av «oss mot dem»-mentalitet. Innledningsvis i talen har han «oss mot dem»-mentalitet når han går til angrep mot de som kritiserer Tyrkias ottomanske fortid. Erdogan sier at de ikke vil tolerere meninger som at det har vært forfølgelser på minoriteter siden 1453. De vil heller ikke tolerere de som påstår at det har vært folkemord på armenere og grekere. Som et motargument sier han at de vil slå ned på fremveksten av de som vil dempe lyden av det muslimske bønneropet.⁷¹ I denne uttalelsen er Erdogans «oss-mot-dem» mentalitet tydelig, når han går til kritikk på de som kritiserer den ottomanske historien og de som er religionskritiske. Som tidligere nevnt er Erdogan kritisk til den republikanske ideologien også. Dette kan bidra til å skape en «oss mot dem» mentalitet, hvor han på den ene siden avviser og fiendtliggjør de som forsvarer den republikanske identiteten, men på en annen side anerkjenner de som har kjempet mot tidligere republikanske undertrykkelser. På den måten fremstår Erdogan motsigende, når han både fremmer fellesskap, enhet og brorskap mellom den tyrkiske befolkningen og samtidig går til angrep på de som har andre meninger enn ham og meningsfellene.

Ut fra talens ståsted tolker jeg det slik at Erdogan ikke danner en ny nasjonalidentitet, men bygger heller på en som allerede har eksistert og blitt fortrent. Identiteten i Erdogans tale tilpasses erobringens ånd til Mehmed II og brukes som et middel til å både minnes erobringen av Istanbul og beskrive Erdogans oppfatning av den tyrkiske identiteten. Han bruker en del av historien som har vært fortrent, og bygger et nytt identitetsfundament på ruinene av det som en gang var viktig og verdifullt for den tyrkiske befolkningen. Således er minnesmarkeringen

---

⁷⁰ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

⁷¹ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

av Istanbul-erobringen i gråsonen mellom et kulturelt og kommunikativt minne. Når det kommer til spørsmålet om denne skiller seg fra den republikanske identiteten kan det konkluderes med at det er klare skiller mellom det Erdogan identifiserer seg med og den republikanske identitet. Det er klare forsøk på å svekke og dempe den republikanske identiteten ved å gå til angrep på dens forsvarere. Erdogan assosierer den republikanske identiteten med frihetsberøvelse i forhold til tro, livsstil og livskvalitet. Han henviser også til at denne identiteten har fått Mehmed II til å vri seg i graven. Erdogans mål i forhold til denne ottomanske identiteten er å se tilbake til fortiden, forfedrene og erobringssånden for å kunne bygge fremtidens Tyrkia, og det er denne ottomanske identiteten han vil bruke for å veilede ungdommen og befolkningen.

4.Forhold

For å kunne forstå hvilket forhold som kommuniseres mellom talene til Erdogan og den eksisterende minnekulturen er det viktig å forstå hva som har preget den tyrkiske minnekulturen i republikansk tid. Som tidligere nevnt måtte grunnleggerne av republikken ta i bruk ulike former av sosial konstruksjon i samfunnet og omformulere historien for å skape kollektive minner for den nye tyrkiske republikken. Mustafa Kemal Atatürk og hans idéfeller hadde en revisjonistisk tolkning av den tyrkiske historien som overså den ottomanske fortiden. For å stadfeste det nye regimet ønsket Mustafa Kemal å viske vekk alle spor av ottomansk historie. Den beste måten å oppnå dette på var å presentere den ottomanske historien som en liten fotnote i den lange og prektige tyrkiske fortiden. Under denne prosessen ble islams rolle i samfunnet omveltet fra å være et fundament i det ottomanske samfunnet til å bli ansett som en av hovedgrunnene til tyrkisk tilbakefall.⁷²

Det er denne omveltningen Erdogan bruker sitt politisk virke til å jobbe mot. Et godt eksempel på at Erdogan og AKP tar kampen mot denne minnekulturen kan ses i deres initiativ til å arrangere en erobringssfeiring av Istanbul for å minnes Tyrkias ottomanske fortid. At Erdogan holder en tale hvor han hedrer erobringen og Mehmed IIs erobringssånd tyder på at de forsøker å bruke en viktig begivenhet i den ottomanske historien som minnepolitikk, og derav reversere minnekulturen som tok form under republikansk tid. Kritikken av institusjonene som har vært kjent for å vokte den republikanske minnekulturen, eksemplifiserer Erdogans misnøye med minnekulturen som har preget det tyrkiske samfunnet over de siste 90 årene.

---

⁷² Hanioglu, *Ataturk*, s.164-165.

Erdogans tradisjonalistiske og konservative politikk står i konflikt med de republikanske holdningene som ble utviklet av republikkens grunnleggere. At Erdogan prøver å dempe den republikanske minnekulturen i dag kan forstås i sammenheng med den strenge politikken og undertrykkelsen som har blitt ført imot den religiøse og konservative befolkningen under perioder med streng republikansk kontroll. Derfor kan dette anses som en hevnaksjon mot den republikanske minnekulturen.

5. Politikk

Det er ikke til å legge skjul på at det følger en politisk og ideologisk aspekt ved talene Erdogan holder, når han både er presidenten i landet og har en partipolitisk tilknytning. Talen ved erobningsfesten mener noe om sosial praksis i samfunnet og dette henger sammen med Erdogan og AKPs politiske perspektiver. Sett fra en historisk kontekst fraksjonerte AKP seg ut fra den nasjonale utsiktsbevegelsen som assosierte seg med ideer som politisk islam. Derfor bærer de på noen av de samme meningene som hadde konsensus her. Når det kommer til ideologiske perspektiver har AKP blitt betegnet som «neo-ottomanister». I artikkelen *Turkish Identity and Foreign Policy in Flux: The Rise of Neo-Ottomanism* forklarer M.Hakan Yavuz at neo-ottomanisme frontes på to måter. For det første frontes den ottomansk-islamske fortiden som en epoke som ble satt i gang av tyrkere. For det andre frontes det en visjon om Tyrkia som en overlegen makt i den regionale industrialiseringen, hvor man nødvendigvis ikke er opptatt av å fremme borgerlighet og demokrati i Tyrkia. Ved å tolke det ottomanske imperiet og dens kultur som tyrkisk, er neo-ottomanister opptatt av å gjøre det ottomanske imperiet representativt som et arbeid gjennomført av muslimske tyrkere. På den måten er de også opptatt av å posisjonere Tyrkia i sentrum som lederne av den muslimske verden.⁷³

Med dette tatt i betraktning, er det ikke vanskelig forstå at Erdogan identifiserer seg med den neo-ottomanske ideologien og fremmer en politikk som får frem dette særpreget.

Erobringsfesten og talen Erdogan holder under denne minnesmarkeringen er et godt eksempel på det ideologiske perspektivet som kommer til uttrykk i forhold til hva Erdogan anser som viktig, egnet og verdifullt. For å sitere noen av disse eksemplene sier Erdogan påfølgende:

---

⁷³ M. Hakan Yavuz, «Turkish Identity and Foreign Policy in Flux: The Rise of Neo-Ottomanism», *Critique: Critical Middle Eastern Studies* 7, nr. 12 (mars 1998): 19–41, <https://doi.org/10.1080/10669929808720119>, s. 23.

[...]Det er sultan Mehmed som forente denne byen med muslimsk bønn. Det er hans gudfryktige og troende hær som forente denne byen med Islam[...] ⁷⁴

Her peker han på at det var sultan Mehmed II som forente Istanbul med muslimsk bønn og at hans store hær som forente islam med byen. Gjennom denne vektleggingen viser Erdogan til den sterke relasjonen mellom, ottomanene, islam og dagens Tyrkia. Han forsikrer samtidig publikum om at ingen vil få okkupere byen og at ingen vil få dempe de muslimske bønnene som høres gjennom hele byen. På den måten vil de heller aldri tillate at Mehmeds navn faller i grunn.⁷⁵

Oppsummerende, kan det konkluderes med at talen Erdogan holder ved denne minnesmarkering av erobringstiden er en tale som bærer sterkt preg av Erdogans og AKPs politiske og ideologiske perspektiver. At det arrangeres en fest som sikter på å minnes erobringen av Istanbul og Mehmed II, tyder på at Erdogan og hans idefeller anser denne historiske begivenheten som viktig. Gjennom talen påpeker Erdogan viktigheten av Mehmed IIs innsats og hvordan hans hær forente islam med disse områdene. Det ideologiske perspektivet knyttet til neo-ottomanisme henger sammen med talen i forhold til at Erdogan både vektlegger den ottomanske fortiden som en stor og gloriøs del av tyrkernes historie, så vel som at han er opptatt av fremme det islamske aspektet av å minnes Istanbul-erobringen. At Erdogan velger å arrangere en feiring av Istanbul-erobringen kan anses som et forsøk på å påvirke minnekulturen. Erdogan skaper et kommunikativt minne ut av et fortrenget minne i dagens tyrkiske samfunn, og gjenskaper en glorifisering av det som en viktig del av tyrkernes historie. I tillegg til dette tilegner han hendelsen en symbolsk betydning når han påpeker at de har tydelige visjoner og politiske mål som skal nås innen 2053 som er det 600. jubileet av erobringen av Istanbul. På den måten får han ført en langsiktig minnepolitikk som skal formes etter en mentalitet som er knyttet til den ottomanske nostalgien.

---

⁷⁴ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

⁷⁵ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma».

4.2 Tale holdt ved den tyrkiske nasjonalforsamlingens åpning i november 2015

Den følgende talen som skal analyseres ble holdt av Erdogan etter AKPs valgseier

1. november 2015. 2015 var et spesielt år i tyrkisk valghistorie da AKP gikk for nyvalg i november 2015, etter å ha tapt flertallet i nasjonalforsamlingen ved valget i juni 2015.⁷⁶

Interessant ved valgene under denne perioden var at *HDP* (Halkların Demokratik Partisi), det pro-kurdiske partiet nådde sperregrensen på 10%, og vant med gode marginer i de tyrkiske provinsene med kurdisk flertall både ved juni- og november-valget.⁷⁷ Denne talen har dermed ikke tilknytning til en minnesmarkering, men det er likevel en god del uttalelser fra Erdogan som kan kategoriseres under tematikken minnekultur. Strategisk sett blir Erdogan nødt til å angripe denne talen på en annen måte hva gjelder minner. I forhold til konteksten velger han andre referanser når han taler om minner.

1. Signifikans

I denne talen starter Erdogan innledningsvis med å vise sin takknemlighet overfor alle parlamentsrepresentantene og minnes de som har sittet i den tyrkiske nasjonalforsamlingen tidligere. Erdogan sier at han minnes alle de avdøde parlamentsrepresentantene, og spesielt Mustafa Kemal som var den første parlamentspresidenten.⁷⁸ Det som umiddelbart kan bemerkes når han minnes landsfader Mustafa Kemal Atatürk, er at Erdogan ikke omtaler Mustafa Kemal som Atatürk.

*I remember with respect all late members of the Turkish Grand National Assembly, particularly Mustafa Kemal.*⁷⁹

En mulig forklaring på at Erdogan avstår fra å omtale «Atatürk» i talene sine er navnets opphav og betydning. I 1934 vedtok den tyrkiske nasjonalforsamlingen en navnelov, hvor tyrkere ble nødt til å ta til seg et etternavn. Som en følge av det ble Mustafa Kemal tildelt

---

⁷⁶ Ahmet Erdi Ozturk og Bahar Baser, *Authoritarian Politics in Turkey: Elections, Resistance and the AKP*, Library of Modern Turkey 29 (London, New York: IB Tauris & Co Ltd, 2017), s.57.

⁷⁷ Ahmet Erdi Ozturk og Bahar Baser, *Authoritarian Politics in Turkey: Elections, Resistance and the AKP*, Library of Modern Turkey 29 (London, New York: IB Tauris & Co Ltd, 2017), s. 158-159.

⁷⁸ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech», <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/35495/turkish-grand-national-assembly-25th-term-2nd-legislative-year-opening-speech>.

⁷⁹ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

navnet Atatürk av den tyrkiske nasjonalforsamling. Oversetter man «Atatürk» til norsk blir det «tyrkernes far». At Erdogan avstår fra å omtale Mustafa Kemal som Atatürk kan forstås i hans politiske og ideologiske bakgrunn, som på mange måter er i en evigvarende strid med det republikanske fundamentet i landet. Derfor kan Erdogans avståelse fra å bruke «Atatürk» tolkes som at han ønsker å dempe signifikans knyttet til minnekulturen rundt å omtale Mustafa Kemal som tyrkernes far. Erdogans hengivenhet til den ottomanske fortiden gjør det høyest sannsynlig at han ikke anerkjenner Mustafa Kemal som tyrkernes far, når Tyrkia har hatt lang og prektig historie med andre store ledere. Derfor tolker jeg Erdogans bruk av Mustafa Kemal som et bevisst valg i forhold til å dempe signifikansen rundt minnet av Mustafa Kemal som tyrkernes far.

Innledningsvis i denne talen minnes Erdogan parlamentsrepresentantene som ble valgt av folket til å representere landet, men som ble drept på ulikt grunnlag. Erdogan legger det frem slik:

«I want to commemorate today especially members of the parliament, who were elected with the votes of our nation to represent the nation under this roof, but were slain in various ways.»⁸⁰

og fortsetter med:

I commemorate with respect and wish a place in heaven to Adnan Menderes, Hasan Polatkan, Fatin Rüştü Zorlu and all other names slain as they served at the Parliament and shed light on the democratic path at the cost of their lives.⁸¹

Erdogan nevner en del politikere når han minnes tjenestene de har ytt for den tyrkiske nasjonen. Derimot, er det ett navn som skiller seg ut blant politikerne Erdogan nevner. Adnan Menderes var statsminister i Tyrkia fra perioden 1950 til 1960. Menderes var med på å danne DP (Demokrat Parti), partiet som vant det første frie valget i Tyrkia i 1950. Politisk sett stod Menderes og DP for en mer liberal økonomi og det ble vist mer toleranse for religiøs livsstil.

---

⁸⁰ «Presidency Of The Republic Of Turkey : Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech» <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/35495/turkish-grand-national-assembly-25th-term-2nd-legislative-year-opening-speech>.

⁸¹ «Presidency Of The Republic Of Turkey : Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

DP representerte med andre ord den verdikonservative velgergruppen som stod imot den vestligorienterte og byråkratiske eliten. I 1960 ble Menderes arrestert av kuppmakere i det tyrkiske militæret og henrettet i 1961 for å ha orkestrert pogromen mot Tyrkias greske minoritet.⁸² At Erdogan velger å minnes Adnan Menderes kan forstås gjennom at Menderes og Erdogan deler mange av de samme verdiene og holdningene knyttet til religion og tradisjonalistisk livsstil. I det politiske spektret kan man se at Erdogan og Menderes deler et verdikonservativt syn og Erdogans sympati med Menderes kan forstås gjennom hans ambivalente forhold til vokterne av Atatürks arv, nemlig det tyrkiske militæret som også sto bak henrettelsen av Menderes. Det er den samme institusjonen som på 1990-tallet stengte ned politisk partier som Erdogan hadde tilknytning til. Derfor tolker jeg det som at Erdogan finner det signifikant å minnes Adnan Menderes, som har hatt likt verdisyn som Erdogan selv og blitt drept etter å ha blitt konfrontert av de fremste vokterne av den republikanske minnekulturen.

Erdogan viser samtidig til at den politiske stabiliteten og den høye kvaliteten av demokrati i Tyrkia har ført til at Tyrkia har kunnet åpne sine dører til sine brødre og søstre i naboland med politisk uro.

*As Turkey, we have always kept open our hearts and doors to our brothers and sisters in Syria and Iraq as we did to our brothers and sisters in the Balkans, Central-Asia[...]*⁸³

*What matters to us is our common history, cultural proximity, civilization partnership and the human values we share with these brothers and sisters.*⁸⁴

Disse naboombådene som opplever politisk ustabilitet og uro i dag sto i følge Erdogan helt likt med det som er Tyrkias grensebyer i dag. Å dra en linje mellom deres egne innbyggere og de som lever i Syria og Irak ville gjort dem flau på vegne av deres historie, deres forfedre og

---

⁸² Kjetil Fosshagen, «Adnan Menderes», i *Store norske leksikon*, 4. november 2020, http://snl.no/Adnan_Menderes.

⁸³ Presidency Of The Republic Of Turkey: «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

⁸⁴ Presidency Of The Republic Of Turkey: «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

deres martyrer mener Erdogan.⁸⁵ Gjennom argumentene ovenfor rettferdiggjør Erdogan flyktningstrømmen fra krigsherjede områder som Syria og Irak ved å vise at områdene var en del av Tyrkia for hundre år siden. Med disse argumentene tatt i betraktning kan man se at Erdogan bygger argumentene sine på den ottomanske nostalgien når han peker på at den tyrkiske staten ikke kan skille mellom egen befolkning og de som bor i Irak og Syria. På den måten rettferdiggjør han hjelpen til disse områdene og deres folk ved å minnes disse områdene som ottomansk jord og befolkningen i disse områdene som brødre og søstre av dem.

2.Praksis/Aktivitet

Det kommer ikke eksplisitt frem av denne talen at Erdogan går aktivt inn for å minnes noe, og dette kan skyldes at talen ikke er satt til en spesifikk minneseremoni eller minnedag. Hvor man i Istanbul-talen så at Erdogan brukte erobringen av Istanbul som et referansepunkt til minner, ser man i denne talen at Erdogan fokuserer på andre referansepunkter som det å minnes tidligere politikere og vise til urettferdigheter under republikansk periode. Det er noen konkrete eksempler på at Erdogan velger å fokusere på enkelte minner.

I innledningen velger Erdogan å minnes den avdøde politikeren Adnan Menderes som ble myrdet. Grunnen til at Erdogan aktivt går inn for å minnes Menderes, kan forstås gjennom hans sympati for Menderes' politikk som hadde likheter med den Erdogan fører i dag, spesielt når det kommer til religiøs livsstil. For det andre ble Menderes hengt og drept av militæret, en institusjon i det tyrkiske samfunnet som Erdogan har vært i konflikt med tidligere grunnet deres posisjon som voktere av Atatürks arv. Dette legger Erdogan spesielt vekt på, når han legger det frem slik:

[...]and all the other names slain as they served at the Parliament and shed light on the democratic path at the cost of their lives.⁸⁶

Derfor tolker jeg det som at Erdogan tar et bevisst valg når han velger å minnes Menderes.

---

⁸⁵ Presidency Of The Republic Of Turkey: «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

⁸⁶ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

På en annen side adresserer Erdogan at situasjonen i Tyrkia har vært krevende til tider, hvor den uunngåelige sannheten har vært at det har blitt lagt press på grupper med ulike etnisk bakgrunn, tro og sekter i løpet av republikkens levetid. I henhold til det har det også blitt utøvd urettferdighet mot troende, de med forskjellige meninger, kurdere og andre deler av samfunnet som over tid har utviklet seg til undertrykkelse.⁸⁷ Erdogan viser til at han også er en av de som har opplevd og vært vitne til denne urettferdigheten under oppveksten. Derimot viser han hvordan de kjempet mot urettferdigheten:

*The fact that instead of ignoring this injustice we have stated it loudly is mentioned in historical records.*⁸⁸

Sitatet ovenfor kan tolkes som et tydelig forsøk av Erdogan på å svekke deler av den republikanske historien til egen fordel. Denne gangen bruker han personlige erfaringer når han omtaler urettferdigheten han har vært igjennom under tidligere perioder. Han setter seg i samme bås som andre minoriteter som har opplevd undertrykkelse og viser til at dette var et gjennomgående problem tidligere. Dette er nok grunnen til at Erdogan aktivt går inn for minnes deler av den republikanske perioden som en tid som har vært preget av forskjeller og undertrykkelse i samfunnet.

3. Identitet

Hvorvidt Erdogan forsøker å danne en ny nasjonalidentitet i denne talen virker å være avvikende både i forhold til talens publikum og tema. Identitetsoppbyggingen som baserer seg på den ottomansk nostalgi kommer ikke frem i like stor grad som i Istanbul-talen. Erdogan har likevel klare tanker om hva som kjennetegner den tyrkiske identiteten, og dette går han inn på ved flere anledninger i talen. Først og fremst understreker Erdogan:

*[...]I want to underline that the unity of our nation, integrity of our country, our flag, national anthem, and official language are basic common values for all of us.*⁸⁹

---

⁸⁷ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

⁸⁸ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

⁸⁹ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

I forlengelsen av dette legger han et felles ansvar på tyrkiske borgere ved å påpeke at hvis ikke nasjonen handler som en enhet når det kommer til Tyrkias uavhengighet og fremtid, vil det bety at de har mislyktes med ansvaret for nasjonen.⁹⁰ På den måten peker han både på verdier som beskriver den tyrkiske identiteten, samtidig som han viser hva som må til for nasjonens beste.

Ved en senere anledning i talen går han inn på det som har blitt nevnt tidligere, nemlig Tyrkias forhold til nabolandene som opplever uro. Ifølge Erdogan er det heller ikke hensiktsmessig å skille mellom menneskene som bor i de krigsherjede områdene og den tyrkiske befolkning, da det ville ydmyket dem fra et historisk perspektiv og fra forfedrenes perspektiv.⁹¹ På den måten viser Erdogan til at den tyrkiske identiteten kjennetegnes av barmhjertighet og hjelpsomhet, ikke bare for egen befolkning, men også for mennesker fra nabostatene. Erdogan begrunner denne hjelpsomheten med at de deler en felles historie, kulturelle likheter og humane verdier med sine brødre og søstre fra disse områdene. Her ser man at Erdogan angriper den ottomanske nostalgien på en litt annen måte ved å vise til felles historie og kulturelle likheter med tidligere ottomanske områder.

Mot slutten av talen uttrykker Erdogan ønsker om å etterlate en trygg, fredelig og velstående fremtid for Tyrkias kommende generasjoner og derfor mener han at Tyrkia må bygges etter fire pilarer:

*And for this we say ONE NATION, ONE FLAG, ONE HOMELAND and ONE STATE.*⁹²

På den måten pålegger Erdogan den tyrkiske befolkningen en identitet som bygger på disse fire pilarene, og viser til at det er disse pilarene som forener 78 millioner mennesker under samme tak. Som barnebarn av Seljuk-sultanen Nur ad-Din og den kurdiske sultanen Saladdin av Egypt og Syria peker Erdogan på at de har vært med på å utvikle disse pilarene over flere hundre år og vil fortsette å utvikle disse pilarene sammen. Pilarene tillegges en større betydning når Erdogan viser til at pilarene ble skapt av deres forfedre for flere hundre år

---

⁹⁰ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

⁹¹ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

⁹² Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

siden, og at de har videreført tradisjonen med å bruke disse fire pilarene som deres motto for identitet. Bruken av disse fire pilarene som et motto kan tolkes som en motreaksjon mot mottoet «*Yurtta sulh, cihanda sulh*» som ble erklært av Mustafa Kemal Atatürk i 1931. Atatürks motto kan oversettes til «Fred hjemme, fred i verden», og fungert som en fundamental basis i arbeidet med å bidra til fred i innenriks- og utenrikspolitikk.⁹³ Erdogans bruk av pilarene som et motto som skal gjelde hele nasjonen, kan tolkes som et forsøk på å endre identitetsmottoet som har vært gjeldende for den tyrkiske nasjonen og identiteten. Gjennom å henvise til historiske skikkelser fra før-tyrkisk historie skaper Erdogan en trygghet rundt mottoet ved å vise til at det har vært til stede i samfunnet over flere hundre år.

4.Forhold

I henhold til talens kontekst, er det ikke lett å utpeke hvilket forhold som kommuniseres mellom denne talen og den eksisterende minnekulturen. Det som kommer tydelig frem er at Erdogan både bruker og ser på nasjonalforsamlingen som et minnested. I dette tilfellet kan den tyrkiske nasjonalforsamlingen betraktes som et minnested da Erdogan tilegner stedet en symbolsk dimensjon. I denne talen bruker Erdogan parlamentets funksjon som minnested til å minnes personligheter som har hatt en spesiell tilknytning til minnestedet. Han minnes alle de avdøde parlamentsmedlemmene, spesielt Atatürk som den første parlamentspresidenten og til slutt minnes han alle de medlemmene som ble drept, mens de tjente dette landet som medlemmer av nasjonalforsamlingen. Talen vitner om en positiv innstilling rundt nasjonalforsamlingen som et minnested.

En særegenhet ved denne talen er at Erdogan er defensiv og inntar en offerrolle når hans kritiske forhold til den republikanske minnekulturen kommer frem mot slutten av talen på denne måten:

*It is an undeniable truth that pressure was put on some different ethnic backgrounds, beliefs and sects in certain periods during this 95- year-long period.*⁹⁴

---

⁹³ «From Rep. of Türkiye Ministry of Foreign Affairs», Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs, <https://www.mfa.gov.tr/synopsis-of-the-turkish-foreign-policy.en.mfa>.

⁹⁴ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

Erdogan stiller seg kritisk til den republikanske minnekulturen og viser tydelig at tidligere myndigheter har vært med på å undertrykke minoriteter og den religiøse befolkningen i Tyrkia. Erdogan motsetter denne undertrykkelsen ved å vise til hvordan han og hans meningsfeller har vært tydelig med å erklære denne urettferdigheten i offentligheten.⁹⁵ Erdogans kritikk av den republikansk undertrykkelse og urettferdighet bunner ut i hans religiøs-konservative bakgrunn som er i konflikt med interessen til statlige institusjoner. I dette tilfellet ser man at Erdogan bruker en strategi som offer for å snakke ned om den republikanske minnekulturen. På den måten kan man forstå Erdogans holdninger til den republikanske minnekulturen som en svertokampanje hvor han er på utkikk etter å vise hvordan denne minnekulturen har bidratt til urettferdighet og undertrykkelse av minoriteter og religiøse mennesker i flere år.

5. Politikk

Hvorav Erdogan valgte å minnes Mehmed II i talen om Istanbul velger han å minnes tyrkiske politikere som Adnan Menderes i denne talen. At Erdogan velger å minnes Menderes kan ses fra et politisk aspekt. Menderes' tilbøyelighet for religiøs og tradisjonell livsstil i det tyrkiske samfunnet kan ses i lys av et politisk aspekt som Erdogan selv har på agendaen. Menderes' henrettelse som skjedde i regi av det tyrkiske militæret styrker nok Erdogans grunn til å minnes Menderes. Gjennom å minnes Menderes-regjeringen viser Erdogan til hvordan politikere ble henrettet i et forsøk på å lyse en demokratisk vei for den tyrkiske nasjonen. Resultatet av at Erdogan minnes likesinnede politikere kan forstås som en kritikk av militærets handlinger ved at de henrettet politikere som hadde politiske meninger som sto i motsetningen til den kemalistiske ideologien. Det er en tydelig politisk handling av Erdogan å finne rom til å minnes likesinnede politikere, da han anser en verdi i arbeidet disse politikerne ga for nasjonen og at de ble drept i forsøket på å videreutvikle nasjonen.

Erdogan er samtidig opptatt av å adressere hvordan en langsiktig minnepolitikk skal forme politikken i fremtidens Tyrkia. I talen legger Erdogan det frem slik:

---

⁹⁵ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

*Like an arrow released from the bow, Turkey is in an irreversible period of leaps and hopefully we will definitely reach our 2023 goals.*⁹⁶

Med sitatet viser Erdogan til at Tyrkia er på vei mot sine mål og visjoner for 2023, et år som har symbolsk betydning, da det vil markere det 100.jubileet av republikken. Erdogan nevner ikke hvilke mål de vil oppnå innen 2023, men på AKPs nettside defineres den politiske visjonen mot 2023 gjennom en politisk identitet som bygger på konservativt demokrati. Her peker AKP blant annet på at konservativ-demokratisk politikk kjennetegnes gjennom kompromisser. Den politiske visjonen viser også til at det konservative demokratiet vektlegger politisk legitimitet gjennom nasjonens vilje og juridisk legitimitet gjennom humane felles verdier.⁹⁷ Gjennom disse argumentene kan vi forstå at Erdogan og AKPs politiske visjoner ønsker å fremme og føre et konservativt demokrati som på sikt også skal virke inn på den langsiktige minnepolitikken som Erdogan velger å føre. Visjon 2023 kan således forstås som et kulturelt minne som Erdogan ønsker å institusjonalisere i det tyrkiske samfunnet.

4.3 Tale holdt i etterkant av kuppforsøket 15.juli 2016

Den følgende talen ble holdt av Erdogan i etterkant av kuppforsøket 15.juli 2016. Den 15.juli 2016 gjennomgikk den tyrkiske nasjonen en rekke dramatiske hendelser som rystet både Tyrkia og det internasjonale samfunnet. Ifølge publikasjonen 15 July Coup Attempt and the Parallel State Structure, ble kuppet satt i gang av militære offiserer som tilhørte terrororganisasjonen FETÖ, som forbindes med sektlederen Fethullah Gülen. I Tyrkia har denne organisasjonen også blitt omtalt som en parallell stat. Kuppforsøket resulterte i at 250 mennesker mistet livet og 2740 ble skadet. I publikasjonen legges det vekt på at regjeringen, opposisjonspartiene, sivile organisasjoner og vanlige borgere gikk sammen for å forsvare Tyrkias demokratiske orden.⁹⁸

Publikasjonen viser til at den parallelle staten styrt av FETÖ er en sekretorisk og hemmelig kult som ble etablerte av Fethullah Gülen tidlig på 1970-tallet. Gülens ideologiske fundament

---

⁹⁶ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech».

⁹⁷ AK PARTİ, «2023 Siyasi Vizyon», <https://www.akparti.org.tr/parti/2023-siyasi-vizyon/>.

⁹⁸ Ali Osman Mert, «15 JULY COUP ATTEMPT AND THE PARALLEL STATE STRUCTURE» (Turkish Department of Corporate Communications, oktober 2016), s.3.

baserer seg på læren til den kurdiske teologen Said Nursi. Gülen's tilnærming til staten og besettelse av hemmeligholdelse har fått menigheten hans til å anses mer som en personlig kult enn en konvensjonell religiøs gruppe. Gülen har fremstått som en messiansk skikkelse som har hatt kontroll over alle aspekter av livet til tilhengerne.⁹⁹

1. Signifikans

Talen Erdogan holder i sammenheng med det mislykkede kuppforsøket forsøker på mange måter å samle det tyrkiske samfunnet og således er talen et forsøk på å roe ned situasjonen i etterkant av kaoset rundt kuppforsøket. Derav bruker Erdogan språket til å vise hvordan hele den tyrkiske nasjonen sto sterke i kampen mot kuppmakere og et viktig aspekt med denne talen er at Erdogan bruker selve kuppforsøket som et perspektiv for å tale om minner. Innledningsvis i talen viser Erdogan til hvordan martyrene og veteranene kjempet med tapperhet, utholdenhet og bestemthet under 15.juni-hendelsene, og skrev seg inn i den tyrkiske historien. Med det erklærer Erdogan at 15.juli skal bli en minnedag for å minnes martyrene og for å overføre deres minne til kommende generasjoner.

Våre martyrer og veteraner skrev seg inn i historien 15.juli, med deres mot, vilje og bestemthet. Martyrene våre vil ha en spesiell plass i våre hjerter. Med dette vil 15.juli bli en minnedag for 15.juli-martyrene og vi skal videreformidle deres minne til kommende generasjoner.¹⁰⁰

På den måten viser Erdogan hvordan 15.juli vil bli en del Tyrkias fremtidige minnepolitikk og at de vil jobbe for å videreføre minnet av de som døde for nasjonen på denne dagen. Gjennom denne erklæringen pålegger Erdogan en stor signifikans knyttet til 15.juli som en minnedag.

I likhet med talen om Istanbuls erobring sammenlikner Erdogan 15.juli-hendelsene med en rekke viktige historiske begivenheter i Tyrkia. Erdogan viser til at det tyrkiske folket utviste samme besluttsomhet for å ivareta den tyrkiske suvereniteten som de har gjort opp gjennom flere historiske hendelser fra seljukkiske, ottomanske og republikanske historie:

---

⁹⁹ Mert, s.4.

¹⁰⁰ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma», <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/49742/15-temmuz-darbe-girisimi-ile-iligili-meydanlara-yaptiklari-konusma>.

*Folkets respons på kuppet har vært lik den i Manzikert for tusen år siden, hvor vi viste besluttsomhet for å bevare disse områdene som vårt hjemland. Slik som for 717 år siden i Söğüt og 563 i Istanbul, viste folket at deres fremtid ligger i Anatolia. Folkets respons mot 15.juli- kuppemakerne har vært den samme som i slagene ved Gallipolli, Kut og Dumlupinar for 100 år siden.*¹⁰¹

Erdogans tette sammenlikning av 15.juli-hendelsene med begivenheter fra før-republikansk historie vitner om hans særegne forståelse av den tyrkiske minnekulturen. For det første, ser man at Erdogan velger å minnes tre historiske begivenheter som har vært ganske viktig og formet seljukenes og ottomanenes historie. Først nevner Erdogan slaget ved Manzikert som var Seljuk-tyrkernes inntog inn til Anatolia. Deretter nevner han Söğüt som fungerte som den første hovedstaden i det ottomanske riket og deretter ottomanenes erobring av Istanbul som betydde slutten på det bysantinske riket. Erdogans interesse for den ottomanske og før-ottomanske historien gjenspeiler seg i hvordan han velger å formulere seg i talen. Erdogan er bevisst i sitt valg av å bruke disse eksemplene for å forklare viktigheten av seieren over 15.juli-kuppemakerne. For det andre, kan Erdogans sammenlikning av 15.juli-hendelsen med disse store tyrkiske begivenhetene tolkes som et forsøk på å forme minnet av 15.juli som en viktig begivenhet i Erdogans forståelse av den tyrkiske historien. Dette er noe han ønsker å viderefremme til det tyrkiske folket.

Som en del av den langsiktige minnepolitikken til Erdogan og AKP konstaterer Erdogan samtidig at de blir nødt til å jobbe mye fremover. Gjennom å jobbe hardt vil de oppnå målene som er satt for 2023 i Tyrkia.

*Nå er det tid for å jobbe, jobbe mye. Vi skal forene Tyrkia med 2023-målene. Ikke nok med det, vi skal gjennomføre 2053- og 2071-visjonene [...]*¹⁰²

Til tross for den politiske uroen Tyrkia har blitt utsatt for den siste tiden, legger Erdogan det klart frem at Tyrkia vil oppnå de målene han og partiet hans har satt for fristene frem mot 2071.¹⁰³ I talen bruker Erdogan språket til å gjenopplive minner knyttet til den ottomanske identiteten ved å stadig henvise til ottomanske hendelser i lys av 15.juli-kuppet. I kontrast til

---

¹⁰¹ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma».

¹⁰² T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma».

¹⁰³ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma».

andre taler ser man at denne talen er holdt rett i etterkant av hendelsene som fant sted 15.juni, og spesielt er det at Erdogan greier å bruke språket på en fragmentert måte til å påvirke minnekulturen. Dette gjør han gjennom å både henvise til den ferske hendelsen og tyrkernes ottomanske fortid, og videre derfra bruke fortiden til å forme fremtidens minnepolitikk.

2.Praksis/Aktivitet

I denne talen er det ikke lett å peke på hvordan Erdogan aktivt går inn for å minnes noe. Likevel er denne talen et klart eksempel på at Erdogan ser sitt snitt for å aktivt minnes 15.juli-kuppet fremover. Erdogans ønsker knyttet til å minnes 15.juli-hendelsene aktivt, kan ses ved erklæringen av 15.juli som en minnedag for å minnes martyrene og for å hedre det tyrkiske demokratiet. Han presiserer samtidig at de vil videreformidle disse minnene over til yngre generasjoner. Gjennom talen bekrefter Erdogan at 15.juli vil inkluderes i den tyrkiske minnepolitikken fremover, og på den måten bli et kollektivt minne som vil leve videre i det tyrkiske samfunnet gjennom årlig minnesmarkering. Denne handlingen kan samtidig tolkes som Erdogans forsøk på å stadfeste 15.juli som et kulturelt minne gjennom å institusjonalisere 15.juli. Ved å tilegne 15.juli-kuppet en symbolsk betydning gjennom minnesmarkering for martyrene og det tyrkiske demokratiet prøver Erdogan å innlemme 15.juli inn i dagens tyrkiske minnekultur. I forhold til de andre minnedagene som har sine utspring i ottomansk og republikansk fortid, skaper Erdogan i denne talen en helt ny minnedag basert på en hendelse i egen samtid.

Erdogans bruk av seljukkisk og ottomansk analogi til å forklare viktigheten av 15.juli kan tolkes som en aktiv handling for å minnes noe. Ved å vise til hendelser som har vært med på å forme tidligere tyrkisk historie, greier Erdogan å likestille 15.juli med disse hendelsene. Dermed minnes han både de som kjempet for å forsvare tyrkernes eksistens i byer som Manzikert, Söğüt og Istanbul, samtidig som han peker på at den tyrkiske nasjonen brukte samme heltemot for å forsvare landet sitt under kuppmaakernes angrep. Erdogans interesse for den førtyrkiske og ottomanske identiteten gjenspeiler seg i de fleste talene gjennom at han minnes hendelser fra disse periodene til å vise viljestyrken, identiteten og bestemtheten tyrkere har opparbeidet seg gjennom historien, på grunnlag av forfedrenes prektige historie. På den måten fungerer den ottomanske nostalgien som en motivasjonspådriver for Erdogan.

3. Identitet

Identitetsspørsmålet knyttet til denne talen kan ikke tolkes i retning av at Erdogan prøver å danne en ny nasjonalidentitet. Derimot, har Erdogan i denne talen brukt tydelige beskrivelser på hva som kjennetegnet tyrkisk identitet 15.juli-kvelden. Disse beskrivelsene virker å ha en samlende kraft overfor befolkningen og avstår fra å skape forskjeller i det tyrkiske samfunnet. Erdogan starter talen med å omtale det tyrkiske folket som sterke for å ha stått imot tanks, kanoner, kamphelikoptre og skytevåpen med kun deres sterke sjel og tro. Den tyrkiske befolkningen blir beskrevet som soldater som kjempet mot kuppmakere, og gjennom dette ilegges befolkning en identitet som landets voktere.¹⁰⁴

[...]15.juli-kvelden var det ikke forskjeller som sunni-shia, tyrker-kurder, venstre- og høyreorienterte, rik-fattig, regjering-opposisjon. Slik som under Gallipolli-slaget og uavhengighetskrigen var det under 15.juli-kvelden ett folk med viljen om å stoppe kuppmakerne.¹⁰⁵

I sitatet ovenfor fremstiller Erdogan den tyrkiske identiteten ved å viske vekk alle forskjeller knyttet til etnisitet, tro, politisk- og økonomisk ståsted, og viser til at 15.juli-hendelsene fikk fram samholdet og kjærligheten for fedrelandet blant tyrkere. Hele nasjonen handlet som en enhet for å kjempe mot kuppmakerne. Erdogan nevner samtidig at det tyrkiske folket samlet seg under prinsippene ett folk, ett flagg, én nasjon og én stat. Disse prinsippene representerer i den grad identiteten Erdogan karakteriserer det tyrkiske folket med i henhold til befolkningens håndtering av 15.juli-hendelsene.

4. Forhold

15.juli-talens forhold til den eksisterende minnekulturen kan forstås gjennom minnepolitikken Erdogan prøver å etablere rundt denne hendelsen. Kuppforsøket virker for Erdogans del å være en mulighet til å forme noe eget når det kommer til kollektive minner i det tyrkiske samfunnet. Denne tolkningen kan ses i Erdogans omgjøring av hendelsen til en minnedag. I likhet med minnedager som er knyttet til den eksisterende minnekulturen som bygger på den republikanske historien, er Erdogan en pådriver for å helliggjøre og videreføre 15.juli-hendelsen gjennom minnesmarkering. 15.juli-hendelsen kan derfor tolkes i gråsonen mellom å være et kommunikativt og kulturelt minne. På den ene siden er Erdogan avhengig av sosial

---

¹⁰⁴ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma».

¹⁰⁵ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma».

interaksjon rundt 15.juli-kuppet for at den skal være levedyktig i det tyrkiske samfunnet og bli husket av kommende generasjoner. På den andre siden er Erdogans omgjøring av 15.juli en stadfestelse på å institusjonalisere 15.juli-kuppet som et kulturelt minne.

I talen fremhever Erdogan at det tyrkiske folkets evne til å samles under en sjel og tro var helt likt under 15.juni-hendelsene som det var under den tyrkiske uavhengighetskrigen og slaget ved Gallipolli.¹⁰⁶ Ved å bruke minnene av disse hendelsene som har hatt stor betydning for den tyrkiske republikken virker Erdogan å ha klare intensjoner om å forholde seg til minnene av 15.juli-hendelsene med like stor viktighet og stolthet som den som blir utøvd når det er snakk om republikanske minnedager. Gjennom talen kan man også forstå at Erdogan er opptatt av å videreformidle dette til den tyrkiske befolkningen og på den måten sette dem i sporet av viktigheten av å minnes 15.juli, som var et forsøk på å tilintetgjøre det tyrkiske demokrati.

5. Politikk

Det politiske aspektet som angår minnediskursen i talen, kommer frem ved to områder. Først og fremst, kan man se det politiske perspektivet når Erdogan taler om at de må jobbe hardt for å oppnå målene som er satt opp for 2023. Han presiserer at de vil gjennomføre visjonene de har satt for 2053 og 2071 også. Erdogan og AKPs 2023 visjon fungerer i den forstand som et politisk manifest som skal være med på å forme både samfunnet og minnepolitikken i lang tid fremover. Til tross for at landet har vært gjennom et omfattende kuppforsøk, hvor flere har dødd og kommet til skade blir visjonene 2023, 2053 og 2071 presentert som en bærebjelke som skal føre Tyrkia frem til å bli en av verdens største nasjoner. På den måten fungerer visjonene som en verdifull ressurs for Erdogan når han skal skape ro og samhold, samt bevare fellesskapsfølelsen under en slik hendelse som har rystet hele nasjonen.

Det andre punktet som knytter seg til det politiske aspektet ved talen kan ses i at talens helhet bygger på resultatet av en politisk hendelse. Kuppforsøket ble gjennomført med ønske om å få politisk kontroll over Tyrkia. I talen beskriver Erdogan kuppforsøket som en svertetekampanje for å svekke den tyrkiske nasjonen. Om FETÖ sier Erdogan at terrororganisasjonen har infiltrert den tyrkiske staten i løpet av de siste tre årene gjennom å plassere deres folk i domstolene, i politiet, og senere i militæret. Erdogans svarer på tiltale ved å si at det tyrkiske

---

¹⁰⁶ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma».

folket hindret terroristene i å ta hånd over landet og gir lovnader om å stille terroristene for retten.¹⁰⁷ 15.juli som en politisk hendelse kan i sin helhet forstås som en hendelse som vil prege det tyrkiske samfunnets minnekultur ved at dagen omgjøres til en minnedag som skal minnes demokratiet og martyrene som falt på den dagen. På en annen side får hendelsen en symbolsk betydning ved at den representerer den tyrkiske nasjonen styrke, da nasjonen ikke ga fra seg landet til kuppemakere. På den måten kan Erdogan bruke hendelsen til å forme et narrativ som hjelper han med å påvirke minnekulturen fremover slik han ønsker.

4.4 Tale holdt ved det 27.møtet for bydelsformenn

Den følgende talen ble holdt 29.09.16, cirka to måneder etter det mislykkede kuppforsøket. Konteksten i talen er lagt til et møte mellom president Erdogan og bydelsformenn fra ulike byer i Tyrkia. Siden talen er holdt høsten 2016 ser man at kuppforsøket er et tema som står sentralt for Erdogan og denne hendelsen blir omtalt i lys av publikummet, som er bydelsformennene.

1.Signifikans

Som nevnt i innledning er Erdogan opptatt av å snakke om det mislykkede kuppforsøket i retrospekt og mange av hendelsene er derfor ferskt i minnet. Erdogan starter talen med å minnes to av bydelsformennene som ble martyrer under 15.juli-hendelsene, og peker på hvordan alle formennene sto opp for nasjonen under kuppet.

*Under 15.juli-kvelden forsvarte bydelsformennene våre ikke bare borettslagene sine, men også landet og folket sitt. Det er to bydelsformenn blant 15.juli-martyrene [...]*¹⁰⁸

Den kontekstuelle bakgrunnen kommer til uttrykk når Erdogan greier å skape et sympatisk forhold til bydelsformennene som også var med og kjempet under 15.juli. Erdogans innledende fokus på 15.juli-kuppet gir et klart frampek på at talen vil diskutere 15.juli-hendelsen og minnene de sitter igjen med av hendelsen.

---

¹⁰⁷ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma».

¹⁰⁸ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma», <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/52447/27-muhtarlar-toplantısında-yaptıkları-konusma>.

Erdogan er direkte når han ordlegger seg i talen, og presiserer at kuppforræderiet er annerledes i forhold til andre typer forræderier de har opplevd i løpet av de 14 årene de har vært ved makten:

*[...] Ved tidligere forræderier var det vanligvis den sittende regjeringen som ble utpekt som mål. Landet og folket vårt ble med det kun påvirket av slike hendelser. Denne gangen var det folket, landet og demokratiet som ble et mål for forræderiet [...]*¹⁰⁹

På grunnlag av det beskriver Erdogan 15.juli-hendelsen som et kuppforsøk og terroraksjon mot Tyrkia, så vel som et implisitt forsøk på okkupasjon av Tyrkia.¹¹⁰ Erdogans bruk av sterke ord som «terroraksjon» og «okkupasjon» tyder på at han vil få frem alvoret ved 15.juli-hendelsene. Samtidig gir han minnet av 15.juli en tydelig signifikans ved å peke på alvoret rundt angrepet befolkningen og nasjonen ble utsatt for. Ifølge Erdogan hadde kuppmakerne en klar plan hvis kuppet hadde vært vellykket:

*Ved prosjektets baktanker og et vellykket kupp ville det settes i gang et forsøk på å okkupere de siste restene av landområdene som ble mistet i perioden mellom 1912 og 1923. Det var denne okkupasjonen det tyrkiske folket forhindret.*¹¹¹

Perioden Erdogan henviser til i sitatet ovenfor tilsvarer Balkankrigenes start i 1912 hvor det ottomanske riket mistet landområdene i Balkan og frem til republikkens grunnleggelse i 1923 hvor Tyrkia under Lausanne-forhandlingene måtte gi fra seg mange av områdene som tidligere hadde vært ottomansk territorium. Erdogan peker på at det tyrkiske folket stoppet en okkupasjon 15.juli og derav betegner han 15.juli-kuppet som tyrkernes andre uavhengighetskrig.

*[...]15.juli er det tyrkiske folkets andre uavhengighetskrig, sånn skal det forstås.*¹¹²

---

¹⁰⁹ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

¹¹⁰ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

¹¹¹ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

¹¹² T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

Her er det mye å ta tak i forhold til Erdogans fortidsreferanser og 15.juli-kuppets posisjon i samfunnet. Erdogan kobler opp 15.juni-kuppet til sen-ottomansk og tidlig republikansk historie ved å fremstille 15.juli som en pågående okkupasjon av Tyrkia, ved at kuppmakernes mål var å okkupere de resterende landområdene. Gjennom dette viser Erdogan alvorligheten knyttet til det mislykkede kuppforsøket og hva konsekvensene av et vellykket kupp ville ha vært. I forlengelsen av dette peker Erdogan på dette som en ny uavhengighetskrig. Gjennom denne sammenlikningen ilegger Erdogan 15.juli en ganske stor signifikans ved å titulere dette kuppforsøket som den andre uavhengighetskrigen. På den måten kan han også bidra til å skape et ekkokammer hvor den hendelsen fremtrer som en uavhengighetskrig og minnet av den tyrkiske uavhengighetskrigen blir satt i skyggen for 15.juli-kuppet.

2.Praksis/Aktivitet

Talens helhet sikter på å minnes 15.juli-kuppet. En kan samtidig tolke denne talen som Erdogans forsøk på å rettferdiggjøre og likestille 15.juli som en minnedag som vil prege den tyrkiske minnekulturen fremover. Erdogan bruker historiske referanser og konstruerer en historie som viser til relevansen av 15.juli-kuppet i dagens tyrkiske kontekst. Men hvordan myndiggjør Erdogan minnet av 15.juli?

Et av de tydeligste eksemplene i talen er at Erdogan aktivt går inn for å minnes tidlig republikansk innen- og utenrikspolitikk, gjennom minner som nødvendigvis ikke fremstår som positive for Erdogan. I den forstand blir den republikanske innen- og utenrikspolitikken fremstilt i dårlig lys overfor bydelsformennene Erdogan taler til. I talen stiller Erdogan spørsmål ved hva de har opplevd gjennom historien. Han svarer ved at de ble vist til Sèvres-traktaten 1920 og måtte ta til takke med Lausanne-traktaten i 1923. Erdogan fortsetter med at noen prøvde å selge Lausanne-traktaten som en seier for tyrkere, men at situasjonen i Egeerhavet sier noe helt annet i dag.

Dere ser Egeer-området nå? Øyene som er så nærme vårt fastland, ga vi bort ved Lausanne-forhandlingene; er dette seier? De områdene var våre, vi hadde moskeer og templer der. Men nå diskuterer vi hva som skal skje i Egeer-området, i dens havområder og luftrom, dette kjemper vi for. Hvorfor? På grunn av diplomatene som forhandlet. Diplomatene kjempet ikke godt nok. Derfor sliter vi i dag.¹¹³

---

¹¹³ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

På grunn av grunnleggerenes svake forhandlingsevne under Lausanne mener Erdogan at Tyrkia sliter i dag. Erdogan avslutter avsnittet med å si at hvis 15.juli-kuppet hadde vært vellykket ville kuppmakerne ha kommet med pålegg som vil vært mye verre enn det de måtte godta under Sèvres-traktaten.¹¹⁴

På den måten går Erdogan aktivt inn for å minnes forhandlingene knyttet til den tyrkiske republikken. Derimot, har Erdogan en kritisk og negativ innstilling til forhandlingene som ledet til den tyrkiske republikken, noe han uttrykker overfor publikummet også. Erdogans uttalelser kan tolkes som et direkte angrep på grunnleggerne av republikken da han mener at de prøvde å selge Lausanne-traktaten som en seier. Erdogan greier samtidig å koble opp 15.juli-kuppet med denne historien ved å mene at de vil ha stått over en mer omfattende traktat enn Sevres, hvis kuppet hadde lyktes.¹¹⁵ Igjen, ser man at Erdogan prøver å myndiggjøre minnet av 15.juli-kuppet som en viktig del av den nyere tyrkiske historien. Denne gangen er han ikke bare opptatt av å påvirke minnekulturen gjennom egen minnepolitikk, men han prøver samtidig å umyndiggjøre historiske hendelser som har hatt stor innflytelse over de kollektive minnene i det tyrkiske samfunnet. Erdogans angrep på grunnleggerne av republikken for å ha gitt fra seg landområder, viser til forsøk på å svekke og fornedre minnene knyttet til disse hendelsene ved å vise at de kun har ført med seg problemer.

3. Identitet

Hva gjelder identitetsspørsmålet i denne talen er det klart at Erdogan bruker 15.juli-kuppet for å skape en identitet til den tyrkiske befolkningen som bygger på de heroiske handlingene av denne kvelden. I denne talen bygger identiteten på befolkningens handlinger og bydelsformennenes innsats under 15.juli-kvelden. I talen legger Erdogan det frem slik:

*Men det var noe de ikke tenkte på. Hva var det? «Hva hvis dette folket strømmer ut i gatene og på flyplassene og bruker kroppen, brystet, alt som skjold, hva gjør vi da?»
Det tenkte de ikke på.¹¹⁶*

---

¹¹⁴ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

¹¹⁵ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

¹¹⁶ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

Erdogan peker på at kuppmakerne ikke tenkte over at folket ville strømme ut i gatene, torgene, flyplassene og bruke kroppen som skjold mot kuppmakernes våpen. Deretter beskriver han den tyrkiske befolkningen som prektig, hellig og bestemt. Identiteten bygges på bakgrunn av det nasjonen gjorde 15.juli-kvelden. Men Erdogan kommer ikke unna å bruke en del av den republikanske identiteten som mal for å bygge en identitet rundt 15.juli. Erdogan beskriver 15.juli-kuppet som Tyrkias andre uavhengighetskrig og at befolkningen reddet landet fra en okkupasjon. Han bruker med andre ord referanser fra den republikanske minnekulturen for å bygge renomméet rundt identiteten knyttet til 15.juli. 15.juli-identiteten bygger samtidig på at myndighetene sto ved folket sitt for å kjempe mot kuppmakerne. Derav presiserer han at den tyrkiske regjeringen sto ved folket sitt under denne hendelsen og var med på kjempe kampen.¹¹⁷ Som en del av 15.juli-identiteten fremstiller Erdogan seg selv som en leder som sto ved nasjonen under disse vanskelige omstendighetene.

4.Forhold

Forholdet mellom denne talen og den eksisterende minnekulturen kan ses i tråd med det som ble tatt opp under analysekriterie to om hva Erdogan aktivt minnes. 15.juli-kuppet fremstår som en mulighet for Erdogan til å kunne påvirke den tyrkiske minnekulturen i retning av noe som toner ned den republikanske minnekulturen som har vært regjerende i landet over de siste 90 årene. I dette tilfellet fremmer han denne påvirkede minnekulturen overfor bydelsformennene. Derfor tolker jeg Erdogans omtalelser av kuppforsøket som en ny uavhengighetskrig og okkupasjon som et forsøk på å forsegle 15.juli-kuppet som et kollektivt minne som enten skal ta over eller likestilles med minnedagene som er knyttet til den republikanske historien. Erdogans kritikk mot grunnleggerne av republikken for deres manglende evne til å kjempe for landområder som tidligere tilhørte det ottomanske riket avslører Erdogans problematiske forhold til den eksisterende minnekulturen, da Lausanne-traktaten betraktes som en stor milepæl i det republikanske minnet. På grunnlag av det, kan denne talen forstås i lys av Erdogans ønske om å påvirke den tyrkiske minnekulturen ved å skape et betydelig minne rundt 15.juli-kuppet. I forlengelsen av denne handlingen, prøver Erdogan å svekke betydningen av den republikanske minnekulturen ved å kritisere grunnleggerne for dårlig diplomati og ubesluttsomhet. At Erdogan bruker denne sosiale interaksjonen med bydelsformennene til å holde liv i minnene av 15.juli-kuppet kan forstås

---

¹¹⁷ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

som at Erdogan fortsatt behandler 15.juli-kuppet som et kommunikativt minne som stadig må huskes for å ikke glemmes.

5. Politikk

I kjølvannet av 15.juli-kuppet ble det innført unntakstilstand i Tyrkia som en reaksjon på å arrestere de som hadde tilknytning til FETÖ.¹¹⁸ I talen forsvarer Erdogan opprettholdelsen av unntakstilstanden ved at den ikke griper inn i hverdagen til vanlige borgere. Samtidig viser Erdogan til at det var unntakstilstand i landet for 15 år siden, og at det i perioder var portforbud under denne unntakstilstanden. Det er derimot ikke tilfellet under den unntakstilstanden.

Denne loven er en formalitet, unntakstilstand osv., disse vedtakene er tatt for kampen mot terrororganisasjoner, de vil ikke ha en innvirkning på det daglige livet og dette har vært presisert siden dag én.¹¹⁹

Erdogan mener at unntakstilstanden nå er en nødvendighet for befolkningens sikkerhet og for at de skal kunne ivareta fred og orden i en periode som har vært preget av ustabilitet og usikkerhet.¹²⁰ Erdogan bruker minnet av tidligere unntakstilstander, som trolig var satt i gang av den politiske opposisjonen, til å vise hvordan de selv har håndtert krisetilstanden på en mer riktig måte. At Erdogan fremstiller den pågående unntakstilstanden i et bedre lys overfor bydelsformennene kan tolkes i retning av at han ønsker deres støtte rundt denne saken.

Mot slutten av talen velger Erdogan å gå til angrep på opposisjonen ved å prøve å ødelegge påliteligheten og legitimiteten deres. I talen konstruerer Erdogan tanker som opposisjonslederen antagelig har om talen han holder for formennene. En av disse tankene Erdogan konstruerer er at opposisjonslederen kritiserer Erdogan for å holde en tale som om han skulle ha holdt den foran Forente Nasjoner. Som et svar på denne konstruerte kritikken sier Erdogan at Tyrkias formenn sitter på like mye kunnskap, erfaring og evner som verdensledere, fordi de er folkevalgte. Deretter spør Erdogan publikum om opposisjonslederen kan være til nytte for landet når han ser ned på landets formenn, befolkningen og sitt eget land. Erdogan viser til at opposisjonen spør seg selv hvorfor det ikke

---

¹¹⁸ Ozturk og Baser, *Authoritarian Politics in Turkey*, s.13.

¹¹⁹ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

¹²⁰ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

har blitt maktskifte på 14 år og svarer på spørsmålet med at opposisjonen fornærmer og ser ned på befolkningen og folkevalgte i samfunnet.¹²¹ Gjennom disse uttalelsene legger ikke Erdogan skjul på at han prøver å ødelegge verdigheten til sin politiske motpart ved å konstruere og ilegge meninger som opposisjonen sitter med. Fra et samfunnsmessig perspektiv skaper Erdogan et elitært bilde av opposisjon som ser ned på befolkningen og undervurder befolkningens evne i sosiale prosesser. Et interessant aspekt ved kritikken mot opposisjonen er at den i dag ledes av CHP (Det republikanske folkepartiet), partiet som ble etablert av landsfader Mustafa Kemal Atatürk. Erdogans uttalelser kan derfor forstås som et forsøk på å støte ut opposisjonen som fiendtlige mot egen befolkningen for å unngå at de vinner terreng i det politiske landskapet og viderefører den republikanske minnekulturen. Et annet interessant aspekt kan ses i at han ønsker å vinne stemmer blant publikummet han taler til, som i dette tilfellet er bydelsformennene.

4.5 Tale holdt ved 100.seiersjubileet av beleiringen av Kut

Den følgende talen er holdt i sammenheng med 100-års feiringen av ottomanenes seier i beleiringen av byen Kut. Beleiringen var en av mange slag under det som ble kalt for felttogene i Mesopotamia under første verdenskrig, hvor den ottomanske hæren holdt en britisk garnison innestengt i Kut. Beleiringen foregikk i perioden fra desember 1915 til april 1916, og endte med ottomansk seier.¹²² Talen ble holdt av Erdogan under en feiring som ble holdt i Istanbul. Påfallende i denne talen, er hvordan Erdogan tar opp amnesien rundt tyrkernes ottomanske arv.

1. Signifikans

I denne talen som markerer det 100.jubileet av seieren i Kut er det minnene av denne historiske hendelsen som fremstår som signifikant. Som i de fleste taler som er knyttet til feiringer eller minnedager starter Erdogan med å minnes de som har kjempet i slagene, og i dette tilfelle minnes han alle som kjempet under beleiring av Kut og under første verdenskrig. Uten om det velger Erdogan å minnes nasjonens forfedre som har kjempet for å opprettholde tyrkisk suverenitet i områdene rundt Anatolia helt siden slaget ved Manzikert. Erdogan velger også å minnes Mustafa Kemal Atatürk for å ha grunnlagt den siste tyrkiske staten. For å rettferdiggjøre feiringen av beleiringen av Kut bruker Erdogan historien til å forklare tyrkiske

---

¹²¹ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «27. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma».

¹²² İRFAN TUNÇ, «THE SIEGE OF KUT AL AMARA ON THE 100TH ANNIVERSARY AND THE DEFEATS OF THE BRITISH RELIEVING FORCE IN MEMORIES», *The Journal of International Social Research* 9, nr. 42 (2016): 809–814, <https://doi.org/10.17719/jisr.20164216191>.

overlegenhet i gjeldende geografiske områder. Erdogan peker på at tyrkere har 2000 år gamle tradisjoner med å drive stat. Som en personlighet som er opptatt av religion viser Erdogan også at i løpet av den 1400 år gamle islamske historien finner man tyrkere som pådrivere i den islamske ekspansjonen som har funnet sted de siste 1000 årene. Erdogan mener at tyrkernes evne til å bevare Anatolia som sitt hjem er en stor oppnåelse.¹²³

Vi har prøvd å dekke historien vår med et mørkt teppe, vi har prøvd å begrave vår historie. Overfor mange av oppnåelsene våre har vi latt som om de ikke er våre, enten ved å omtale de kort eller ikke i det hele tatt. På den måten har vi vært respektløse mot våre forfedre og onde mot den kommende generasjonen. Beleiringen av Kut er et godt eksempel på dette.¹²⁴

I sitatet ovenfor uttrykker Erdogan sin misnøye overfor tyrkisk historiografi som utelater mange av slagene som ottomanene vant under første verdenskrig. Som et eksempel viser han til slaget ved Kut som det har blitt påtvunget glemsel rundt. På en annen side viser Erdogan til at engelskmennene under okkupasjonen av Istanbul hadde hengt opp skilt hvor det sto «husk Kut», og gjennom det viser Erdogan sin misnøye med at mens engelske mennene brukte minnene av Kut som en påminner, har tyrkere gjort alt for å fortrenge denne seieren.¹²⁵ Derfor kan Erdogans feiring av denne seieren tolkes som et forsøk på å kaste lys over en av de mange seierne som tilhører den lange tradisjonen med ottomansk krigsseier. Erdogans misnøye med Kuts posisjon i dagens samfunn kan ses på som en motreaksjon til å skape mer oppmerksomhet rundt minnet knyttet denne seieren. Feiringen av Kut fremstår derfor som et kommunikativt minne som Erdogan sikter på å videreformidle til den yngre generasjonen for at de skal opparbeide seg en forståelse av tyrkeres lange tradisjoner med seier i krig.

---

¹²³ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «Kut’ül Ammare Zaferinin 100. Yıl Dönümü Töreni’nde Yaptıkları Konuşma» <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/43874/kutul-ammare-zaferinin-100-yil-donumu-toreni-nde-yaptiklari-konusma>.

¹²⁴ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «Kut’ül Ammare Zaferinin 100. Yıl Dönümü Töreni’nde Yaptıkları Konuşma».

¹²⁵ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «Kut’ül Ammare Zaferinin 100. Yıl Dönümü Töreni’nde Yaptıkları Konuşma».

2.Praksis/Aktivitet

Seremonien for å feire jubileet av seieren i Kut er det klareste eksempelet på at Erdogan aktivt går inn for å minnes denne seieren. I forlengelsen av dette viser Erdogan til viktigheten av denne begivenheten ved å henvise til den ottomanske historien som del av minnearven til den tyrkiske befolkningen. I talen er det flere eksempler på dette. Erdogan viser til at enkelte tyrkere ser på områder som Irak, Syria, Balkan, Krim og Sentral-Asia som områder fra en annen planet, når disse områdene egentlig har vært en del av deres historie.

I dag har vi mennesker som ser på områder som Irak, Syria, Balkan og Sentral-Asia som områder fra en annen planet, når disse områdene egentlig er en uforglemmelig del av vår historie.¹²⁶

Erdogan presisere samtidig at områder som Bagdad og Damaskus ble splittet på grunnlag politiske spill, hvor det ottomanske rikets pluralistiske sammensetning ble brukt som politisk propaganda til å svekke og frata dem disse områdene. Selv om det i dag er fysiske grenser mellom dem, er det ikke følelsesmessige grenser mellom dem.¹²⁷

At Erdogan aktivt går inn for å minnes seieren i Kut utløser samtidig begjæret for den ottomanske nostalgien. Gjennom å vise til den ottomanske minnearven, klarer Erdogan å begrunne hvorfor det er så viktig for dem å minnes hendelser som Kut, da feiringen skaper et bindeledd mellom den ottomanske arven og dagens minnekultur. Med dagens minnekultur ønsker han å belyse ottomanske hendelser som viktige steg for Tyrkias utvikling i dag. Som jeg viste under punkt én, kan Erdogans feiring av Kut-seieren tolkes som et forsøk på å skape et kommunikativt minne i det tyrkiske samfunnet som sikter på å hedre og minnes deres ottomanske fortid.

3. Identitet

Det kommer tydelig frem av talen at Erdogan tar opp et problematisk forhold til den tyrkiske identiteten som har vært til stede i republikkens levetid. Det som gjerne skiller denne talen fra de andre talene, er Erdogans misnøye med at det er en manglende forståelse for å belære

---

¹²⁶ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI :« Kut’ül Ammare Zaferinin 100. Yıl Dönümü Töreni’nde Yaptıkları Konuşma».

¹²⁷ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI :«Kut’ül Ammare Zaferinin 100. Yıl Dönümü Töreni’nde Yaptıkları Konuşma».

kommende generasjoner rundt et større bilde av den tyrkiske historien. Erdogan er kritisk til den tyrkisk-republikanske historiedidaktikken og historiografien, da han mener at den jobber for å fortrenge eller glemme deler av den tyrkiske historien. I sitatet nedenfor avviser Erdogan forståelsen av at det tyrkiske folkets historie startes fra 1919 i henhold til den tyrkiske sivilisasjonens tusenårig historie. De som velger å hoppe gjennom de siste 600 årene med tyrkisk historie og frem til republikken erklærer Erdogan som motstandere av det tyrkiske folket og den tyrkiske staten. Han mener at den tyrkiske historien må erkjennes til tross for alle seirene og nederlagene i historien.

Jeg forneker en historieforståelse som starter vår befolkning og sivilisasjons tusenårige historie fra 1919. Uavhengig hvem som underkjenner våre seire og tap i løpet av de siste 200 årene, til og med de siste 600 årene, og de som hopper rett til republikkens grunnleggelse som begynnelsen, vit at de er en motstander av vårt folk og stat.¹²⁸

Hvordan kan Erdogans uttalelser tolkes i forhold til identitetsspørsmålet? Av det Erdogan velger å fokusere på i talen, kommer det frem at han ønsker en helt annen identitet i forhold til det som har vært normen i den republikanske minnekulturen. Erdogans ønske om å erkjenne den ottomanske historien som en viktig del av en helhetlig tyrkisk historie strider imot den revisjonistiske forståelsen landsfader Mustafa Kemal Atatürk skapte rundt den ottomanske fortiden. Som tidligere nevnt ville Atatürk viske ut den ottomanske historien for å legitimere republikken. Den ottomanske fortiden ble derfor presentert som en liten fotnote i en lang og prektig fortid, hvor islams rolle ble omformet fra å være bærebjelken i det ottomanske samfunnet til å være synonymt med tyrkisk tilbakefall.¹²⁹ Talens særegenhet kan ses i Erdogans åpenlyse kritikk av den republikanske historiografien som har undertrykt og skapt amnesi rundt viktige ottomanske hendelser som har vært med på å forme tyrkernes historie. Erdogans handlinger er et tydelig forsøk på å reversere presentasjonen av ottomansk minner som kun en fotnote. Valget av å minnes hendelser fra den ottomanske arven og Erdogans misnøye med glemsel rundt ottomansk historie, kan tolkes i retning av at han prøver å skape en identitet hvor den yngre generasjonen skal erkjenne sin ottomanske fortid både på godt og vondt, gjennom minnesmarkeringer og feiringer knyttet til denne identiteten.

---

¹²⁸ «T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : Kut'ül Ammare Zaferinin 100. Yıl Dönümü Töreni'nde Yaptıkları Konuşma».

¹²⁹ Hanioglu, *Ataturk*, s.165.

4. Forhold

I denne talen kan vi se at identitetsspørsmålet også gir indikasjoner på hvilket forhold som kommer frem mellom talen og den eksisterende minnekulturen. Den republikanske minnekulturen gir enten lite eller ingen plass til den ottomanske arven. Dette viser Erdogan til ved å peke på vagheten tyrkisk historieundervisning har hatt i deres beretning av ottomansk historie. Erdogans misnøye av historiefremstillingen står dermed i kontrast til det som har vært en del av den tyrkiske minnekulturen over de siste 90 årene. Han har klare ønsker om å få til endring hvor den ottomanske fortiden inkluderes i den tyrkiske minnekulturen. Feiringen av Kut-seieren kan derfor tolkes som et viktig steg mot å belyse den tyrkiske befolkningen om deres ottomanske fortid. Derimot, innrømmer Erdogan at de i løpet av deres regjeringsår ikke har greid å formidle historien på denne måten for de yngre generasjonene. Erdogan presiserer at de brukte for lang tid med å sette i gang forandringene de har ønsket innenfor utdanning og kultur, men at de jobber for å tette igjen disse manglene.¹³⁰

5. Politikk

De politiske og ideologiske perspektivene i denne talen kommer til uttrykk ved Erdogans problematisering av historieforståelsen i Tyrkia. Denne problematikken bunner ut i de ideologiske prinsippene som er knyttet til politikken Erdogan fører og dens motsetning til den republikanske minnekulturen. Erdogans misnøye med en tyrkisk historieforståelse som avviser den ottomanske fortiden strider mot Erdogan og AKPs ideologiske bakgrunn som neo-ottomanister. Som tidligere nevnt er neo-ottomanister opptatt av å tolke det ottomanske imperiet og dens kultur som tyrkisk, og derav kan Erdogans misnøye med den republikanske historieforståelsen forstås gjennom denne tolkningen. M.Hakan Yavuz viser at den ottomansk-islamske opprinnelsen av tyrkisk nasjonalitet har blitt mer dogmatisk og virkningsfull i formingen statlig politikk og i samfunnets persepsjon av selvet i løpet av de siste årene.¹³¹ Selv om Erdogan peker på at myndighetene har vært for svake med å skape forandring i historieforståelsen til yngre generasjoner, kan feiringen av Kut-seieren og Erdogans problematisering av tyrkisk historieforståelse tolkes som et forsøk på å forme det tyrkiske folkets persepsjon av deres tyrkiske identitet. Gjennom minnesmarkeringer knyttet til den ottomanske fortiden har Erdogan muligheten til å forme samfunnets persepsjon av tyrkisk

---

¹³⁰ T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «Kut'til Ammare Zaferinin 100. Yıl Dönümü Töreni'nde Yaptıkları Konuşma».

¹³¹ Yavuz, «Turkish Identity and Foreign Policy in Flux», s.22.

kultur og identitet som bygger på en sterkere tilknytning til den ottomanske fortiden, og heretter påvirke minnekulturen i retning av denne forståelsen.

4.6 Tale holdt ved 946.jubileet av seieren ved Manzikert

Slaget ved Manzikert stod i 1071 mellom bysantinske og seljukkiske tropper i datidens Bysants. De seljukkiske troppen var ledet av den tyrkisk-ættede sultanen Alparslan og vant en overlegen seier over den bysantinske troppen.¹³² Slaget ved Manzikert blir regnet som tyrkernes inntog i dagens Anatolia og slaget har vært et viktig symbol for Erdogan i hans taler. Denne talen viser samtidig til hvordan Erdogan greier å rettferdiggjør feiringen av en førtyrkisk minnedag ved å fusjonere den med den republikanske minnekulturen. I denne talen velger jeg å se vekk fra analysekriterie fem. Begrunnelsen til dette ligger i at talen er relativt kort og det er ingen politiske eller ideologiske perspektiver som kommer frem i denne talen.

1.Signifikans

Talens anliggende tar for seg jubileet av seieren ved Manzikert, og er åpenbart opptatt av å minnes tyrkisk seier ved Manzikert. Derimot, bruker Erdogan feiringen av denne seieren til å vise hvordan denne ledet fram til det han kaller for deres «august-nasjon».

*The spirit of Malazgirt has always become source of inspiration for our august nation despite the long years that have passed.*¹³³

I talen peker Erdogan på at seieren ved Manzikert åpnet Anatolias dører for deres august-nasjon og sørget for at begreper som fellesskap, solidaritet og brorskap fikk innpass i Anatolias hellige områder.

*Having enabled the Victory of Malazgirt, which paved the way for a new era in our august nation's history that is full of dignity, honor and victories, our shared ideals and commonalities also served as our biggest guide during the establishment of our Republic.*¹³⁴

---

¹³² Gunvald Axner Ims, «slaget ved Manzikert», i *Store norske leksikon*, 1. juni 2021, http://snl.no/slaget_ved_Manzikert.

¹³³ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Anniversary of the Victory of Malazgirt», <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/83261/malazgirt-zaferinin-yil-donumu>.

¹³⁴ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Anniversary of the Victory of Malazgirt».

Således, tolker jeg det slik at Erdogan ilegger seieren ved Manzikert signifikans ved å vise til hvordan denne har ledet og hatt en inspirerende rolle i opprettelsen av den tyrkiske republikken. Derav, knytter Erdogan minnet av Manzikert opp mot den republikanske historien og får med det muligheten til å skape et narrativ som viser viktigheten av Manzikert-seieren i forhold til den republikanske historien.

2.Praksis/Aktivitet

Arrangementet knyttet til jubileet av seieren ved Manzikert er den klareste dokumentasjonen på at Erdogan aktivt går inn for å minnes denne hendelsen. Ifølge nettavisen TRTWorld samlet minnesmarkering tusenvis av mennesker for å feire Seljukrikets seier over Bysants. Minnesmarkeringen ble holdt i 1071 seiers-plassen som ligger i Manzikert i provinsen Muş i Tyrkia.¹³⁵ Avisartikkelen viser også til at mange høytstående personer deltok i minnesmarkeringen, blant annet datidens statsminister, forsvarsminister og innen- og utenriksminister. I tillegg til disse statsrådene deltok provinsguvernører, borgemestere og ledere for frivillige organisasjoner.¹³⁶ Dette tyder på at minnesmarkeringen har hatt en stor publisitet så vel som at den har engasjert flere tusen mennesker som har vist interesse for å minnes denne seieren. At arrangørene har valgt å holde minnesmarkeringen på plassen som har fått navnet etter Manzikert-seieren viser samtidig til stedets funksjon som et minnested. Manzikert som minnested tildeles en symbolsk dimensjon ved at Erdogan viser til en symbolsk aura ved stedet og ved at minnesmarkeringens funksjon som et ritual som er satt i gang av Erdogan selv.

3. Identitet

Den umiddelbare konklusjonen på identitetsspørsmålet knyttet til denne talen er at Erdogan ikke prøver å danne en identitet som skiller seg fra den republikanske identiteten. Talen er likevel ikke uproblematisk hva gjelder identitetsspørsmålet. Erdogan fletter sammen Manzikert-seieren og den republikanske historien, ved å vise til hvordan Manzikert har banet vei og vært til inspirasjon for august-nasjonen. På den måten bevarer Erdogan den republikanske identiteten som kjennetegner dagens minnekultur, men tilegner Manzikert en relevans ved å vise til hvordan den har vært med på å forme den republikanske historien. Uten

---

¹³⁵ «Turkey Commemorates 946th Anniversary of Manzikert Battle», Turkey commemorates 946th anniversary of Manzikert battle, <https://www.trtworld.com/turkey/turkey-commemorates-946th-anniversary-of-manzikert-battle-9969>.

¹³⁶ «Turkey Commemorates 946th Anniversary of Manzikert Battle».

om denne sammensmeltingen viser Erdogan til hvordan Manzikert-seieren vil være en inspirasjon for den fremtidige utviklingen av landet. I talen legger Erdogan det frem på denne måten:

*We, as the nation and the state, are today as well in a struggle to build our great, strong and prosperous future drawing on the inspiration we take from the Victory of Malazgirt.*¹³⁷

Erdogans uttalelser viser til Manzikert-seieren som en inspirasjonskilde til å utvikle en større, sterkere og velstående framtid, og denne setningen kan tolkes som en bekreftelse på at Erdogan vil bruke minnet av Manzikert-seieren som inspirasjon til å forme fremtidens Tyrkia. Herav kan Erdogans uttalelser være et bevis på Manzikert-seieren vil prege fremtidens minnepolitikk i Tyrkia grunnet relevansen Erdogan tilskriver forholdet mellom Manzikert-seieren og republikken.

4.Forhold

Av denne talen virker Erdogan å ha et besindig forhold til den eksisterende minnekulturen. Erdogan omtaler nasjonen som «august-nasjonen», en henvisning til tyrkernes seier over grekerne i den tyrkiske uavhengighetskrigen i august 1922.¹³⁸ På mange måter erkjenner Erdogan den republikanske minnekulturen ved å omtale Tyrkia som en «august-nasjon». Men som tidligere nevnt, gjør ikke Erdogan dette uten å sammensmelte denne minnekulturen med en minnesmarkering knyttet til en førtyrkisk hendelse. Den republikanske minnekulturen får en signifikant rolle i Erdogans øyne først ved at ånden av Manzikert-seieren beskrives som inspirasjonen til dagens tyrkiske republikk. Jeg tolker det likevel som at Erdogan først og fremst er opptatt av å fremheve betydningen av Manzikert-seieren og knytter denne seieren opp mot republikkens grunnleggelse. Herav bruker Erdogan et kulturelt minne i uavhengighetskrigen til å fremheve betydning i et kommunikativt minne som Manzikert-seieren.

Det er samtidig et utfordrende syn knyttet til talens forhold til den republikanske minnekulturen. Ifølge en artikkel som er lagt ut av nyhetsbyrået Anadolu Ajansı, ønsker Erdogan at det tyrkiske folket skal forstå meningen av de viktigste seierne tyrkere har hatt opp

---

¹³⁷ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Anniversary of the Victory of Malazgirt».

¹³⁸ Hanioglu, *Ataturk*, s. 128.

gjennom historien, og da spesielt Manzikert-seieren.¹³⁹ Gjennom å legge vekt på Manzikert-seieren utfordrer Erdogan synet av den republikanske minnekulturen som bygger sitt historie- og minnegrunnlag på den tyrkiske uavhengighetskrigens start i 1919. I samme artikkel er det et sitat av Erdogan som sier at de under 15.juli-kuppet var i besvær med de samme folkene som Sultan Alparslan kjempet mot under slaget ved Manzikert.¹⁴⁰ Sitatet kan tolkes i retning av at Erdogan forsøker å legitimere minnet av 15.juli-kuppet i lys av minnet knyttet til Manzikert-seieren. Dermed tillegges 15.juli-kuppet samme viktighet som minnet av Manzikert-seieren og utfordrer betydningen av den republikanske minnekulturen. Et siste aspekt som er viktig å belyse er at Manzikert-seieren er av stor betydning for Erdogan og AKP som har intensjoner om en visjon knyttet til 1000 års jubileet av Manzikert-seieren i 2071.¹⁴¹ Derfor kan det tenkes at Erdogan vil fortsette å fremme minnet av Manzikert-seieren, slik at han kan produsere en visjon som skal påvirke den langsiktige minnepolitikken i Tyrkia og implementere et varig minne av Manzikert-seieren blant den tyrkiske befolkningen.

4.7 Erdogans taler ved 30.august seiersdagen

I det følgende skal jeg se på tre taler Erdogan har holdt ved en årlig minnedag som er satt til 30.august. *Zafer Bayramı* (Seiersdagen) er en offentlig høytidsdag som minnes den avgjørende seieren ved Dumlupinar under den tyrkiske uavhengighetskrigen. De greske invasjonsstyrkene måtte kapitulere 30.august 1922, på den femte dagen av tyrkernes offensiv.¹⁴² I en tale fra andre års jubileet til seiersdagen skal landsfader Mustafa Kemal Atatürk ha sagt at feltslaget ved Dumlupinar var et av de største vendepunktene i tyrkernes historie. Seieren ved Dumlupinar har ikke bare vært av betydning for den tyrkiske historien, men også lagt igjen et inntrykk i verdenshistorien. Fundamentet for den unge tyrkiske republikken ble befestet som følge av denne seieren.¹⁴³ Jeg vil nå se på talene Erdogan har holdt ved 30.august minnesmarkeringene i 2017, 2020 og 2021.

---

¹³⁹ «Erdogan urges people to learn from Turkey's history», <https://www.aa.com.tr/en/turkey/erdogan-urges-people-to-learn-from-turkeys-history/894539>.

¹⁴⁰ «Erdogan urges people to learn from Turkey's history».

¹⁴¹ Parlak, «Turkey's Memory Politics In Transformation», s.80-81.

¹⁴² «30 Ağustos Zafer Bayramımız Kutlu Olsun!», Atatürk Araştırma Merkezi, <https://www.atam.gov.tr/duyurular/30-agustos-zafer-bayramimiz-kutlu-olsun>.

¹⁴³ «30 Ağustos Zafer Bayramımız Kutlu Olsun!», Atatürk Araştırma Merkezi.

1. Signifikans

I forhold til de talene som har blitt gått gjennom i denne oppgaven, virker talene som omhandler 30.august-seieren å være de mest konsistente hva gjelde minnene Erdogan uttrykker signifikans ved. Talene er ensartede i den forstand av at Erdogan minnes 30.august-seieren av nødvendighet i store deler av talen. Denne nødvendigheten gjør talen formell der Erdogan minnes selve minnedagen. I talen fra 2017 starter Erdogan med å vise til at de feirer den store seieren med hele nasjonen. Videre viser Erdogan til at 30.august-seieren er en erklæring av den tyrkiske nasjonens vilje til å leve uavhengig i sitt hjemland som de anser å være viktigere enn livet selv. Erdogan peker på at 30.august-seieren har vært til inspirasjon og håp for nasjoner som har kjempet en uavhengighetskrig mot imperialister.¹⁴⁴ På lik måte gjør han dette i talene fra 2020 og 2021. Eksempelvis kan det ses i sitatene nedenfor;

*This victory is the proclamation of the re-emergence on the stage of history and the rise from its ashes of a nation sought to be buried in history.*¹⁴⁵

*August 30 is one of our history's most critical milestones when our nation thwarted the hopes of imperialist intentions, which made estimates on its existence, and laid the groundwork for the foundation of our Republic.*¹⁴⁶

I motsetning til formaliteten finner Erdogan mulighet til å implementere minnene av andre hendelser når han taler ved 30.august-minnesmarkeringene. Ved 2017-talen minnes Erdogan 15.juli-kuppet ved å legge vekt på den legendariske motstanden det tyrkiske folket viste under kuppforsøket.

*With the legendary resistance it put up in the face of the July 15 coup attempt, our august nation showed what risks it can take if left with the only choice of 'Either Independence or Death'.*¹⁴⁷

I 2021-talen velger Erdogan å minnes 30.august-seieren i lys av seieren ved Manzikert:

---

¹⁴⁴ Presidency Of The Republic Of Turkey : «August 30 Victory Day (1)», 29. august 2017, <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/83305/30-agustos-zafer-bayrami>.

¹⁴⁵ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message on August 30 Victory Day (2)», 29. august 2020, <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/121952/message-on-august-30-victory-day>.

¹⁴⁶ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message on August 30 Victory Day (3)», 29. august 2021, <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/130239/message-on-august-30-victory-day>.

¹⁴⁷ Presidency Of The Republic Of Turkey : «August 30 Victory Day (1)».

*These lands, which were made our homeland in Malazgirt in 1071, were once again acknowledged as our eternal homeland with this victory that our nation won despite all kinds of hardship and impossibilities.*¹⁴⁸

Disse eksemplene viser at Erdogan bruker språket i 30.august-talene til å uttrykke en viss signifikans ved minner som ikke har noe med 30.august-seieren å gjøre. Erdogans evne til å dra inn minnet av andre hendelser tolker jeg som et forsøk på å sette et personlig preg i disse talene som er sterkt knyttet til den republikanske minnekulturen. På den måten greier han å aktualisere det minnepolitiske aspektet som angår han.

2.Praksis/Aktivitet

Minnedagen som er dedisert til 30.august-seieren har en viktig plass i den republikanske minnekulturen. 30.august-seieren har blitt feiret helt siden 1923 og i 1926 ble den erklært som en offisiell høytidsdag.¹⁴⁹ 30.august kan på grunnlag av dette defineres som et kulturelt minne, og det kulturelle minnet knyttet til 30.august-seieren er i funksjon gjennom fast objektivisering på en språklig måte ved at det blir holdt taler knyttet til minnedagen og på en ikke-språklig måte ved at ritualer som å besøke landsfader Mustafa Kemal Atatürks mausoleum i Ankara. En av de viktigste ritualene knyttet til de republikanske minnedagene er at statslederen besøker Anitkabir-mausoleet til Atatürk. Dette er noe Erdogan selv har deltatt i. I avisartikkelen fra Hürriyet Daily News kan man se at Erdogan skrev i gjesteboken i Anitkabir etter minnesmarkeringen i 2018.¹⁵⁰ I boken *Beyond Anitkabir: The Funerary Architecture of Atatürk* argumenterer Christopher S.Wilson for at Anitkabir fungerer som en ramme for mange av ritualene og minnesmarkeringene som har med Atatürk og den tyrkiske republikken å gjøre.¹⁵¹ Ritualene og minnesmarkeringene ved Anitkabir er derfor en del narrativet knyttet til tyrkiske republikken.¹⁵² Som et kulturelt minne knyttet til den republikanske minnekulturen blir Erdogan aktivt nødt til å delta i 30.august-

---

¹⁴⁸ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message on August 30 Victory Day (3)».

¹⁴⁹ «Turkey Marks Victory Day as Erdoğan Vows Resistance against 'increasing Threats' - Turkey News», Hürriyet Daily News, <https://www.hurriyetdailynews.com/turkey-marks-victory-day-as-erdogan-vows-resistance-against-increasing-threats-136318>.

¹⁵⁰ «Turkey Marks Victory Day as Erdoğan Vows Resistance against 'increasing Threats' - Turkey News», Hürriyet Daily News, <https://www.hurriyetdailynews.com/turkey-marks-victory-day-as-erdogan-vows-resistance-against-increasing-threats-136318>.

¹⁵¹ Christopher S. Wilson, *Beyond Anitkabir: The Funerary Architecture of Atatürk: The Construction and Maintenance of National Memory*, Ashgate Studies in Architecture (Routledge, 2013), s.110.

¹⁵² Wilson, s.110.

minnesmarkeringen. Derimot, kan man se at Erdogan setter sitt særpreg ved talene, når han fletter sammen minner av andre begivenheter for å vise til tyrkisk storhet og seier gjennom historien.

3. Identitet

Det er vanskelig å peke på aspekter i talene som tilsier at Erdogan i dette tilfellet prøver å skape en ny identitet som skiller seg fra den republikanske identiteten. Faktumet av at 30.august-talene er en betydelig del av den republikanske minnekulturen, kan være en mulig faktor som hindrer Erdogan i å skape en identitet etter hans ønske. På en annen side, tolker jeg det som at Erdogan tar tak i den republikanske identiteten knyttet til 30.august-seieren og bruker den til sin fordel. Når det kommer til identitetsspørsmålet, viser Erdogan til den tyrkiske nasjonens verdier og holdninger som er opparbeidet gjennom republikkens historie, og hvordan disse har blitt brukt for å forsvare nasjonens interesser:

*The victory of August 30 is the declaration of our nation's will to the entire world to live independently on its homeland which it deems to be more precious than its own life.*¹⁵³

*Turkey preserves the same determination to defeat any threat, attack or attempt of sabotage against its economic and political independence as it did 95 years ago.*¹⁵⁴

Ved 2020-talen viser Erdogan til at de som prøver å ekskludere dem fra det østlige Middelhavet er de samme inntrengerne som prøvde å invadere hjemlandet deres for hundre år siden. Som svar på tiltale svarer Erdogan med følgende:

*Just as our nation achieved victory in its fight for independence despite poverty and deprivation, it will never hesitate to thwart the desires and moves for a Sevres in Blue Homeland today as well.*¹⁵⁵

Gjennom de ovennevnte eksemplene viser Erdogan til hva som har kjennetegnet republikkens identitet gjennom de siste 95 årene. Erdogan viser hvordan disse verdiene knyttet til den

---

¹⁵³ Presidency Of The Republic Of Turkey : «August 30 Victory Day (1)».

¹⁵⁴ Presidency Of The Republic Of Turkey : «August 30 Victory Day (1)».

¹⁵⁵ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message on August 30 Victory Day (2)».

republikanske identiteten er dagsaktuelle hvor de kjemper mot utenforstående som ønsker å skade den tyrkiske nasjonen. I disse talene tolker jeg Erdogans forhold til identitet i retning av at den republikanske identiteten brukes til å vise til hvordan dagens tyrkiske samfunn kjemper mot krefter som prøver å skade den tyrkiske nasjonens suverenitet.

4. Forhold

Forholdet mellom Erdogans tre 30.august-seier taler, og den eksisterende minnekulturen er eksplisitt i den forstand av at Erdogan uttrykker en velvilje rundt 30.august som høytidsdag. Erdogan viser til hvordan 30.august-seieren har hatt en stor betydning i republikkens historie. I talen fra 2017 viser Erdogan til at 30.august-seieren erklærte nasjonens vilje til å leve uavhengig i sitt eget hjemland overfor hele verden.¹⁵⁶ Ved 2020-talen peker Erdogan på at 30.august-seieren var en proklamasjon av en historisk gjenoppstandelse og oppstandelsen til en nasjon som egentlig var dømt til å bli forhistorisk.¹⁵⁷ Eksemplene fra talene viser til Erdogans engasjement i å fremstille 30.august-seieren som en viktig del av den nyere tyrkiske historien. Men slik det har blitt vist tidligere i analysen av disse talene, er ikke Erdogan bare opptatt av å få frem betydningen av selve 30.august-seieren. Erdogan bruker talenes anledning til å forsterke minnegrunnlaget rundt hendelser som er viktig for han. Gjennom disse uttalelsene setter Erdogan sitt særpreg over talens tematikk, så vel som at han utviser en viss distanse til den republikanske minnekulturen ved å forsterke minnegrunnlaget av andre hendelser.

5. Politikk

De politiske perspektivene som kommer til uttrykk ved minnet av 30.august-seieren, er åpenbart knyttet til den republikanske historien og minnekulturen. Erdogan og AKPs konservativ-islamske politikk har lenge blitt ansett som en motpol til den republikanske politikken, som mer eller mindre preget tyrkisk politikk frem til 2000-tallet. Likevel, vitner man til at Erdogan fremstiller 30.august-seieren som en verdifull del av den tyrkiske republikkens historie. Et interessant punkt ved 30.august er at høytidsdagen også hedrer det tyrkiske militæret.¹⁵⁸ Den militære institusjonen har tidligere vært kjent for å gripe inn i politikken når myndighetene har beveget seg vekk fra de kemalistiske prinsippene. I talene ser

---

¹⁵⁶ Presidency Of The Republic Of Turkey : «August 30 Victory Day (1)».

¹⁵⁷ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message on August 30 Victory Day (2)».

¹⁵⁸ «Büyük Zafer'in 97. yıl dönümü kutlanıyor», <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/buyuk-zaferin-97-yil-donumu-kutlaniyor/1568835>.

man at Erdogan utelukkende ikke nevner det tyrkiske militæret, og dette kan tolkes i retning av det ambivalente forholdet han har hatt til militæret. Et annet aspekt som belyses er Erdogans religiøse bakgrunn som gjenspeiles i 2021-talen.

*We will inshallah not frustrate these hopes with Allah's help, the support of our friends, whose hearts beat with us, and the heartfelt prayers of our august nation.*¹⁵⁹

Erdogan peker på at Tyrkia har både blitt et håp for 84 millioner mennesker og for flere millioner søstre og brødre fra andre land.¹⁶⁰ Derav blir guds tilstedeværelse som en hjelpende og nådig blir regnet som viktig og verdifullt for Erdogan.

4.8 Erdogans taler ved 29.oktober republikkdagen

29.oktober er en offentlig høytidsdag i Tyrkia for å minnes proklamasjonen av den tyrkiske republikken i 1923. Sent i oktober 1923 grep Mustafa Kemal Atatürk muligheten til å fremme en lov som vedtok grunnleggelsen av den tyrkiske republikken. Den tyrkiske folkeforsamlingen vedtok loven enstemmig og valgte Mustafa Kemal som den første presidenten av republikken 29.oktober 1923. Den tyrkiske republikken markerte første gangen et moderne muslimsk samfunn innføre republikk som styreform. I ottomansk forstand, ble begrepet republikanisme brukt på en nedsettende måte og var ansett for å være uforenlig med islam.¹⁶¹ I det følgende vil fem av talene Erdogan har holdt ved republikkdagen analyseres. På hvert sitt vis, viser talene hvordan Erdogan bruker talene til å uttrykke betydningen av andre begivenheter med samme viktighet som selve republikkdagen.

1.Signifikans

I likhet med 30.august-talene bruker Erdogan språket i talene til å minnes republikkens grunnleggelse i helhetlig forstand. Ved talene viser Erdogan til hvordan republikken har stått støtt gjennom dens historie. I 2015-talen peker Erdogan på at republikken har vist dem hvordan de kan komme seg på beina under elendige forhold.

---

¹⁵⁹ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message on August 30 Victory Day (3)».

¹⁶⁰ «Presidency Of The Republic Of Turkey : Message on August 30 Victory Day (3)».

¹⁶¹ Hanioglu, *Ataturk*, s.146.

*The 92-year-long history of our Republic shows us how we can get back on our feet under direst circumstances. It gives us hope for our future. It is a periode we need to learn of.*¹⁶²

Ved 2016-talen presiserer Erdogan at den tyrkiske republikken har hatt en progresjon ved å overvinne alle vanskelighetene de har stått overfor de siste 93 årene.¹⁶³ I talen fra 2019 presiserer Erdogan dette:

*Turkey is a country that has maintained its struggle for independence from beginning till the end through the National Assembly, which represents the national will.*¹⁶⁴

Umiddelbart vitner man til at Erdogan er opptatt av å minnes republikken gjennom holdningene den har utvist i løpet av de siste 90 årene. Samtidig er han opptatt av å fremheve at republikken gir håp for fremtiden og at det er periode de må lære av. Ordene Erdogan bruker ved minnet av republikken fremstår derfor som positive. Republikkdagen har formet og skal være med på å forme samfunnet videre.

I talene legger Erdogan også vekt på minnene av nyere og eldre hendelser som ikke er knyttet til republikkdagen. I talen fra 2016 minnes Erdogan følgende:

*The recent events that took place on the night of 15 July, 2016 reaffirmed beyond any doubt how the Turkish nation unified with its state.*¹⁶⁵

*The tenacity of the Turkish people, who defended fiercely its freedom, democracy, government and state, using their body as a shield against the arms of FETO member traitors are our greatest assurances on the path of achieving our 2023 vision for the 100th anniversary of the Republic of Turkey.*¹⁶⁶

---

¹⁶² Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's message on the Republic Day (1)», 28. oktober 2015, <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/35791/president-erdogans-message-on-the-republic-day>.

¹⁶³ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message of President Erdoğan on the Republic Day (2)», 28. oktober 2016, <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/55815/message-of-president-erdogan-on-the-republic-day>.

¹⁶⁴ Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (4)», 28. oktober 2019, <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/112328/president-erdogan-s-message-on-29-october-republic-day>.

¹⁶⁵ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message of President Erdoğan on the Republic Day (2)».

¹⁶⁶ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message of President Erdoğan on the Republic Day (2)».

Talens helhet virker å være mer rettet mot minnet av kuppforsøket enn selve republikkdagen, og Erdogan bruker store deler av talen til å minnes denne hendelsen. I talen viser Erdogan til at nasjonen nok en gang bekreftet at den stod forent med staten. Deretter legger han til at den tyrkiske nasjonen viste at den ville kjempe mot all form for invasjon av den tyrkiske nasjonen, akkurat som under uavhengighetskrigen. Erdogan tror samtidig at alle tyrkiske borgere og deres venner er stolte av den episke historien som 15.juli har utviklet seg til å bli, og at Tyrkia har kommet sterkere og mer resolutt ut av kuppforsøket.¹⁶⁷ Dette gjør han på liknende vis i 2018-talen:

*The sacred memories of our citizens and security forces, who lost their lives in the fight against terror and on 15 July, will always live in our nation's mind and our state's identity.*¹⁶⁸

Gjennom talene fra 2016 og 2018 er Erdogan samtidig opptatt av få frem at republikken er en del av en lang tyrkisk historie. I 2016 talen viser til dette:

*We consider our Republic as an achievement of our 2200-year old state tradition and one thousand-years of Seljuk and Ottoman heritage, attained under the difficult conditions of those days.*¹⁶⁹

Og I talen fra 2018 uttrykker Erdogan følgende:

*We will, inshallah, crown our great journey, which has been going on in a historical continuity from the Seljuk Empire to the Ottoman Empire and from there to the young Republic of Turkey, with our 2023 goals, and raise it an upper level with our 2053 and 2071 visions.*¹⁷⁰

---

¹⁶⁷ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message of President Erdoğan on the Republic Day (2)».

¹⁶⁸ Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (3)», 28. oktober 2018, <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/99431/president-erdogan-s-message-on-29-october-republic-day>.

¹⁶⁹ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message of President Erdoğan on the Republic Day (2)».

¹⁷⁰ Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (3)».

På grunnlag av disse eksemplene vitner man til at Erdogan bruker språket i talene til å fremme en signifikans ved andre minner enn selve minnet av republikkdagen. Til tross for at talene er holdt ved en republikansk minnedag, er Erdogan offensiv i måten han ordlegger seg på i talene. Erdogan ilegger stor signifikans knyttet til 15.juli-kuppet, ved å vise at den er en del av statens identitet og nasjonens minner. At Erdogan velger å minnes republikken i lys av den seljukkiske og ottomanske arven, kan tolkes i retning av at han utfordrer den republikanske forståelsen som anser starten av den tyrkiske historien fra 1919. Derfor tolker jeg det som at Erdogan aktivt utfordrer minnet av republikkdagen ved å forsterke signifikansen av minnene ved 15.juli-kuppet, som Erdogan har beskrevet som Tyrkias andre uavhengighetskrig. Mens Erdogan tidligere har arrangert feiringer og minnedager for å minnes nye ottomanske og førtyrkiske minner, ser man i tilfellet av 30.august-seiersdagen og 29.oktober republikkdagen at han bruker de republikanske minnedagene til å fremheve viktigheten av andre minner og begivenheter.

2.Praksis/Aktivitet

Som øverste leder i Tyrkia er det en nødvendighet for Erdogan å aktivt delta i minnesmarkeringen av republikkdagen. I likhet med 30.august-seiersdagen har republikkdagen en stor plass i den republikanske minnekulturen. Republikkdagen kan derfor anses som et kulturelt minne som er institusjonalisert i den republikanske minnekulturen og blir uttrykt gjennom både språklige og ikke-språklige ritualer. Erdogans aktivitet kan ses i forhold til hans taler på minnedagen. En annen viktig del av 29.oktober er ritualene og minnesmarkeringene som er knyttet til Anitkabir-mausoleet. Hvert år er Anitkabirs seremonielle adkomst, den åpne plassen ved mausoleet og æresalen fullpakket med besøkende som viser sin aktelse for Atatürk og den tyrkiske nasjonen ved å besøke monumentet.¹⁷¹ Her er det også vanlig praksis at presidenten og andre med politisk verv besøker mausoleet for å vise sin aktelse. I talene fra 2019 og 2021 kan man se at Erdogan innledningsvis starter talene med å minnes Mustafa Kemal Atatürk som grunnleggeren av den tyrkiske republikken.¹⁷² I disse to talene vitner man at Erdogan også bruker «Atatürk», et navn han har avstått fra å bruke tidligere. Det kan tenkes at Erdogan gjør det for å få støtte hos et bredere publikum enn det han tidligere har hatt.¹⁷³ Uten om formaliteten med å minnes republikkdagen og Mustafa

---

¹⁷¹ Wilson, *Beyond Anitkabir*, s.114.

¹⁷² Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (4)».

¹⁷³ Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (5)», <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/132186/president-erdogan-s-message-on-29-october-republic-day>.

Kemal Atatürk, bruker Erdogan anledningen til å aktivt minnes andre hendelser enn selve minnedagen, slik det har blitt vist tidligere. Det som er et gjennomgående tema i talene som er holdt ved republikkdagen, er minnet av 15.juli-kuppet. Her er Erdogan veldig opptatt av å adressere de heltmodige hendelsene av 15.juli-kvelden. Derfor kan Erdogans holdninger tolkes i retning av et forsøk på å skape et minnefundament rundt 15.juli-kuppet. Med en stor minnesmarkering som republikkdagen har Erdogan muligheten til å nå ut til en større del av samfunnet med tanke på at han taler til hele nasjonen. Erdogans 15.juli-innspill i republikkdag-talene kan anses som et forsøk på å påvirke den republikanske minnekulturen, hvor minnet av 15.juli blir forsterket i forhold til minnet rundt republikkdagen.

3. Identitet

Identitetsperspektivet i talene om republikkdagen kan problematiseres på ulike måter. Republikkdagen har en stor betydning for den republikanske identiteten, og talene til Erdogan er henholdsvis holdt med intensjon om å minnes denne dagen i lys av den republikanske identiteten. Christopher Wilson viser til antropologen Clifford Gertz som definerer ritualer som historier mennesker forteller seg selv om seg selv, og derfor kan ritualer forstås som en viktig del av prosessen med identitetsbygging.¹⁷⁴ Dermed er ritualene knyttet til republikkdagen en viktig del av den republikanske identiteten i Tyrkia, hvor man siden 1923 har feiret denne dagen. Derimot, fremstår Erdogans taler som fragmenterte da store deler av talene konsentrerer seg om å videreformidle en annen identitet enn den republikanske. I tre av disse talene er det minnet av 15.juli-kuppet og minner av før-republikansk tid som preger innholdet i talene. Spesielt i talen fra 2016, virker Erdogan å være engasjert i å minnes 15.juli-kuppet mer enn republikkdagen. Slik det har blitt vist tidligere, er Erdogan opptatt av å presisere at minnene av 15.juli-kuppet vil være en del av nasjonen og en del av statens identitet for evig. Erdogan bruker samtidig den før-republikanske perioden til å rettferdiggjøre republikkens opprettelse. I 2016-talen peker han på at de anser republikken som en oppnåelse av den ottomanske arven.¹⁷⁵

På spørsmålet om Erdogan prøver å danne en ny nasjonalidentitet som skiller seg fra den republikanske identiteten peker argumentene på at han gjør det. Erdogans engasjement i å minnes 15.juli-kuppet ved republikkdag-talene tolker jeg som et forsøk på å skape en identitet ved minnet av 15.juli-kuppet. Erdogans republikkdag-taler fungerer som et talerør for

---

¹⁷⁴ Wilson, s.110.

¹⁷⁵ Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message of President Erdoğan on the Republic Day (2)».

identiteten han ønsker å skape rundt 15.juli-kuppet. Erdogans bruk av før-republikansk historie for å rettferdiggjøre republikken kan tolkes i retning av at han demper betydningen av republikken, ved å vise til at tyrkere har hatt lange tradisjoner med statspraksis. Bruken av seljukkisk og ottomansk historie forsterker den før-republikanske historieforståelsen som lenge var tonet ned av republikkens grunnleggere.

4.Forhold

Forholdet mellom Erdogans fem taler på republikkdagen og den eksisterende minnekulturen belyses i første rekke gjennom uttalelser av hvordan republikken har stått støtt gjennom dens levetid. Som tidligere nevnt, viser Erdogan til hvordan republikken har vært et bevis på at Tyrkia står støtt selv ved de vanskeligste omstendighetene. Republikken gir samtidig håp for fremtiden og republikkens 92 år lange historie er noe som må læres av.¹⁷⁶ Ved 2019-talen viser Erdogan til at Tyrkia har opprettholdt sin kamp for uavhengighet fra republikkens begynnelse og fortsetter i dag gjennom nasjonalforsamlingen, og dens vilje.¹⁷⁷ Gjennom disse eksemplene kan vi se at Erdogan viser engasjement til å peke på den republikanske historien som viktig del av tyrkernes historie. Erdogan går til og med så langt som å vise at den republikanske historien er noe som må læres av, og han virker å ha omfavnet verdien av denne minnekulturen. Når det er sagt, er det viktig å trekke inn at Erdogan ikke utelukkende er interessert i å bare minnes republikkdagen. Slik det er vist, bruker Erdogan anledningen i talene til å forsterke minnegrunnlaget rundt 15.juli-kuppet. 15.juli-kuppet likestilles med republikkdagen, og Erdogan er eksplisitt i måten han fremhever minnet av 15.juli-kuppet på. At Erdogan anser republikken som et resultat av seljukkiske og ottomansk arv bekrefter hans anstrengte forhold til deler av den republikanske minnekulturen. Erdogans anfektelse av å forsterke minnet rundt 15.juli-kuppet og hans stadige henvisninger til før-republikansk historie tolker jeg som et forsøk på å skape glemsel rundt republikkdagen. Til tross for at Erdogan taler ved republikkdagen, er talenes innhold klart rettet mot å minnes begivenheter som ikke henger sammen med republikkdagen.

5. Politikk

Som en del av de politiske og ideologiske perspektivene som kommer til uttrykk ved disse talene, ser man at Erdogan ved flere anledninger peker på at de vil nå målene de har satt for 2023. Dette er tilfelle i talene fra 2015 og 2018. I talen fra 2021 sier Erdogan følgende:

---

¹⁷⁶ Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's message on the Republic Day (1)».

¹⁷⁷ Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (4)».

*These achievements we have made in economy, internal politics and foreign policy despite these harsh conditions of the pandemic, are an important sign of the efficiency of the Presidential System of Government [...]*¹⁷⁸

Det Erdogan sikter til i dette tilfellet er Tyrkias overgang fra parlament-styre til å bli et presidentstyre. I 2017 ble det avholdt en folkeavstemning i Tyrkia, hvor det ble stemt for en lovendring som foreslo å gå fra en parlamentarisk regjeringsform til presidentstyre.¹⁷⁹ Dette var en tendens i det som har blitt omtalt som Tyrkias retning mot en autoritær stat. Det er mange argumenter for at Tyrkia ikke kan kategoriseres som et demokrati lenger, men heller et konkurransedyktig diktatur.¹⁸⁰ Karabekir Akkoyunlu peker på at Erdogans politiske diskurs har vært knyttet til å anse valgurnene som en del av den «nasjonale viljen». Viljen til millionene som stemmer på andre politiske partier og de mange opposisjonelle gruppene blir stemplet som fiender av den nasjonale viljen.¹⁸¹ Derfor kan Erdogans uttalelser i 2021-talen forstås som en måte å rettferdiggjøre presidentsystemet på. Målene de har oppnådd gjennom effektiviteten av presidentsystemet kan også ses i sammenheng med AKPs 2023-visjoner, som har mål knyttet til både innenrikspolitikk og økonomi.¹⁸² Derfor kan Erdogans uttalelser tolkes i retning av at presidentstyre vil ha en positiv innvirkning på den langsiktige minnepolitikken Erdogan prøver å skape med alle visjonene han og AKP er ute etter å utvikle.

Et annet aspekt som peker på det ideologiske perspektiv når minner blir diskutert er Erdogans besettelse av å bruke ottomansk og seljukkisk historie til å rettferdiggjøre republikkens grunnleggelse. Erdogans uttalelser kan ses i sammenheng med det ideologiske grunnlaget knyttet til neo-ottomanisme. Denne ideologiske bakgrunnen brukes til å rettferdiggjøre republikken som en del av den lange tyrkiske historien med statspraksis og som en del av seljukkisk og ottomansk-arven. Erdogan rettferdiggjør den tyrkiske republikkens verdi gjennom en historieforståelse som står i rake motsetning til den republikanske minnekulturen og dens historieforståelse.

---

¹⁷⁸ Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (5)», <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/132186/president-erdogan-s-message-on-29-october-republic-day>.

¹⁷⁹ Md Muddassir Quamar, «The Turkish Referendum, 2017», *Contemporary Review of the Middle East* 4, nr. 3 (1. september 2017): 319–27, <https://doi.org/10.1177/2347798917711076>.

¹⁸⁰ Ozturk og Baser, *Authoritarian Politics in Turkey*, s.55.

¹⁸¹ Ozturk og Baser, s.55.

¹⁸² AK PARTİ «2023 Siyasi Vizyon».

5.Drøfting

I det følgende vil analysekapittelet brukes som grunnlag til å drøfte forskningsspørsmålene som ble presentert i innledningen. Funnene i analysen vil brukes til å drøfte følgende spørsmål:

1. Hvilke minner kommer til uttrykk i minnediskursen knyttet til den utvalgte empirien?
2. Hvordan kan Erdogans taler ses på som et forsøk på å påvirke den tyrkiske minnekulturen?

5.1 Hvilke minner kommer til uttrykk i minnediskursen rundt Erdogans taler?

Av talene som har blitt analysert i denne oppgaven ser man at minnene som kommer til uttrykk i Erdogans taler er avhengig av talenes tema og innhold. I minnediskursen knyttet til talene om erobringen av Istanbul, feiringen av Kut- og Manzikert-seieren og talene som omhandler 15.juli-kuppforsøket er Erdogan opptatt av å skape en kultur rundt disse minnesmarkeringene for at de skal være levedyktig i et samfunn som har vært preget av en republikansk minnekultur. Fra et teoretisk perspektiv må minnene som Erdogan knytter til disse minnesmarkeringene og feiringene stadfestes som kommunikative minner.

Minnediskursen som er knyttet til de ovennevnte talene tolker jeg som kommunikative minner, da minnegrunnlaget i disse talene kan knyttes til minnesmarkeringer og feiringer som Erdogan selv har engasjert i nyere tid. Minnene som angår Istanbul-erobringen og Kut- og Manzikert-seieren har vært fortrent i lys av den republikanske minnekulturen. Erdogans handlinger knyttet til å minnes disse hendelsene er på mange måter et forsøk på å danne et fundament rundt disse hendelsene ved å dele de med sine samtidsindivider og derav danne en minnekultur på grunnlag av disse hendelsene. For å innlemme disse hendelsene i en egendefinert minnekultur bruker Erdogan sosial interaksjon med befolkningen gjennom å arrangere feiringer og minnesmarkeringer for å få frem betydningen av minnene som har blitt fortrent av den republikanske minnekulturen. Som Tyrkias president fremstår Erdogan samtidig som en formidler, når han både gjenforteller og minnes disse hendelsene.

Når diskursen i talene angår 15.juli-kuppet er Erdogan opptatt av å fremstille kuppet som et av de største begivenhetene i deres samtid. Derav skaper Erdogan et narrativ av 15.juli-kuppet som han ønsker å inkludere i tyrkernes kollektive minner. I de analyserte talene får han dette

frem på ulike måter. Først og fremst, fremstiller Erdogan kuppforsøket som tyrkernes andre uavhengighetskrig og hendelsen gjenspeiles med en stor minnesignifikans i mange av talene Erdogan holder. For det andre, bekrefter Erdogan at 15.juli vil erklæres som en offentlig minnedag for å minnes 15.juli-martyrene og det tyrkiske demokratiet. I perioden etter 2016 blir 15.juli-kuppet jevnlig omtalt i talene til Erdogan uavhengig av om talenes tema er knyttet til 15.juli eller ikke.

Jeg velger derfor å tolke minnene som er knyttet til 15.juli som en hybridisering av kulturelle og kommunikative minner. På en side institusjonaliserer Erdogan minnene av 15.juli-kuppet ved å knytte et fast og årlig ritual til hendelsen. 15.juli-kuppet blir samtidig lagt frem som en viktig fortelling i samfunnet hvor Erdogan presiserer at folket forsvarte det tyrkiske demokratiet. Dette narrativet blir brukt til å minnes martyrene som døde for demokratiet. Erdogan er også offensiv i å forklare tyrkernes situasjon i nåtiden ved å se tilbake på den heltmodige motstanden de utviste under kuppforsøket. Minnene av 15.juli-kuppet kan tolkes som kommunikative i den forstand av at Erdogan på sporadisk vis minner befolkningen på hvor viktig minnene av 15.juli-kuppet er for deres nasjon i talene han holder. Dette kan tyde på frykt fra Erdogans side for at 15.juli-kuppet kun forblir generasjonsminner som enten ikke får grobunn i samfunnet eller forsvinner med tiden, gjennom glemsel. Derfor bruker han sosial interaksjon gjennom talene til å viderefremme betydningen av 15.juli til publikumet han taler til.

Minnene som kommer til uttrykk i både talene som tar for seg erobringen av Istanbul, seieren ved Kut og Manzikert og 15.juli-kuppet har også sterk tilknytning til begrepet minnesteder. Alle talene Erdogan har holdt i denne sammenhengen er både knyttet til geografiske lokasjoner og minnedager som er knyttet til symbolske handlinger ved disse geografiske lokasjonene. Slik funnene i analysen viser holder Erdogan tale for å feire ottomanenes erobring av Istanbul og hedrer den ottomanske sultanen Fatih Sultan Mehmet II. Ved talene som er knyttet til Kut og Manzikert-seieren minnes hendelsene knyttet til disse geografiske lokasjonene. Disse minnestedene er også i samsvar med Pierre Noras kriterier for å bli identifisert som et minnested. Spesielt den materielle og symbolske dimensjonen er veldig fremtredende ved minnestedene som blir omtalt i talene. Det som likevel er problematisk i forhold til disse minnestedene er at de ikke har vært assosiert med minnepraksis tidligere. Minnene knyttet til disse stedene har dermed ikke vært en del av den nasjonale identiteten under republikansk periode.

15.juli-kuppet har også en minnstedsfunksjon, da 15.juli ble erklært som en minnedag for demokratiet og martyrene som falt under kuppforsøket. Erdogan uttrykte samtidig at minnene av 15.juli vil leve for evig og være en del statens identitet. Et interessant aspekt ved 15.juli-kuppet og dens funksjon som et minnsted kan ses i Timur Hammonds forskningsartikkel *Making Memorial Publics: Media, Monuments and The Politics of Commemoration Following Turkey's July 2016 Coup Attempt*. I artikkelen argumenterer Hammond for at det å skape offentlige minnsteder etter kuppforsøket i 2016 har vært avhengig av en rekke forhold. Først og fremst, argumenterer Hammond for at myndighetenes investering i å produsere og sirkulere en ønsket narrativ i media er viktig. Deretter peker han på befolkningens kapasitet og ønske for å konsumere disse mediene i forskjellige former, for eksempel gjennom tradisjoner knyttet minnesmarkeringer for å minnes nasjonens helter og martyrer eller gjennom minneestetikk materialisert gjennom nettbaserte medier, monumenter, minnsteder og museer.¹⁸³

I forhold til dannelsen av offentlige minnsteder i sammenheng med 15.juli-kuppet viser Hammond til navneforandringen av Bosporos-broen i Istanbul til *15 Temmuz Şehitler Köprüsü* (15.juli-martyrbroen). 15.juli-kvelden var Bosporos-broen et av de første stedene befolkningen i Istanbul støtte på militære enheter som hadde i oppdrag å etablere militær unntakstilstand. Senere ble broen en av hovedscenene for kampene mellom kuppmakernes militærjunta og sivile demonstranter. Broen ble åsted for noen av de mest ikoniske bildene som ble tatt under kuppforsøket. Navneforandringen av broen til 15.juli-martyrbroen var både en kontekstuell minnesmarkering i forhold til kampene som foregikk på broen og en symbolsk appropriasjon av et av landets tydeligste landemerker.¹⁸⁴ Sett fra minnsteders teoretiske perspektiv kan denne handlingen ses i lys av kriteriet om minnsteders symbolske dimensjon, hvor Bosporos-broen i denne sammenhengen har blitt tildelt en symbolsk aura knyttet til minnene av 15.juli-kuppet.

I tillegg til navneforandringen av broen, handlet Istanbul kommune, som den gang var styrt av AKP, raskt med å bygge et minnesmonument ved den anatoliske innkjørselen av broen.

---

¹⁸³ Timur Hammond, «Making Memorial Publics: Media, Monuments, and the Politics of Commemoration Following Turkey's July 2016 Coup Attempt», *Geographical Review* 110, nr. 4 (1. oktober 2020): 536–55, <https://doi.org/10.1080/00167428.2019.1702429>.

¹⁸⁴ Hammond, s.546.

Monumentet ble innviet det andre året av 15.juli-minnesmarkering av Erdogan selv. Erdogan beskrev monumentet som «*anıt*» (minnesmerke) og «*makam*» (et begrep som ofte brukes i sammenheng med religiøse pilgrimsteder). Rundt monumentet er det plantet 250 sypresstre som representerer livene som gikk tapt 15.juli-kvelden. Valget av sypresstrær er forsettlig, da denne trearten er forbundet med muslimsk begravelsessedvane i Tyrkia. Monumentets dom er således formet etter ottomansk og islamsk tradisjon. Domens arkitektoniske form og inngraveringer er forbundet med ottomansk minnearkitektur.¹⁸⁵ På den måten kan man se at Erdogan og AKP har jobbet for å uttrykke 15.juli-kuppet som et levedyktig minne i det tyrkiske samfunnet ved å tilegne geografiske lokasjoner betydning for minnet av 15.juli-kuppet. Gjennom arbeidet med å erklære Bosphoros-broen som et minneste for 15.juli-kuppet, har Erdogan greid å skape et ottomansk og islamsk særpreg ved minneste for en av de viktigste hendelsene i Erdogans regjeringstid. Erdogans anfeltelse av å inkludere 15.juli i den tyrkiske minnekulturen gjenspeiles ikke bare i talene som har blitt analysert i denne oppgaven, men også i minneste politikken Erdogan har ført etter kuppet i 2016.

I talene Erdogan har holdt ved de republikanske minnedagene er det en variasjon av minner som kommer til uttrykk. Det er ikke til å unngå at 30.august-seiersdagen og 29.oktober-republikkdagen er en del av det kollektive minnet i det tyrkiske samfunnet. Deres posisjon som en viktig del av den republikanske minnekulturen gjør det uunngåelig for Erdogan å unngå minnesmarkeringene som er knyttet til disse hendelsene. Som kollektive minner i det tyrkiske samfunnet blir minnene av 30.august og 29.oktober holdt i live gjennom sosialiseringen som årlig finner sted på de gitte dagene, hvor det både holdes taler og gjennomføres ritualer som er knyttet til disse minnesmarkeringene. Slik det ble vist i analysen er besøk til Atatürks mausoleum et av de vanligste ritualene knyttet til minnesmarkeringene. Således uttrykkes minnet av 30.august og 29.oktober gjennom den kommunikasjonsprosessen kollektive minner bygger på, hvor minnet av disse hendelsene i dette tilfelle kommuniseres gjennom Erdogans taler. Minnene som kommer til uttrykk av 30.august- og 29.oktober-talene kan på overordnet vis tolkes som kulturelle minner, da talene til Erdogan i første plan handler om å minnes de institusjonaliserte minnene i den republikanske minnekulturen. Derimot, peker innholdet i mange av 30.august- og 29.oktober-talene på at Erdogan prøver å styrke minnegrunnlaget rundt de kommunikative minnene av 15.juli-kuppet og førtyrkiske og ottomanske hendelser som feirer ulike seiere og erobringer. Mange av talene han holder ved

---

¹⁸⁵ Hammond, s.548-549.

de republikanske minnedagene fungerer som talerør for Erdogans kommunikative minner. Erdogans anfektelse av å omtale 15.juli-kuppet og vise til Tyrkias ottomanske og seljukkiske fortid tyder samtidig på at han er ute etter å omgjøre minnene av 15.juli og ottomansk og seljukkisk fortid til kulturelle minner, og derav inkludere disse minnene i nasjonens kollektive minner.

5.2 Hvordan kan Erdogans taler tolkes som et forsøk på å påvirke den tyrkiske minnekulturen?

I artikkelen «Seven circles of European memory» argumenterer statsviter Claus Leggewie for at overnasjonale- og transnasjonale minner i Europa kan forstås gjennom en rekke konsentriske sirkler som utgår fra et sentralt punkt. Enten eksemplifisert som en historisk dato eller minnesteder.¹⁸⁶ Under dette forskningsspørsmålet argumenterer jeg for at Erdogan operer med to sirkler i sin forståelse av minner. Den første av disse er identitetsoppbyggingen rundt Visjon 2023. I mange av talene som har blitt analysert i denne oppgaven nevner Erdogan at det jobbes for å nå 2023-målene. Et av de viktigste punktene som kommer frem av Visjon 2023 er det AKP kaller for konservativ-demokratisk identitet. AKP anser seg selv som et konservativ-demokratisk parti i det politiske spektret.¹⁸⁷ AKP's konservativ-demokratiske identitet blir beskrevet som en blanding av generell konservativ praksis så vel som en praksis som er formet av de sosiokulturelle karakteristikene i Tyrkia. Den konservativ-demokratiske identiteten blir beskrevet som essensiell del i Tyrkias demokratiutvikling, i et land hvor den store andelen av befolkning er muslimer. Viktige punkter i den konservativ-demokratiske identiteten er forsoningspolitikk og normalisering av den konservativ-demokratiske identiteten. Forsoningspolitikken bygger på at sosialt og kulturelt mangfold skal være med på å bidra til toleranse og skånsomhet i politikken. Normalisering av den konservativ-demokratiske identiteten bygger på at den tyrkiske politikken gjennom de siste årene har vært preget av anspenhet knyttet til temaer som religion og politikk, tradisjon og modernitet, religion og stat og stat og samfunn. AKP peker på at de jobber for å skape en sunn forestilling knyttet til disse forestillingene som har skapt spenning i politikken.¹⁸⁸

Jeg vil derfor argumentere for at Erdogan forsøker å påvirke den tyrkiske minnekulturen ved å formere den konservativ-demokratiske identiteten som en brikke i den tyrkiske

---

¹⁸⁶ Claus Leggewie, «Seven circles of European memory», 20. desember 2012, <https://www.eurozine.com/seven-circles-of-european-memory/>.

¹⁸⁷ AK PARTİ, «2023 Siyasi Vizyon».

¹⁸⁸ «2023 - Siyasi Vizyon».

minnekulturen. Identiteten uttrykkes hovedsakelig gjennom Erdogans referanser til Visjon 2023 i talene. Så vel som å være en manifestasjon som skal prege de politiske, kulturelle og økonomiske utsiktene i landet, sikter den konservativ-demokratiske identiteten av Visjon 2023 å påvirke den langsiktige minnepolitikken i Tyrkia. Den konservativ-demokratiske identiteten kan forstås gjennom Erdogans stadige referanser til Tyrkias ottomanske og seljukkiske fortid som gjerne forstås i sammenheng med de religiøse undertonene som er knyttet til minnene av den ottomanske og seljukkiske fortiden. Den konservativ-demokratiske identiteten kan også ses i sammenheng med Erdogan og AKPs neo-ottomanske ideologi. Parallellene mellom Erdogan og AKPs konservative politikk og den neo-ottomanske ideologien kan forstås i sammenheng med Erdogan og AKPs tolkning av det ottomanske riket som et produkt av muslimske tyrkere. Av talene som er analysert ser man at Erdogan holder taler ved spesifikke minnedager og feiringer knyttet til den ottomanske og seljukkiske fortiden. Mye av innholdet i de forskjellige talene henviser til minnene av disse hendelsene, og uttrykker hvordan de hatt en stor betydning for den tyrkiske identiteten, historien og hvordan den videre kommer til å ha stor betydning for den tyrkiske fremtiden. På grunnlag av dette velger jeg å forstå Erdogans henvisning til minner knyttet til den ottomanske fortiden som en del av konservativ-demokratiske identiteten.

Identitetsspørsmålet som blir tatt opp i Visjon 2023 kan derfor tolkes i retning av at Erdogan forsøker å endre den tyrkiske minnekulturen ved å erstatte den republikanske identiteten i samfunnet med det han definerer som konservativ-demokratisk identitet. Selv om AKP gjennom Visjon 2023 argumenterer for at de jobber for å normalisere denne identiteten ved å skape sunne forestillinger av politisk anspenhet i det tyrkiske samfunnet, vitner innholdet i talene om at konservative og tradisjonalistiske nyanser står i motsetningen og skaper politisk anspenhet i møte med den republikanske minnekulturen. Erdogan bruker talene til å forsterke ottomanske og seljukkiske minner i lys av dagens minnekultur. På en annen side virker han å ha en agenda som er ute etter å undertrykke den republikanske minnekulturen gjennom en minnekulturell revolusjon som kritiserer den sekulære eliten i det tyrkiske samfunnet og, viser hvordan denne minnekulturen er mangelfull ved å definere den tyrkiske historiens start fra 1919.

Den andre sirkelen Erdogan operer etter for å påvirke den tyrkiske minnekulturen kan ses i begrepet «*majoritarian conservatism*». Førsteamanuensis Onur Bakiner ved Universitetet i Seattle forklarer «*majoritarian conservatism*» som et minnerammeverk som er stadfestet av

myndighetene (Erdogan & AKP) og understøtter en konservativ-nasjonalistisk tolkning av fortiden. Bakiner argumenterer for at fremkomsten av AKP som et dominerende politisk parti har ført til muligheter for å forkaste rammeverket av det kemalistiske minnet gjennom «majoritarian conservatism».¹⁸⁹

I artikkelen *Is Turkey coming to terms with its past? Politics of memory and majoritarian conservatism* argumenterer Bakiner for at AKPs konsolidering av den politiske makten i Tyrkia har gitt myndighetene muligheten for å erstatte rammeverket av minner med en ny myndighetsstadfestet historiografi. Mange har sett på gjenoppstandelsen av neo-ottomanisme som et vendepunkt for AKPs bestigelse til den politiske tronen. Bakiner argumenterer videre for at glorifisering av den ottomanske fortiden i nåtid, kun er et av mange aspekter knyttet til endringer i hvordan representasjoner av fortiden virker inn på samfunnets historiske sensitivitet og politiske verdier. «Majoritarian conservatism» bygger på å fremme en ukritisk og nasjonalkonservativ tolkning av fortiden som sikter på å ha en populær appell for å forsikre politisk støtte og forsterke en særegen idé av kollektiv tilhørighet, mens den påtvinger stillhet på kritiske historiografier, minner og identiteter som utfordrer denne idéen.¹⁹⁰ Dette er noe som kan gjenkjennes i talene som har blitt analysert, hvorpå Erdogans besettelse av den ottomanske fortiden brukes til å holde minnedager og feiringer som hedrer historiografien knyttet til denne perioden. Innholdet i mange av talene er med på å vise hvordan hendelser som erobringen av Istanbul, seieren i Kut og Manzikert er av stor betydning for den tyrkiske identiteten og har vært med på å forme den tyrkiske identiteten. «Majoritarian conservatism kan også ses i lys av Visjon 2023, hvor målet til Erdogan og AKP er å danne og opprettholde en konservativ-demokratisk identitet i samfunnet. Dette samsvarer med definisjonen av «majoritarian conservatism» som bygger på ukritisk og nasjonalkonservativ tolkning av fortiden med et tungt fokus på ideologiske prinsipper av neo-ottomanisme.

For å kunne forstå essensen av «majoritarian conservatism» er det viktig å kontekstualisere perioden den har blitt utviklet under. Det er under AKPs regjeringstid at det republikanske og kemalistiske rammeverket av minner har tapt sin hegemoniske posisjon. AKPs konsolidering av makten tillot Erdogans regjering å svekke militærets rolle i politikken og tvang rettslige-, byråkratiske- og utdanningsinstitusjoner å samarbeide med regjeringen. Politisk og

---

¹⁸⁹ Onur Bakiner, «Is Turkey coming to terms with its past? Politics of memory and majoritarian conservatism», *Nationalities Papers* 41, nr. 5 (1. september 2013): 691–708, <https://doi.org/10.1080/00905992.2013.770732>.

¹⁹⁰ Bakiner, s.692.

økonomisk stabilitet i perioden mellom 2002 og 2012 fikk AKP politikere og pro-regjeringsintellektuelle til å argumentere for at tyrkisk modernitet ikke trengte å følge den kemalistiske modellen som skiller religion fra det offentlige liv. AKP-politikerne og intellektuelle avviste påstanden om at modernistisk progresjon bare kunne finne sted under ledelsen av en vestlig og sekulær elite. Disse tankene hadde store implikasjoner på de kollektive minnene i det tyrkiske samfunnet. Minnekulturen i Tyrkia har gjennomgått drastiske endringer under AKPs regjeringperiode. Bakiner peker på at stikkordet for endringene er neo-ottomanisme, gjenoppstandelse av interesse og stolthet i det ottomanske riket som et eksempel i historien på en muslimsk-tyrkisk stormakt. Denne ideologien har hatt innvirkning både innenriks- og utenrikspolitikken. Hengivenheten overfor den ottomanske fortiden har utspilt seg i dagens samfunn gjennom deltakelse i begravelser til medlemmer av det ottomanske dynastiet og gjennom å fremmane de gamle sultanene som forfedre (*ecdad*). Disse handlingene uttrykker den ottomanske historien selektivt som en tyrkisk- og muslimsk-dominerende periode med fred, frihet og velstand, hvorpå AKP anses som frelser av nasjonens overordnede moral og politiske tradisjoner etter flere tiår med amnesi påtvunget av den sekulære republikanske eliten.¹⁹¹

Sett i lys av talene som er analysert i denne oppgaven bekrefter både innholdet og temaet i talene det ideologiske perspektivet knyttet til neo-ottomanisme som et viktig element i «majoritarian conservatism». Først og fremst kan det ses i samsvar med at Erdogan arrangerer erobringstog og minnedager for ulike seiere fra den ottomanske fortiden. Gjennom talene vitner man samtidig til hvordan Erdogan hedrer og uttrykker de ottomanske begivenhetene som en viktig del av tyrkernes historie. Slik det er vist i analysen ser man samtidig at Erdogan omtaler ottomanene som sine forfedre. På en annen side, viser analysen at Erdogan også er opptatt av å minnes ottomanske minner ved minnedager som er knyttet til den republikanske minnekulturen. Gjennom 30.august- og 29.oktober-talene kan man se at han stadig referer til Tyrkias tradisjoner og historie knyttet til den ottomanske og det seljukkiske fortiden. At Erdogan er så eksplisitt i å minnes disse hendelsene både ved å referere til dem i talene og gjennom å arrangere feiringer og minnedager til ære for disse hendelsene kan tolkes som minnekulturell revolusjon mot den påtvungne amnesien den sekulær-republikanske eliten førte i flere tiår. På den måten kan Erdogan og AKPs handlinger forstås som et forsøk på å påvirke den tyrkiske minnekulturen, hvorpå handlingene til Erdogan også bekrefter klare

---

¹⁹¹ Bakiner, s.698-699.

ønsker om å nedtone den republikanske minnekulturen ved å skape en minnekultur rundt før-tyrkisk og ottomansk fortid.

I en videre argumentasjon peker Bakiner på at endringene i de kollektive minnene strekker seg lengre enn å bare anse den ottomanske historien som en anvendelig fortid for samtidens Tyrkia. Bakiner viser ulike grunner til at endringene under Erdogan og AKP ikke bare kan bemerkes som neo-ottomanisme. En av grunnene peker på AKPs politikk som har vært strategisk og forsiktig med ottomanske forestillinger, spesielt rundt utenrikspolitiske implikasjoner som gjelder imperiets fortid. AKPs ledelse har nektet for å handle etter neo-ottomanske prinsipper, spesielt med tanke på det utenrikspolitiske initiativet deres i Midtøsten.¹⁹² Jeg vil argumentere imot påstanden om AKPs forsiktighet rundt å bemerkes som neo-ottomanister i et utenrikspolitisk lys. I analysen av talene ser man at Erdogan ved flere anledninger omtaler mange av de geografiske områdene som lå under det ottomanske riket som en viktig del av den tyrkiske historien. Erdogan peker blant annet på at områder som Mosul og Damaskus var tyrkisk jord for kun hundre år siden, og bruker dette argumentet for å rettferdiggjøre tyrkiske interesser i disse områdene. Talen som holdes ved minnedagen for Kut-seieren, feirer seier av et geografisk område som ikke er tyrkisk territorium i dag.

Det skal sies at Bakiners forskningsartikkel er fra 2013, og den minnepolitiske utvikling har nok endret seg fra 2013 til i dag. Derfor kan det også tenkes at det har vært en endring i Erdogans utenrikspolitiske karakter i lys av alle hendelsene som har funnet sted i Midtøsten i perioden fra 2013 til i dag. Det er samtidig viktig å nevne at Erdogan har konsolidert makten ytterligere etter kuppforsøket i 2016 gjennom folkeavstemmingen av 2017 som har bidratt til at Erdogan har fått mer makt. På grunnlag av det vil jeg argumentere for det motsatte, nemlig at den neo-ottomanske agendaen rundt utenrikspolitiske spørsmål har blitt mer fremtredende i årene etter 2013, hvorpå innholdet i talene til Erdogan er et bevis på dette.

Avslutningsvis peker Bakiner på at den historiske diskursen som forfektes av AKP-ledelsen og pro-AKP intellektuelle er «majoritarian conservative». I stedet for å fremheve dens neo-ottomanske karakter, som Bakiner mener er en liten del av det helhetlige rammeverket for minner, peker han på «majoritarian conservatism» som en kilde for legitimitet. Det skjer gjennom en pågående støtte av sosial-konservative og nasjonalister som utgjør majoriteten av

---

¹⁹² Bakiner, s. 699.

AKPs velgerbase. «Majoritarian conservative»-verdensbilde bruker historien til å forestille seg og glorifisere nasjonen som en tyrkisk-muslimsk enhet. Bakiner mener at dagens hegemoniske minnediskurs i Tyrkia avhenger av majoritetens støtte for å få bekreftelse i samfunnet. Selv om «majoritarian conservatism» har stor støtte i dagens samfunn, foreligger det en stor risiko ved at den demper alternative stemmer rundt den tyrkiske minnekulturen.¹⁹³

Etter å ha analysert talene som Erdogan har holdt i perioden mellom 2015-2021, vil jeg argumentere for at Erdogan ytterligere har blitt opptatt av å implementere en neo-ottomanske historiografi og karakter i den tyrkiske minnekulturen. Dette gjennom å sette viktig historiske hendelser fra den ottomanske perioden i dagslys gjennom minnedager og feiringer. I talene finner Erdogan en plattform til å få støtte i forestillingene og glorifiseringen av nasjonen som en tyrkisk-muslimsk enhet. At Erdogan velger å ta opp minnediskurs i talene sine kan forstås i lys av «majoritarian conservatism» da han ønsker å få bekreftelse på en ny minnekultur ved å nå ut til publikummet som hører eller leser talene hans. Et annet aspekt av denne endringen ser man i Visjon 2023, hvor Erdogan og AKP prøver å skape en konservativ-demokratisk identitet som på sikt skal virke inn som den nye nasjonalidentiteten.

På grunnlag av dette vil jeg konkludere med at Erdogan forsøker å påvirke den tyrkiske minnekulturen gjennom en mer aggressiv og ekspansiv form for «majoritarian conservatism», hvor fortrenge minner av ottomansk historie gjenfødtes til å prege dagens tyrkiske minnekultur. Dette gjennom minnedager, feiringer og stadige påminnelser på at disse minnene har en stor betydning for nasjonen i dag og vil ha en stor betydning for fremtidens Tyrkia. Visjon 2023 kan stadfestes som et bevis på at Erdogan virkelig er ute etter å skape endringer i minnekulturen og i å definere en ny nasjonalidentitet. En potensiell tredje minnesirkel som kommer frem av talene er signifikansen Erdogan tilegner 15.juli-kuppet. At Erdogan omtaler 15.juli-kuppet som en ny uavhengighetskrig og dens posisjon som en minnedag for 15.juli-martyrer og demokratiet vitner om at Erdogan bruker presidentposisjonen til å kunne påvirke den tyrkiske minnekulturen uavhengig av å lene seg mot den ottomanske fortiden. Til tross for at Erdogan minnes republikanske minnedager, bekrefter utviklingen i talene at Erdogan har satt inn støtet for å skape endringer rundt den tyrkiske minnekulturen. Gjennom en konsentrasjon av nye minnedager og feiringer og politiske hendelser som innlemmes i minnekulturen har Erdogan igangsatt et iherdig forsøk på å erstatte den republikanske

---

¹⁹³ Bakiner, s.699

minnekulturen med en hybridisert og egendefinert minnekultur som sikter på å være den nye normalen i tyrkisk minnepolitikk.

6. Avslutning

6.1 Oppsummering

Denne oppgaven startet med å vise at det ikke var første gangen AKP brukte dikotomien mellom det «gamle» og det «nye» Tyrkia. Formålet med oppgaven har vært å vise at minnekultur- og minnepolitikk spiller en stor rolle i Erdogan og AKPs utforming av det «nye» Tyrkia. I denne masteravhandlingen har jeg prøvd å vise Erdogans forsøk på å påvirke minnekulturen gjennom et utvalg av taler han har holdt mellom årene 2015 til 2021. Erdogans forsøk på å påvirke den tyrkiske minnekulturen sikter på å skape et rammeverk av minner som bygger på to minnesirkler.

Den første sirkelen sikter på å skape et rammeverk av minner som bygger på den førtyrkiske og ottomanske fortiden til Tyrkia. Dette får Erdogan frem ved å arrangere minnesmarkeringer og feiringer knyttet til hendelser fra denne fortiden. På en annen side vitner man at Erdogan stadig påminner publikummet i talene om deres tilknytning til denne fortiden. Den andre sirkelen i Erdogans forsøk på å påvirke den tyrkiske minnekulturen sikter på å inkludere en egendefinert minnepolitikk i dette nye rammeverket av minner. Dette bygger blant annet på å skape en sterk minnestatus rundt 15.juli-kuppet som en viktig og definerende hendelse i nyere tyrkisk historie. Visjon 2023 fremtrer som et annet viktig aspekt i den egendefinert minnepolitikken som skal prege Erdogans nye tyrkiske minnekultur. I visjon 2023 presenterer Erdogan den konservativ-demokratiske identiteten han vil skal være gjeldende for samfunnet.

Hvorfor ønsker Erdogan å påvirke den tyrkiske minnekulturen? Dette kommer best frem gjennom de politiske og ideologiske aspektene i talene. Overordnet kan man si at Erdogan er ute etter å skape en minnekulturell revolusjon på grunnlag av misnøye med den nåværende minnekulturen som bygger på den republikanske historiografien. Erdogans tradisjonskonservative og neo-ottomanske bakgrunn står som en motpol til den kemalistiske ideologien som har vært styrende siden republikkens grunnleggelse. Som det ble vist i analysen påtok flere av de statlige institusjonene ansvaret for å videreføre kemalismens grunnleggende prinsipper, og Erdogan har ved flere anledninger i talene vist til kampene de har måttet kjempe for å kunne leve i tråd med egne politiske meninger og religiøs livsstil. Mustafa Kemal Atatürks ønske om å definere den ottomanske fortiden som en fotnote i en prektig og lang tyrkisk historie bidro på mange måter til amnesi rundt historien av den før-republikanske perioden. Men Atatürks handlinger har møtt på merkbare utfordringer med

Erdogan og AKP i makten. Gjennom analysen og drøftingen i denne masteravhandlingen har jeg prøvd å vise hvordan Erdogan utfordrer den republikanske minnekulturen gjennom å basere talenes tema og innhold på den neo-ottomansk ideologien som erkjenner Det ottomanske riket som en oppnåelse av muslimske tyrkere og som lederne av den muslimske verden. Erdogan bruker denne ideologien til å rettferdiggjøre den tyrkiske republikkens eksistens. Samtidig refereres det til ottomanene som forfedre hvorpå Erdogan knytter en historisk og følelsesmessig forbindelse til denne perioden. Gjennom «majoritarian conservatism» er Erdogan på god vei til å danne en minnekultur som forviser amnesien rundt den ottomanske historien og som sikter på å overta rollen som den regjerende minnekulturen i Tyrkia.

6.2 Videre forskning

Formålet med oppgaven har vært å se på hvordan Erdogan bruker minnediskurs i talene på presidentnettsiden til å si noe om og påvirke minnekulturen. I denne oppgaven tok jeg utgangspunkt i en rekke taler som hadde blitt publisert på den offisielle presidentnettsiden for å si noe om hvordan Erdogan forholder seg til den tyrkiske minnekulturen. Dette studiet har holdt seg på et mikronivå i forhold til forskning som er gjort tidligere, hvor man gjerne har tegnet de større bildene av hvordan Erdogan og AKP har vært med på å utvikle den tyrkiske minnekulturen etter nærmest hegemonisk makt siden 2002. I en tidlig fase av denne oppgaven hadde jeg planer om å analysere både taler fra den offisielle presidentnettsiden og publikasjoner fra AKPs nettside. Et spennende prosjekt kunne derfor vært og sett på hvordan Erdogan og AKP bruker minner i lys av disse publikasjonene.

På en annen side kan en mulighet være å studere hvor mottakelige dagens samfunn er for minnene Erdogan fremmer betydning ved og hvordan befolkningen forholder seg til disse minnene. Dette krever naturligvis en større studie, hvor man gjerne trenger sivile informanter som empirigrunnlag. Hvis man fortsatt vil holde seg på sporet av hvordan Erdogan bruker nettet som en plattform, kan det også være en mulighet analysere hvordan Erdogan og AKP bruker sosiale medier som Twitter og Instagram til å kommunisere med befolkningen, spre sitt politiske budskap og si noe om den tyrkiske minnediskursen. En kan med sikkerhet konkludere med at Erdogan er den mest innflytelsesrike presidenten i Tyrkia siden landsfader Mustafa Kemal Atatürk, og det bringer en flust av muligheter til å studere den komplekse politikken som preger dagens Tyrkia. I dagens politiske spekter ser man at Erdogan og AKP

står overfor mange fallgruver som potensielt kan bety slutten på Erdogans konservativ-demokratiske prosjekt. Etter tapet av storbyer som Istanbul, Ankara og Izmir ved lokalvalget i 2019 og med dagens økonomiske situasjon står Erdogan overfor en av sine vanskeligste oppgaver for å bevare makten i landet. Derav blir det interessant å følge med på om Erdogan og AKP greier å få gjennomslag for politiske beslutninger, Visjon 2023 og den langsiktige minnepolitikken de fører.

7. Kilde- og litteraturliste

7.1 Kilder

T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI: «İstanbul'un Fethi'nin 562. Yıl Dönümü Kutlamalarında Yaptıkları Konuşma», 30. mai 2015.

<https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/32584/istanbulun-fethinin-562-yil-donumu-kutlamalarinda-yaptiklari-konusma>.

Presidency Of The Republic Of Turkey: «Turkish Grand National Assembly 25th Term 2nd Legislative Year Opening Speech», 1. oktober 2015. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/35495/turkish-grand-national-assembly-25th-term-2nd-legislative-year-opening-speech>.

Presidency Of The Republic Of Turkey: «President Erdoğan's message on the Republic Day (1)», 28. oktober 2015. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/35791/president-erdogans-message-on-the-republic-day>.

T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI: «Kut'ül Ammare Zaferinin 100. Yıl Dönümü Töreni'nde Yaptıkları Konuşma», 29. april 2016. <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/43874/kutul-ammare-zaferinin-100-yil-donumu-torende-yaptiklari-konusma>

T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI : «15 Temmuz Darbe Girişimi ile İlgili Meydanlara Yaptıkları Konuşma», 23. juli 2016. <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/49742/15-temmuz-darbe-girisimi-ile-ilgili-meydanlara-yaptiklari-konusma>.

T.C.CUMHURBAŞKANLIĞI: 27. «Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma», 29. september 2016. <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/52447/27-muhtarlar-toplantisinda-yaptiklari-konusma>.

Presidency Of The Republic Of Turkey : Message of President Erdoğan on the Republic Day (2)», 28. oktober 2016. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/55815/message-of-president-erdogan-on-the-republic-day>.

Presidency Of The Republic Of Turkey : Anniversary of the Victory of Malazgirt», 25. august 2017. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/83261/malazgirt-zaferinin-yil-donumu>.

Presidency Of The Republic Of Turkey : August 30 Victory Day (1)», 29. august 2017. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/83305/30-agustos-zafer-bayrami>.

Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (3)», 28. oktober 2018. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/99431/president-erdogan-s-message-on-29-october-republic-day>.

Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (4)», 28. oktober 2019. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/112328/president-erdogan-s-message-on-29-october-republic-day>.

Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message on August 30 Victory Day (2)», 29. august 2020. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/121952/message-on-august-30-victory-day>.

Presidency Of The Republic Of Turkey : «Message on August 30 Victory Day (3)», 29. august 2021. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/130239/message-on-august-30-victory-day>.

Presidency Of The Republic Of Turkey : «President Erdoğan's Message on 29 October Republic Day (5)», 28. oktober 2021. <https://www.tccb.gov.tr/en/speeches-statements/558/132186/president-erdogan-s-message-on-29-october-republic-day>.

7.2 Litteratur

«30 Ağustos Zafer Bayramımız Kutlu Olsun! | Atatürk Araştırma Merkezi», u.å.

<https://www.atam.gov.tr/duyurular/30-agustos-zafer-bayramimiz-kutlu-olsun>.

AK PARTİ - «2023 Siyasi Vizyon», u.å. <https://www.akparti.org.tr/parti/2023-siyasi-vizyon/>.

Anadolu Ajansı. «Büyük Zafer'in 97. yıl dönümü kutlanıyor», 30. august 2019.

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/buyuk-zaferin-97-yil-donumu-kutlaniyor/1568835>.

Assmann, Jan. *Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance, and Political Imagination*. New York: Cambridge University Press, 2011.

<https://doi.org/10.1017/CBO9780511996306>.

Bakiner, Onur. «Is Turkey coming to terms with its past? Politics of memory and majoritarian conservatism». *Nationalities Papers* 41, nr. 5 (1. september 2013): 691–708.

<https://doi.org/10.1080/00905992.2013.770732>.

Connerton, Paul. *How Societies Remember*. Themes in the Social Sciences. Cambridge: University Press, 1989.

Dessingué, Alexandre. «From collectivity to collectiveness: Reflections (with Halbwachs and Bakhtin) on the concept of collective memory», 89–102, 2015.

Dessingué, Alexandre, og Ketil Knutsen. «Myndiggjøring gjennom kritisk minnebevissthet: Minnestudier i didaktisk perspektiv Alexandre Dessingué & Ketil Knutsen», 22. oktober 2020.

Anadolu Ajansı. «Erdogan urges people to learn from Turkey's history», 26. august 2017.

<https://www.aa.com.tr/en/turkey/erdogan-urges-people-to-learn-from-turkeys-history/894539>.

Routledge & CRC Press. «Erdoğan's Turkey: Islamism, Identity and Memory», u.å.

<https://www.routledge.com/Erdogans-Turkey-Islamism-Identity-and-Memory/Yavuz-Ozturk/p/book/9780367759056>.

Erlil, A. *Memory in Culture*. Palgrave Macmillan Memory Studies. London: Palgrave Macmillan UK, 2011.

Fosshagen, Kjetil. «Adnan Menderes». I *Store norske leksikon*, 4. november 2020.
http://snl.no/Adnan_Menderes.

Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs. «From Rep. of Türkiye Ministry of Foreign Affairs», u.å. <https://www.mfa.gov.tr/synopsis-of-the-turkish-foreign-policy.en.mfa>.

Garde-Hansen, Joanne. *Media and Memory*. Media Topics. Edinburgh: University Press, 2011.

Gee, James Paul. *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. 3rd ed. New York: Routledge, 2010.

Goplen, Ådne. «Mustafa Kemal Atatürk». I *Store norske leksikon*, 26. mars 2021.
http://snl.no/Mustafa_Kemal_Ataturk.

Gönlügür, Emre, og Devrim Sezer. «Therapeutic forgetting, agonistic remembrance: Conflicting memories of Izmir's Kültürpark and contested narratives in contemporary Turkey». *Memory Studies* 14, nr. 2 (1. april 2021): 395–421.
<https://doi.org/10.1177/1750698020921432>.

Hammond, Timur. «Making Memorial Publics: Media, Monuments, and the Politics of Commemoration Following Turkey's July 2016 Coup Attempt». *Geographical Review* 110, nr. 4 (1. oktober 2020): 536–55. <https://doi.org/10.1080/00167428.2019.1702429>.

Hanioglu, M. Şükrü. *Ataturk: An Intellectual Biography*. Course Book. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2011.

Ims, Gunvald Axner. «slaget ved Manzikert». I *Store norske leksikon*, 1. juni 2021.
http://snl.no/slaget_ved_Manzikert.

Irak, Dağhan, og Ahmet Erdi Öztürk. «Redefinition of State Apparatuses: AKP's Formal–Informal Networks in the Online Realm». *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 20, nr. 5 (3. september 2018): 439–58. <https://doi.org/10.1080/19448953.2018.1385935>.

Johnsen, Nilas. *Erdogan: Tyrkias nye sultan*. Oslo: Aschehoug, 2019.

Leggewie, Claus. «Seven circles of European memory», 20. desember 2012. <https://www.eurozine.com/seven-circles-of-european-memory/>.

Maessen, Enno. «Reassessing Turkish National Memory: the AKP and the Nation». Master thesis, Utrecht University, 2012.

Mert, Ali Osman. «15 JULY COUP ATTEMPT AND THE PARALLEL STATE STRUCTURE». Turkish Department of Corporate Communications, oktober 2016. https://www.tccb.gov.tr/assets/dosya/15Temmuz/15temmuz_en2.pdf.

Ozturk, Ahmet Erdi, og Bahar Baser. *Authoritarian Politics in Turkey: Elections, Resistance and the AKP*. Library of Modern Turkey 29. London, New York: IBTauris & CoLtd, 2017.

Parlak, İsmet. «Turkey's Memory Politics In Transformation: Akp's New And Old Turkey». I *Political Culture of Turkey in the Rule of the AKP | Politische Kultur der Türkei in der Herrschaft der AKP*, 67–87. Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2016. <https://doi.org/10.5771/9783845276274-67>.

Quamar, Md Muddassir. «The Turkish Referendum, 2017». *Contemporary Review of the Middle East* 4, nr. 3 (1. september 2017): 319–27. <https://doi.org/10.1177/2347798917711076>.

TUNÇ, İRFAN. «THE SIEGE OF KUT AL AMARA ON THE 100TH ANNIVERSARY AND THE DEFEATS OF THE BRITISH RELIEVING FORCE IN MEMORIES». *The Journal of International Social Research* 9, nr. 42 (2016): 809–14. <https://doi.org/10.17719/jisr.20164216191>.

Turkey commemorates 946th anniversary of Manzikert battle. «Turkey Commemorates 946th Anniversary of Manzikert Battle», 28. august 2017. <https://www.trtworld.com/turkey/turkey-commemorates-946th-anniversary-of-manzikert-battle-9969>.

Hürriyet Daily News. «Turkey Marks Victory Day as Erdoğan Vows Resistance against ‘increasing Threats’ - Turkey News», 30. august 2018. <https://www.hurriyetaidailynews.com/turkey-marks-victory-day-as-erdogan-vows-resistance-against-increasing-threats-136318>.

Wilson, Christopher S. *Beyond Anitkabir: The Funerary Architecture of Atatürk: The Construction and Maintenance of National Memory*. Ashgate Studies in Architecture. Routledge, 2013. <https://doi.org/10.4324/9781315569161>.

Yavuz, M. Hakan. «Turkish Identity and Foreign Policy in Flux: The Rise of Neo-Ottomanism». *Critique: Critical Middle Eastern Studies* 7, nr. 12 (mars 1998): 19–41. <https://doi.org/10.1080/10669929808720119>.

Özyürek, Esra. *The Politics of Public Memory in Turkey*. Syracuse University Press, 2007.